

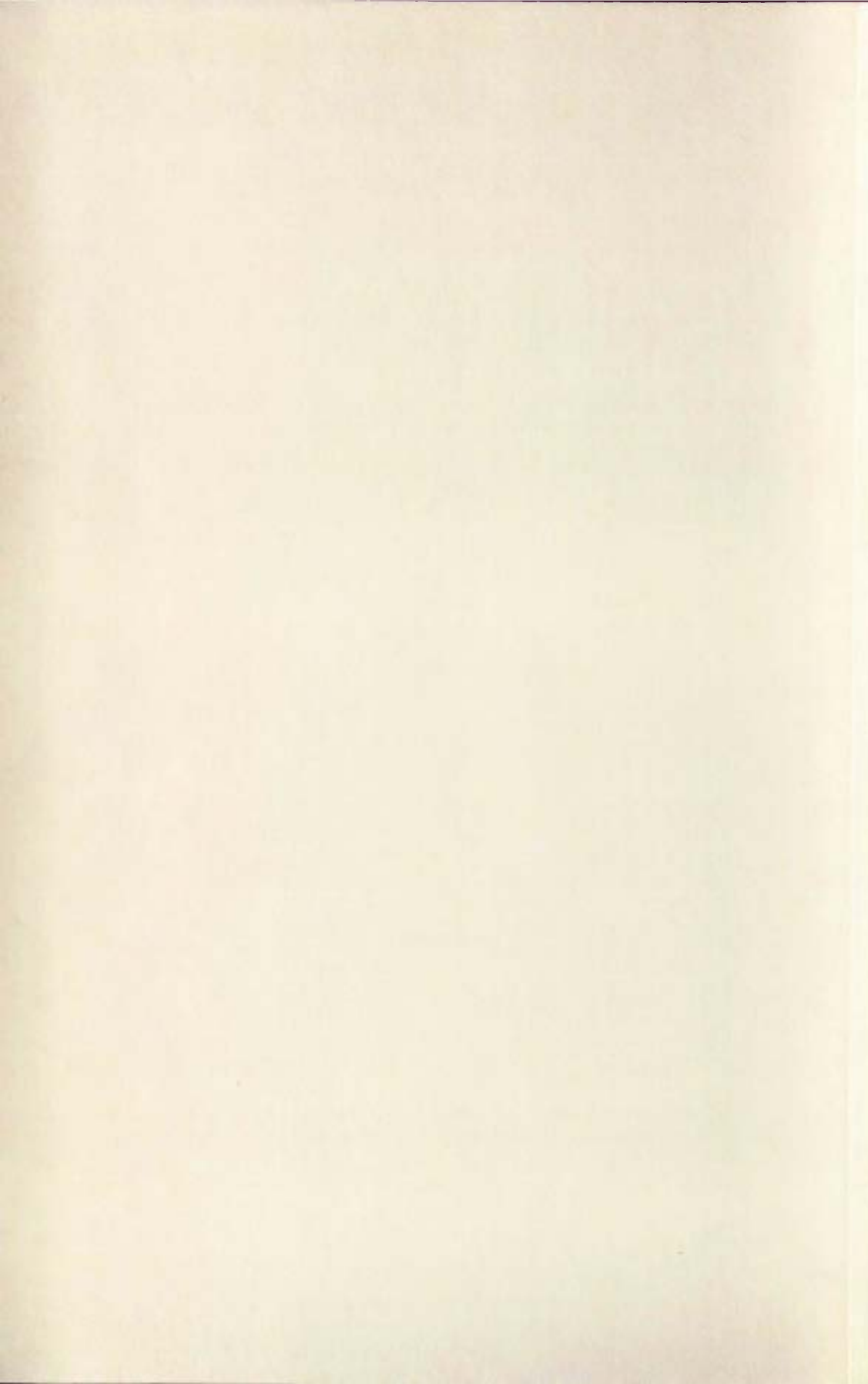
PÅFÖLJD FÖR BROTT

OM
STRAFFSKALOR,
PÅFÖLJDSVAL,
STRAFFMÄTNING
OCH
VILLKORLIG
FRIGIVNING MM

1
LAGTEXT
OCH
SAMMAN
FATTNING

HUVUDBETÄNKANDE AV
FÄNGELSESTRAFFKOMMITTÉN

SOU 1986:13

Statens offentliga utredningar

1986:13

Justitiedepartementet

Påföljd för brott

1 Lagtext och sammanfattning

Huvudbetänkande av fängelsestraffkommittén

Stockholm 1986

Omslag Jan Bohman

ISBN 09301-4 91-38-09301-4

ISSN 0375-250X

gotab Stockholm 1986

Till statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Den 15 mars 1979 bemyndigade regeringen chefen för justitiedepartementet att tillkalla en kommitté med högst sex ledamöter med uppdrag att utreda vissa frågor om fängelse och kriminalvård i anstalt.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 15 maj 1979 såsom ordförande hovrättslagmannen Carl-Johan Cosmo och såsom övriga ledamöter riksdagsledamöterna Helge Klöver, Blenda Littmarck och Lisa Mattson samt numera fastighetsmäklaren Jan Nilsson och numera landstingsrådet Kay-Vilhelm Winqvist. Såsom ytterligare ledamot förordnades den 20 december 1982 riksdagsledamoten Lars-Erik Lövdén.

Såsom sakkunniga tillkallades den 15 juni 1979 numera hovrättslagmannen Erland Aspelin och generaldirektören Bo Martinsson.

Att som experter biträda kommittén förordnades den 15 juni 1979 kriminalvårdsdirektören Gunnar Engström och professorn Eckart Kühlhorn, den 6 september 1979 docenten Dag Victor samt den 19 oktober 1979 jur. kand. Kent Brorsson, numera riksdagsledamoten Stig Gustafsson, numera kriminalvårdsdirektören Harry Karlsson och ombudsmannen Håkan Walander. Den 7 maj 1982 entledigades Håkan Walander och förordnades till ny expert jur. kand. Lars Sundberg.

Under tiden den 1 september 1982 – den 1 mars 1984 har numera departementsrådet Sten Heckscher, numera professorn Nils Jareborg, numera bitr. riksåklagaren Axel Morath och professorn Knut Sveri som ytterligare experter biträtt kommittén.

Till sekreterare åt kommittén förordnades den 23 maj 1979 hovrättsassessorn Axel Lundqvist. Som biträdande sekreterare har hovrättsfiskalen Martin Borgeke tjänstgjort under tiden den 1 oktober 1979 – den 30 september 1980 och alltsedan den 1 november 1981.

Kommittén har antagit namnet fängelsestraffkommittén.

Kommittén har tidigare överlämnat två delbetänkanden, Fjorton dagars fängelse (SOU 1980:1) och Villkorlig frigivning samt nämnder och lekmanamedverkan inom kriminalvården (SOU 1981:92).

Kommittén får nu lämna sitt huvudbetänkande. Det behandlar främst brottsens straffskalor, regler för påföljdsval och straffmätning, den villkorliga frigivningen och bötesstraffet.

Ledamöterna Blenda Littmarck, Jan Nilsson och Kay-Vilhelm Winqvist har avgivit reservationer. Sakkunnige Erland Aspelin och experten Dag Victor har avgivit ett särskilt yttrande. I övrigt är betänkandet enhälligt och avgivet med instämmande i allt väsentligt från de sakkunniga och experterna.

Kommittén fortsätter sitt arbete och avser att i ett kommande slutbetänkande behandla resterande delar av utredningsuppdraget.

Stockholm i december 1985

Carl-Johan Cosmo

Helge Klöver

Blenda Littmarck

Lars-Erik Lövdén

Lisa Mattson

Jan Nilsson

Kay-Vilhelm Winqvist

/Axel Lundqvist

Martin Borgeke

Innehållsförteckning till fängelsestraffkommitténs huvudbetänkande (SOU 1986:13-15) Påföljd för brott

Del 1 (SOU 1986:13)

Sammanfattning	13
Författningsförslag	25
1. Förslag till lag om ändring i brottsbalken	25
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1964:163) om införande av brottsbalken	92
3. Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken	93
4. Förslag till lag om ändring i jordabalken	106
5. Förslag till lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1)	108
6. Förslag till lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt	109
7. Förslag till lag om ändring i valutalagen (1939:350)	112
8. Förslag till lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967)	114
9. Förslag till förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)	115
10. Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott	117
11. Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)	120
12. Förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)	121
13. Förslag till lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling	124
14. Förslag till lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat	127
15. Förslag till lag om ändring i lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister	128
16. Förslag till lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	131
17. Förslag till lag om ändring i lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål	132
18. Förslag till lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst	133
19. Förslag till förordning om ändring i kriminalregisterkungörelsen (1973:58)	134
20. Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1973:1176)	135
21. Förslag till lagen om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.	136

22. Förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt	137
23. Förslag till förordning om ändring i kungörelsen (1974:248) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt	140
24. Förslag till förordning om ändring i kungörelsen (1974:286) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.	142
25. Förslag till lag om ändring i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegoods m. m.	144
26. Förslag till lag om ändring i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m.	145
27. Förslag till lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker	147
28. Förslag till lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)	149
29. Förslag till förordning om ändring i förordningen (1979:572) med tingsrättsinstruktion	150
30. Förslag till lag om ändring i utlänningslagen (1980:376)	153
31. Förslag till förordning om ändring i frivårdsförordningen (1983:250)	156
32. Förslag till lag om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebedrägeri och andra skattebrott	161
33. Förslag till lag om vad som avses med narkotika, m. m. . . .	164

Del 2 (SOU 1986:14)

Förkortningar	11
A <i>Bakgrund</i>	13
1 <i>Inledning</i>	13
1.1 Direktiven	13
1.2 Utredningsarbetet	17
1.3 Betänkandets disposition och innehåll	19
2. <i>Brott och straff i ett nutidshistoriskt perspektiv</i>	23
2.1 Brottslighetens omfattning och utveckling	23
2.2 Brottslingen i fokus	25
2.3 Brottsbalkens framväxt	27
2.4 Behandlingstankens ifrågasättande	28
2.5 Förändringar i brottskatalogen	33
2.5.1 Avkriminalisering	33
2.5.2 Depenalisering	35
2.5.3 Andra straffbarhetsinskränkningar	36
2.6 Prioriteringar inom straffrätten	37
2.6.1 Den ekonomiska och den organiserade brottsligheten	38
2.6.2 Narkotikabrotten	39
2.6.3 Miljöbrotten	40
2.6.4 Trafikbrotten	41

2.7	Kriminalpolitiska styrmedel	41
2.7.1	Den kriminologiska forskningen	41
2.7.2	Den allmänna opinionen	42
2.7.3	Massmedias roll	43
3	Påföljdssystemet i stora drag	45
4	Brottsutvecklingen och påföljdernas användning	49
4.1	Brottsutvecklingen	49
4.2	Påföljdernas användning	52
5	Straffmättningsregler i andra länder	57
B	Överväganden och förslag	61
6	Allmänna överväganden om straffsystemet	61
6.1	Inledning	61
6.2	Kriminalisering	64
6.3	Preventionsteorierna som grundval för straffsystemet	66
6.3.1	Inledning	66
6.3.2	Beslut om kriminalisering	67
6.3.3	Påföljdsbestämningen	69
6.3.3.1	Straffmätningen	69
6.3.3.2	Påföljdsvalet	73
6.3.4	Verkställigheten av påföljden	76
6.4	Minskad användning av fängelsestraff	77
6.5	Målsäganden i straffsystemet	81
I	Påföljder	83
7	Fängelse m. m.	83
7.1	Fängelsestraffet	83
7.2	Fängelse som gemensamt straff	84
7.3	Villkorlig frigivning	86
7.3.1	Tidpunkten för villkorlig frigivning	87
7.3.2	Minimitiden för erhållande av villkorlig frigivning	93
7.4	Vissa frågor rörande övervakning vid skyddstillsyn och villkorlig frigivning	97
8	Bötesstraffet	103
8.1	Gällande rätt m. m.	104
8.2	De olika bötesformerna	106
8.3	Den beloppsmässiga relationen dagsböter – penningböter	108
8.4	Dagsböternas antal	111
8.5	Dagsbotens belopp	113
8.6	Böter i kombination med annan påföljd	113
8.7	Seriebrottslighet vid bötesbrott	114
9	Överlämnande till särskild vård	117

10	<i>Specialmotivering till 28–32 kap. brottsbalken</i>	121
II	<i>Straffvärde</i>	131
11	<i>Allmänt om straffvärde</i>	131
11.1	Reformbehovet	131
11.1.1	Direktiven	131
11.1.2	Den historiska utvecklingen	132
11.1.3	Skälen för en straffvärdeöversyn	134
11.2	Principerna för en reform	136
11.2.1	Uppdragets avgränsning	136
11.2.2	Allmänt om nivån på straffen	137
11.2.3	Huvudtankar vid straffskaleöversynen	138
11.2.4	Den ekonomiska och den organiserade brottsligheten	142
11.2.5	Proportionalitet mellan brott och straffskala	142
11.3	Grunder för straffvärdebedömningen	143
11.3.1	Tidigare förda resonemang och vår inställning till dessa	143
11.3.2	Närmare om de omständigheter som bör påverka straffvärdebedömningen	147
11.4	Betydelsen för rättstillämpningen av ändrade straffskalor	149
12	<i>Straffvärde och straffskalor</i>	151
12.1	Hur skall straffvärdet uttryckas?	151
12.2	Allmänna principer för konstruktion av straffskalor	153
12.2.1	Heltäckande straffskalor	153
12.2.2	Straffskalor med inriktning på normalfall	153
12.2.3	Straffskalor med inriktning på huvuddelen av fall	155
12.3	Överlappande straffskalor vid gradindelade brott	155
12.4	Allmänna fängelseminimum	158
12.5	Allmänna maximum för fängelse på viss tid	161
12.6	Livstidsstraffet	162
12.7	Allmänt om straffskalornas maximi- och minimigränser vid de enskilda brotten	164
12.7.1	Maximistraffen	166
12.7.2	Minimistraffen	167
12.8	Bötesstraffets tillämpningsområde	168
12.9	Typstraffskalor	170
12.10	Brott som inte omfattas av straffvärdeöversynen	171
13	<i>Vilka brott bör finnas i brottsbalken?</i>	175
13.1	Bakgrund	175
13.1.1	Allmänt	175
13.1.2	Statistik	176
13.1.3	Tidigare diskussioner	176
13.1.4	Övriga nordiska länder	177
13.2	Behovet av en reform	177
13.3	Principerna för en reform	179
13.3.1	Avgränsningen av vårt arbete i denna del	179

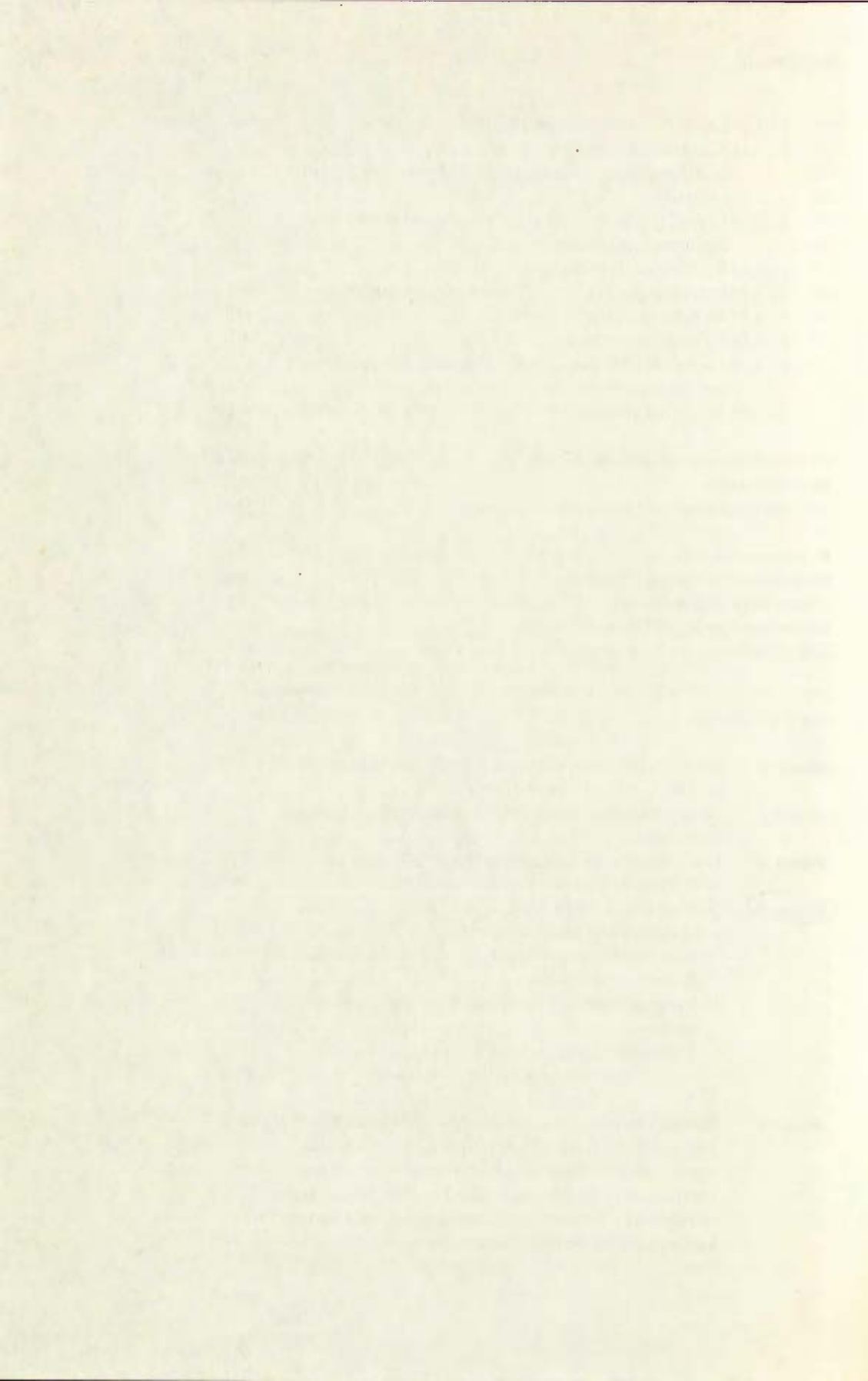
13.3.2	Förutsättningar för överförande av brott till brottsbalken	179
13.3.3	Brott som bör föras över till brottsbalken	180
13.3.4	Brott som bör föras över från brottsbalken till specialstraffrätten	186
14	<i>Specialmotivering till 3–25 kap. brottsbalken och till vissa specialstraffrättsliga straffstadganden</i>	189
14.1	Brotten mot person	189
14.1.1	3 kap. Om brott mot liv och hälsa	190
14.1.2	4 kap. Om brott mot frihet och frid	199
14.1.3	5 kap. Om folkmord	208
14.1.4	6 kap. Om ärekränkning	209
14.1.5	7 kap. Om sexualbrott	211
14.1.6	8 kap. Om brott mot familj	212
14.2	Förmögenhetsbrotten	215
14.2.1	9 kap. Om stöld, rån och andra tillgreppsbrott	217
14.2.2	10 kap. Om bedrägeri och annan oredlighet	226
14.2.3	11 kap. Om skattebedrägeri och andra skattebrott	236
14.2.4	12 kap. Om förskingring och annan trolöshet	242
14.2.5	13 kap. Om gäldenärsbrott	247
14.2.6	14 kap. Om skadegörelsebrott	254
14.3	Brotten mot allmänheten	257
14.3.1	15 kap. Om allmänfarliga brott	257
14.3.2	16 kap. Om narkotikabrott	272
14.3.3	17 kap. Om förfalskningsbrott	277
14.3.4	18 kap. Om mened, falskt åtal och annan osann utsaga	287
14.4	Brotten mot staten	302
14.4.1	19 kap. Om brott mot allmän ordning	303
14.4.2	20 kap. Om brott mot allmän verksamhet, m. m.	321
14.4.3	21 kap. Om högmålsbrott	333
14.4.4	22 kap. Om brott mot rikets säkerhet	340
14.4.5	23 kap. Om myndighetsmissbruk m. m.	351
14.4.6	24 kap. Om brott av krigsmän	357
14.4.7	25 kap. Om landsförräderi m. m.	367
14.5	Brotten i specialstraffrätten	372
14.5.1	Brotten i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott	372
14.5.2	Brotten i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling	380
14.5.3	Brotten i uppbördslagen (1953:272).	384
14.5.4	Brotten i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m.	385
14.5.5	Brotten i lagen (1977:293) om handel med drycker	388
14.5.6	Brotten i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat	390
14.5.7	Brotten i lagen (1938:274) om rätt till jakt	392
14.5.8	Brotten i jaktstadgan (1938:279)	394
14.5.9	Brotten i lagen (1950:596) om rätt till fiske	395

14.5.10 Brotten i fiskeriförordningen (1982:126)	396
14.5.11 Brotten i miljöskyddslagen (1969:387)	397
14.5.12 Brotten i naturvårdslagen (1964:822)	397
14.5.13 Vissa brott i sjölagen (1891:35 s. 1)	397
14.5.14 Brotten i utlänningslagen (1980:376)	399
14.5.15 Brotten i vapenlagen (1973:1176)	404
14.5.16 Brotten i värnpliktslagen (1941:967)	406
14.5.17 Brotten i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst	408
14.5.18 Brotten i civilförsvarslagen (1960:74)	409
14.5.19 Brotten i jordabalken	410
14.5.20 Brotten i valutalagen (1939:350)	412
 III Påföljdsbestämning	 415
15 Allmänt om påföljdsbestämning	415
15.1 Nuvarande ordning	415
15.2 Regler för påföljdsbestämningen	418
15.2.1 Kritiken mot den nuvarande regleringen	418
15.2.2 Bör allmänna regler för påföljdval och straffmätning införas?	419
15.2.3 Betydelsen av gärningsmannens personliga förhållan- den och hans handlande efter brottet (billighetshän- syn).	422
15.2.4 Betydelsen av gärningsmannens tidigare brottslighet	423
15.2.5 Sammanfattande synpunkter	426
15.3 Påföljdseftergift	427
15.4 Påföljders inbördes stränghet	432
15.5 Unga lagöverträdare	434
 16 Specialmotivering till 1, 33, 34 och 36 kap. brottsbalken	 439
 IV Övrigt	 467
17 Följdändringar	467
17.1 Bestämmelserna i 2 kap., 15 kap. 13 §, 23 kap. 4 §, 26 och 27 kap., 32 kap. 3 §, 35 och 37–40 kap. brottsbalken	470
17.2 Bestämmelserna i rättegångsbalken	478
17.3 Övriga bestämmelser	488
17.3.1 Lagen (1964:163) om införande av brottsbalken	488
17.3.2 Förundersökningskungörelsen (1947:948)	488
17.3.3 6 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott	488
17.3.4 Lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister	489
17.3.5 Kriminalregisterkungörelsen (1973:58)	489
17.3.6 Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare	489
17.3.7 Lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål	489
17.3.8 Lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.	490
17.3.9 Kungörelsen (1974:286) med vissa bestämmelser rö- rande tillämpningen av lagen (1974:202) om beräk- ning av strafftid m. m.	490

17.3.10 Lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt	490
17.3.11 Kungörelsen (1974:248) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.	491
17.3.12 Lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m. m.	491
17.3.13 Bötesverkställighetslagen (1979:189)	492
17.3.14 Förordningen (1979:572) med tingsrättsinstruktion	492
17.3.15 40 § utlänningslagen (1980:376)	492
17.3.16 Frivårdsförordningen (1983:250)	492
17.3.17 Lagen om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebedrägeri och andra skattebrott	493
17.3.18 Lagen om vad som avses med narkotika, m. m.	494
18 <i>Genomförandet av förslagen</i>	497
18.1 Kostnader	497
18.2 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	499
V <i>Reservationer m. m.</i>	503
Reservation av Blenda Littmarck	503
Reservation av Jan Nilsson	509
Reservation av Kay-Vilhelm Winqvist	515
Särskilt yttrande av Erland Aspelin och Dag Victor	517

Del 3 (SOU 1986:15)

Bilaga 1	Vissa statistiska uppgifter angående påföljdsval och straffmätning vid olika brottstyper	11
Bilaga 2	Allmänprevention och individualprevention (Eckart Kühlhorn)	27
Bilaga 3	Om användningen av straffrättsliga påföljder i Norden, Västtyskland och England (Knut Sveri)	55
Bilaga 4	Straffskalor i brottsbalken och specialstraffrätten samt straffskalor enligt förslaget	95
	A Sammanställning av brotten med nuvarande och föreslagna straffskalor	95
	B Sammanställning av brotten efter föreslagna straffskalor	106
	C Sammanställning av vissa brott med angivande av straffskalornas motsvarighet i tid i anstalt	113
Bilaga 5	Sammanställning av nuvarande bestämmelser i brottsbalken, lagen (1964:169) om straff för folkmord, narkotikastrafflagen (1968:64) och skattebrottslagen (1971:69) samt närmast motsvarande bestämmelser i förslaget med angivande av var i betänkandet ändringsförslagen kommenteras	119

Sammanfattning

Inledning

Enligt de ursprungliga direktiven från år 1979 hade vi fem huvudfrågor att överväga. Dessa var

1. minimitiden för fängelsestraff,
2. reglerna om villkorlig frigivning,
3. allmänna regler för påföljdsval och straffmätning,
4. brottens straffskalor samt
5. medborgarnas insyn och inflytande i kriminalvårdens olika organ.

Minimitiden för fängelsestraff har vi redan behandlat i delbetänkandet (SOU 1980:1) 14 dagars fängelse. Vidare har frågorna om villkorlig frigivning och medborgarnas insyn och inflytande i kriminalvårdens organ behandlats i delbetänkandet (SOU 1981:92) Villkorlig frigivning samt nämnder och lekmannamedverkan inom kriminalvården.

I detta betänkande behandlas de återstående frågorna enligt 1979 års direktiv. Vi tar också, enligt tilläggsdirektiv från år 1983, upp institutet på följdsförläggning. Vidare tar vi, i enlighet med vad vi reserverade oss för i våra båda föregående delbetänkanden, på nytt upp och överväger frågorna om allmänna fängelseminimum och villkorlig frigivning. Vad gäller den sistnämnda frågan är det främst minimitiden för erhållande av villkorlig frigivning och kvotdelen för villkorlig frigivning som vi nu på nytt överväger.

Betänkandet är disponerat på följande sätt. Efter några avsnitt med bakgrundsfakta följer i avsnitt 6 våra allmänna överväganden om straffsystemet. Därefter behandlar vi i avsnitt 7–10 frågor som rör påföljderna. De väsentliga förslagen i dessa avsnitt rör den villkorliga frigivningen och bötesstraffet. I avsnitt 11–14 följer därefter våra överväganden rörande straffvärdet, dvs. straffskaleöversynen. Här behandlas också i avsnitt 13 frågan om överförande av brott från specialstraffrätten till BrB och vice versa. I avsnitt 15 och 16 återfinns våra överväganden rörande påföljdsbestämningen, en term som vi använder som en gemensam beteckning för påföljdsval och straffmätning. I avsnitt 17 och 18 slutligen behandlas följdändringar, kostnader och övergångsbestämmelser. Betänkandet är uppdelat i tre delar. Denna sammanfattning och författningsförslagen finns i del 1. Bakgrundsmaterial och överväganden finns i del 2 och bilagor i del 3. I del 3 ges i bilagorna 4 och 5 vissa uppställningar som bör underlätta för läsaren att ta del av våra förslag. Ytterligare bakgrundsmaterial för våra överväganden i straffvärdefrågan kommer inom kort att publiceras i Ds Ju 1986:2.

De frågor som behandlas i detta betänkande är både många och vittomfattande. De grundläggande resonemangen, som återfinns framför allt i avsnitt 6, är också komplicerade och svåra att enkelt sammanfatta utan att risk för missförstånd uppstår. I det följande kommer vi att i korthet redogöra för de viktigaste punkterna i förslaget med angivande av vissa huvudskäl för dessa.

Allmänna överväganden om straffsystemet

I avsnitt 6 redogör vi för vår syn på vissa grundläggande kriminalpolitiska frågor. De överväganden vi där gör och de slutsatser vi där drar ligger till grund för de konkreta förslag vi i följande avsnitt lägger fram angående påföljderna, straffskalorna och påföljdsbestämningen.

Huvuduppgiften för kriminalpolitiken är, och på den punkten har vi naturligen ingen annan uppfattning än den som ligger bakom BrB, att motverka brottslighet. Straffsystemet är dock i detta avseende inte något särdeles effektivt instrument. För detta talar erfarenheter både i Sverige och utomlands. Det finns inte någon koppling mellan höga eller stränga straff och låg brottsnivå. Faktorer som hög upptäcktsrisk och snabbhet i det rättsliga förfarandet torde vara av större betydelse för effekten av brottsbekämpningen. För att nedbringa brottsligheten måste man dock vidga perspektivet utanför rättsväsendet och straffsystemet. Vad som krävs är brottsförebyggande åtgärder i vidsträckt mening. Det kan antas att reformverksamhet inom exempelvis familjepolitik, utbildningsväsende och arbetsliv är av betydelse härvidlag. Men inte heller med insatser på dessa områden finns det anledning till någon större optimism. Utvecklingen under senare decennier med betydande insatser inom t. ex. social- och arbetsmarknadspolitiken parallellt med den under samma tid starkt ökade brottsligheten ger en klar indikation om att förbättrade ekonomiska och sociala förhållanden allmänt sett inte medför minskad brottslighet. Det sagda innebär dock inte att vi menar att den traditionella kriminalpolitiken saknar betydelse för brottsnivån. Enligt vår uppfattning är det ingen tvekan om att straffsystemet allmänt sett har en återhållande effekt på brottsligheten. Påföljdssystemets utformning och tillämpning är också av stor betydelse för tilltron till rättsväsendet och därigenom också för den allmänna laglydnaden.

Det är således en huvudtanke bakom straffsystemet att det skall motverka brottslighet. Så till vida skiljer sig vår uppfattning inte från de tankar som låg bakom BrB. Vi ställer oss emellertid i vissa hänseenden kritiska till en del av de tankegångar som lades till grund för BrB:s påföljdssystem. Till grund för BrB ligger både allmänpreventiva och individualpreventiva tankegångar. Båda dessa riktningar har utsatts för en omfattande och i många delar välgrundad kritik. Kritiken har gjort gällande att vissa av tankegångarna inte är teoretiskt hållbara vilket gör dem tvivelaktiga eller t. o. m. oanvändbara. Vidare bygger de på orealistiska förväntningar och de eftersträlvade effekterna uppnås ofta inte.

Vi behandlar frågan om preventionsteorierna och vilken betydelse de har för straffsystemet och dess utformning mycket ingående. Vi konstaterar att allmänpreventiva överväganden uppenbarligen är av grundläggande betydelse för beslut om *kriminalisering*, dvs. beslut att belägga en viss gärning

med straff. Trodde man inte att hotet om straff hade någon effekt skulle det inte finnas någon grund för kriminalisering. Sedan beslut fattats om att ett visst handlande skall kriminaliseras uppkommer frågan vilken straffskala som skall knytas till brottet. Att överväga straffskalor för brotten är just vad vi sysslat med i vår straffskaleöversyn. Vi har då kommit fram till att allmänpreventiva eller individualpreventiva hänsyn inte skall tillmätas vikt vid utformningen av straffskalorna för de olika brotten. Enligt vår uppfattning bör brottens straffskalor i stället baseras på brottens svårhet eller förkastlighet. Vi ser det nämligen som en helt naturlig utgångspunkt när man skall bestämma straffskalor för de olika brotten att bedöma vad de allmänt sett förtjänar av straff. För att komma fram till vilka straffskalor de olika brotten bör ha får man falla tillbaka på någon form av rättviseresonemang. I detta blir proportionalitet och ekvivalens viktiga begrepp. Med proportionalitet avses att straffskalan bör bestämmas i proportion till brottets svårhet. Ekvivalens innebär att lika svåra straff skall utsättas för likvärdiga brottstyper och kan sägas vara en följd av proportionalitetstanken.

Som vi senare återkommer till förordar vi att *påföljdsbestämningen* närmare regleras i lag. Som vi nyss anförat är straffsystemets uppgift att motverka brott. Enligt vår uppfattning är detta emellertid i första hand ett ansvar för lagstiftaren som har att utforma straffsystemet så att preventionsaspekterna tillgodoses utan att detta går ut över kraven på legalitet och enhetlig rättstillämpning. En följd av detta synsätt är att vi menar att domstolarna inte skall tillmäta vare sig allmän- eller individualpreventiva hänsyn någon självständig betydelse i det enskilda fallet. Allmänpreventionen torde huvudsakligen verka genom lagens straffhot och en i anslutning därtill upprätthållen fast och konsekvent praxis som visar att straffhotet inte är tomt. Det torde vara sällan som enskilda domar i sig kan antas vara av betydelse för allmänpreventionen. Det är vidare knappast möjligt för domstolarna att göra någon kvalificerad bedömning av vilken inverkan en viss påföljd eller en viss höjning av straffet i ett enskilt fall kan få för den allmänna laglydnaden. Det strider också mot kravet på likhet inför lagen att i det enskilda fallet av allmänpreventiva skäl göra avvikelser från sedvanlig påföljdsbestämning.

Inte heller individualpreventiva hänsyn bör beaktas vid påföljdsbestämningen i det enskilda fallet. Och detta främst av följande skäl. Att vård- eller behandlingsaspekter skulle tillåtas utgöra självständiga grunder för straffmätningen är enligt vår uppfattning uteslutet. Vad gäller fängelse vet vi att trots den vård och behandling som förekommer så har fängelsepåföljden allmänt sett negativa effekter för de intagna. Dessa effekter accentueras ju längre strafftiden är. Någon rimlig möjlighet för en domstol att förutse att en längre anstaltsvistelse i ett enskilt fall skulle lämna utrymme för en framgångsrik behandling finns inte. Inkapacitering som straffmätningssgrund avvisas såväl av den anledningen att det är tveksamt om man får några brottsminskande effekter som – och kanske främst – från rättvisesynpunkt. Den grundläggande frågan vid diskussion om inkapacitering är med vilken grad av säkerhet man kan identifiera personer som kommer att begå brott i framtiden. Tillgängliga forskningsresultat visar att förutsägelser om individuella återfallsrisker är mycket osäkra, för att inte säga omöjliga att utföra med någon grad av säkerhet. Vi anser det således otänkbart att inom ramen för den sedvanliga straffmätningen öppna möjligheter till att ta hänsyn till in-

tresset av inkapacitering i det enskilda fallet. Vad gäller påföljdsvalet är individualpreventionstanken den klassiska grunden för det differentierade påföljdssystemet. Det har varit vanligt att lagstiftningen inte ger domstolarna annan ledning för tillämpningen än just att individualpreventiva hänsyn skall beaktas. Enligt vår uppfattning är det naturligt att lagstiftaren genom mer preciserade regler söker ge domstolarna vägledning för påföljdsvalet. Omständigheter hänförliga till den tilltalades person torde härigenom kunna tillgodoses bättre än med nuvarande system. Härill kommer att man genom en sådan ordning öppnar möjligheter att beakta rättfärdighets- eller billighetshänsyn som enligt vår uppfattning, exempelvis vid s. k. sanktionskumulation, väl kan förtjäna att beaktas vid påföljdsvalet helt oberoende av individualpreventiva effekter.

Vid *verkställigheten av påföljderna* föreligger förutsättningar för individuellt hänsynstagande på olika sätt. Även om man inte bör ha orealistiska förväntningar på kriminalvårdens möjligheter till rehabilitering av de dömda är det enligt vår uppfattning av avgörande betydelse för möjligheterna att bedriva en human och meningsfull kriminalvård att man bibehåller den ambition som f. n. finns att inom ramen för de ådömda påföljderna så långt som möjligt genom stöd och hjälp söka underlätta de dömdas anpassning i samhället. Inom ramen för fängelsestraffet bör således alla krafter sättas in för att minska de negativa effekterna av frihetsberövandet för den intagne. Stora ansträngningar bör göras för att komma till rätta med personliga och sociala problem för att på så sätt minska risken för ny brottslighet efter straffverkställigheten. Också synpunkter av inkapaciteringskaraktär bör kunna beaktas på verkställighetsplanet. T. ex. bör stor risk för rymning och fortsatt brottslighet på sätt som f. n. sker kunna påverka anstaltsplacering och möjlighet till vistelse utom anstalt.

En av de grundläggande uppgifterna i vårt utredningsuppdrag är att söka få till stånd *en minskad användning av fängelsestraff* och att avkorta längden på de straff som döms ut. Vi konstaterar att det inte minst från humanitär synpunkt finns starka skäl som talar för en begränsad användning av fängelsestraffet. Samtidigt ser vi det som en självklarhet att vi inte inom överskådlig tid kan avvara fängelse i påföljdssystemet. Den nödvändiga frågan blir vilken betydelse användning av fängelsestraff har för nivån på brottsligheten. Det är uppenbart att man har större anledning att bruka fängelsestraff om detta kan verka minskande på brottsligheten, än om så inte är fallet. När det först gäller fängelsestraffets betydelse från individualpreventiv synpunkt kan mot bakgrund av senare tiders kriminologiska forskning allmänt sett sägas att en höjd nivå inte minskar den straffades benägenhet att begå nya brott. Vidare är det vår uppfattning att mindre förändringar av användningen av fängelse inte har några från inkapaciteringssynpunkt märkbara effekter på brottsligheten. Inte heller resultaten av forskningen rörande fängelsestraffets allmänpreventiva verkningar inger några större förhoppningar när det gäller möjligheten att genom justeringar av fängelsestraffets användning påverka brottslighetens omfattning. Vid internationella jämförelser har man inte funnit någon tendens i riktning mot att strängare straff medför lägre brottsnivå.

Ett ökat användande av fängelsestraff är således inte ett verksamt medel när det gäller att minska brottsligheten eller ens att motverka en ökning av

denna. I den mån det är möjligt att minska brottsligheten är det åtgärder av helt andra slag som krävs. Härav följer att det inte heller finns något som tyder på att en måttlig minskning av användandet av fängelsestraff allmänt sett har någon betydelse för brottslighetens omfattning. Detta talar, mot bakgrund av det allvarliga ingrepp mot den enskilde som ett fängelsestraff utgör, enligt vår uppfattning för att bruket av fängelse kan minskas. Vi anser således att det i våra direktiv uttalade önskemålet om en allmän begränsning av fängelsestraffets användning är något som väl är både önskvärt och möjligt att genomföra. Denna begränsning bör emellertid göras relativt försiktigt. Det är nämligen i detta sammanhang av betydelse inte bara vad som kan påvisas rörande effekter på brottsligheten av en sådan begränsning. Även andra faktorer måste vägas in. Hit hör t. ex. allmänhetens förtroende för rättssystemet. Det är viktigt, alldeles oberoende av effekterna i övrigt, att människor i allmänhet även i fortsättningen upplever det som att de lever i ett rättssamhälle där de som begår brott utsätts för tillräckligt strängt ingripande från samhällets sida.

Vi berör i betänkandet också kortfattat *målsägandens* ställning i straffsystemet. En grundläggande, ofta förbisedd, uppgift för samhället är att tillgodose målsägandens intresse. Ett viktigt led i det fortsatta kriminalpolitiska arbetet bör vara att målsägandeintressena beaktas på ett bättre sätt än f. n. Att föreslå åtgärder härför ingår inte i vårt utredningsuppdrag. Vi nöjer oss därför med att punktvis ange olika möjligheter i detta avseende. Dessa tar sikte framför allt på olika åtgärder som förbättrar målsägandens möjligheter till ekonomisk kompensation för brott han utsatts för.

Det nu anförda utgör en sammanfattning av våra allmänna överväganden om straffsystemet. Här följer fortsättningsvis en redovisning av de viktigaste av våra detaljförslag.

Villkorlig frigivning

Vi har stannat för att institutet villkorlig frigivning bör behållas och att den villkorliga frigivningen bör vara obligatorisk. I detta avseende har vi inte någon annan uppfattning än den som redovisas i vårt föregående delbetänkande, SOU 1981:92. När det gäller villkorlig frigivning föreslår vi emellertid två väsentliga förändringar. Dessa rör tidpunkten för villkorlig frigivning och minimitiden för erhållande av villkorlig frigivning. Vårt förslag innebär att villkorlig frigivning skall ske obligatoriskt för *alla* intagna efter *en* kvotdel. Således skall alla intagna villkorligt friges när de avtjänat två tredjedelar av strafftiden. Skälen för detta förslag är huvudsakligen två. Den nuvarande halvtidsfrigivningen har utsatts för kritik. Från många håll har den uppfattningen framförts att åtminstone huvuddelen av det av domstolen utmätta straffet bör verkställas på det sätt man normalt föreställer sig, dvs. i anstalt. Vi delar denna uppfattning. Att den i anstalt verkställda delen av fängelsestraffet inte blir för kort har ytterst att göra med tilltron till straffsystemet. Vi anser detta vara ett väsentligt skäl. Och övergången till *en* kvotdel för alla intagna, och då en så hög kvotdel som två tredjedelar, innebär att behovet av en särreglering för vissa grövre brottslingar upphör. Bakom detta förslag liksom bakom våra övriga förslag ligger grundtanken att förutsebarheten och

enhetligheten i de straffrättsliga avgörandena bör ökas. Ytterst är detta en fråga om att värna om rättssäkerheten. Våra förslag präglas således av en medveten strävan att begränsa utrymmet för fritt skön och godtycke vid tillämpning av straffsystemet. Mot den bakgrunden har vi funnit det angeläget att slopa den nuvarande av administrativ myndighet i efterhand företagna bedömningen rörande frigivningstidpunkten för vissa intagna. Denna bedömning är nämligen behäftad med avgörande svagheter i det att den ytterst skall grundas på en bedömning av risken för återfall. Som tidigare sagts är sådana bedömningar omöjliga att utföra med någon grad av säkerhet.

Beträffande minimitiden för erhållande av villkorlig frigivning föreslår vi att denna nu helt slopas. Alla intagna skall således enligt vårt förslag bli villkorligt frigivna. Vi kan inte se något skäl för att i detta avseende behandla intagna med korta strafftider annorlunda än andra intagna. Förslaget i denna del får ses mot bakgrund av att vi samtidigt föreslår att allmänna minimum för fängelsestraff höjs från nuvarande 14 dagar till en månad. Denna sistnämnda ändring har att göra främst med den ökade användning av bötesstraff som vi föreslår, se mera härom nedan. Den slopade minimitiden har också betydelse för vår reglering av den verkan som tidigare brottslighet skall ha vid påföljdsbestämningen för nya brott. Vi föreslår att tidigare brottslighet inte skall få påverka straffmätningen för det nya brottet i de fall fängelse ådöms. Återfallet skall här i stället regleras endast genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. I ett sådant system är det en klar fördel och nästan en nödvändighet att alla som avtjänar fängelsestraff blir villkorligt frigivna och således möjligheter till förverkande ges beträffande alla fängelsedomda.

Bötesstraffet

Bestämmelserna i böteskapitlet i BrB har omredigerats radikalt. I sak har dock endast tre ändringar vidtagits.

Maximiantalet dagsböter som kan ådömas har höjts. Detta beror på vår strävan att utvidga bötesstraffets tillämpningsområde. Avsikten är att de högre bötesstraff som med vårt förslag kan utdömas skall användas bl. a. i fall då nu fängelsestraff på kortare tid än en månad döms ut.

Det kan idag förekomma inte så sällan att dagsböter som utdöms för en gärning i pengar räknat blir lägre än om gärningen bedömts som lindrigare och följts av penningböter. Paradexemplet är hastighetsöverträdelse med mer än 30 km/tim. i de fall denna föranleder ansvar för vårdslöshet i trafik. För att komma till rätta med denna problematik har principerna för utdömande av dagsböter och avgränsningen av detta straff mot penningböter ändrats.

Vi föreslår att vissa brott som nu har både fängelse och böter i straffskalan skall bli rena bötesbrott. Ett exempel på sådant brott är snatteri. Om någon samtidigt skall lagföras för en stor mängd snatterier bör dock möjlighet finnas att döma till fängelse. Samma gäller vid en del andra brott som f. n. har fängelse i straffskalan men som med vårt förslag blir rena bötesbrott. Med anledning härav föreslår vi att det öppnas en möjlighet att i vissa fall av seriebrottslighet ådöma fängelse för brott med endast böter i straffskalan.

Straffvärde

Som ovan nämnts har vi kommit fram till att en allmän begränsning av användandet av fängelsestraff är något som är både önskvärt och möjligt att uppnå. En sådan begränsning av bruket av fängelse kan åstadkommas på flera olika sätt. Man kan införa regler för påföljdbestämmningen som är restriktiva när det gäller möjligheten för domstolen att döma ut fängelsestraff eller som innebär begränsningar av möjligheten att döma ut långa straff. Våra påföljdsbestämningsregler är också utformade så att de på sikt kan leda till en viss minskning av fängelsestraffen. Detta har dock inte varit någon utgångspunkt för vårt arbete i den delen. Vidare kan man för att begränsa användningen av fängelse ändra reglerna för verkställigheten av fängelsestraffen. Vårt förslag att slopa minimitiden för erhållande av villkorlig frigivning kommer att få sådana konsekvenser. Detta har dock inte varit ett huvudskäl för förslaget i denna del. Slutligen kan man göra förändringar av straffskalorna. Detta är den metod som framstår som mest naturlig om man vill begränsa användningen av fängelse. Vid vår straffskaleöversyn har vi således haft som grundtanke att straffskalorna skall utformas på ett sådant sätt att användningen av fängelsestraff begränsas. Våra förslag innebär därför att straffskalorna i en hel del fall sänks även utöver vad som krävs för att inte övergången till tvåtredjedelsfrigivning skall orsaka längre anstaltstider.

Med ett brotts *straffvärde* avses brottets svårhet i förhållande till andra brott. Straffvärde är alltså ett mått på hur allvarligt brottet är. Det straffvärde som kommer till uttryck i straffskalorna är brottens abstrakta straffvärde. Straffvärdet hos ett visst begånget brott utgör det konkreta straffvärdet. Straffskalorna för brotten ger alltså uttryck för lagstiftarens uppfattning om brottens abstrakta straffvärde. Vid en oförändrad straffvärdebedömning skulle den allmänna sänkning av nivån på straffen som vi eftersträvar innebära en lika stor sänkning av alla straffskalor. Vårt förslag till nya straffskalor är emellertid inte utformat på sådant sätt. Detta beror på att den straffvärdebedömning som kommer till uttryck i de nuvarande straffskalorna och som visar relationen mellan de olika brotten enligt vår uppfattning i många fall inte på ett riktigt sätt speglar de nuvarande värderingarna i samhället. Vi kommer strax att översiktligt redovisa utfallet av vår straffskaleöversyn. Först måste vi dock något beröra vårt grundläggande synsätt i straffvärdedelen.

Som ovan nämnts anser vi att man, när det gäller att utforma straffskalor för olika gärningar, inte har nytta av vare sig allmänpreventiva eller individualpreventiva resonemang. Vi anser i stället att straffvärdebedömningar bör grundas på de olika brottens förkastlighet. Utgångspunkten vid bestämmande av straffskalor för de olika brotten skall således vara vad brottet allmänt sett förtjänar av straff. För att komma fram till detta blir det nödvändigt att föra någon form av rättviseresonemang på så sätt att man frågar sig vad de olika brotten allmänt sett förtjänar av straff. Straffskalan bör således bestämmas i proportion till brottets svårhet och lika svåra straff bör utsättas för likvärdiga brottstyper.

När det sedan gäller vår syn på de olika brotten anser vi t. ex. att straffvärdet för de rena förmögenhetsbrotten utom skadegörelsebrotten allmänt sett är för högt och alltså bör sättas lägre. Vi förordar vidare att straffvärdet för

brott mot den personliga integriteten, främst våldsbrotten, sätts högre än f. n. En sänkning av förmögenhetsbrottens straffvärde och en höjning av främst våldsbrottens straffvärde är en genomgående linje och en av huvudtankarna i vårt förslag till nya straffskalor.

Beträffande övriga brott föreslår vi t. ex. att skadegörelsebrotten uppvärderas. De allmänfarliga brotten ligger i vårt förslag kvar på en hög nivå. Brott mot miljön anlägger vi en strängare syn på. När det gäller narkotikabrotten ligger straffskalorna i princip fast. De följer alltså varken med i den allmänna sänkningen av nivån på straffen eller i den sänkning som föranleds av övergången till tvåtredjedelsfrigivning. Detta innebär att straffvärdet hos de grova narkotikabrotten höjs.

Ett brott som tilldragit sig särskilt intresse på senare tid är våld eller hot mot tjänsteman. Detta brott har f. n. ett högre straffvärde än misshandelsbrottet. Enligt vårt förslag behålls den nuvarande skillnaden i straffvärde mellan brotten. Vi uttalar också klart att den skillnad i straffvärde som straffskalorna ger uttryck för även skall komma till uttryck i domstolarnas påföljdsbestämningspraxis.

En genomgående linje i våra förslag till nya straffskalor gäller synen på brott som för att ansvar skall kunna ådömas på den subjektiva sidan kräver endast oaktsamhet. Enligt vår uppfattning är straffvärdet hos dessa oaktsamhetsbrott allmänt sett lågt. Om man jämför med motsvarande uppsåtliga brott är det alltid betydligt lägre. Straffskalorna för oaktsamhetsbrott ligger därför i vårt förslag allmänt sett på en låg nivå.

Den försiktiga sänkningen av den allmänna nivån på straffen som vi förordar tar sig till inte obetydlig del uttryck i en utvidgning av bötesstraffets användningsområde. Sålunda föreslår vi att böter, ofta med höga minima, införs som nya minimistraff i en hel del straffskalor där minimistraffet f. n. utgörs av allmänna fängelseminimum. Vår avsikt är att höga böter skall ersätta fängelsestraff på kortare tid än en månad. Med hänsyn härtill föreslår vi att allmänna minimum för fängelsestraff höjs från nuvarande 14 dagar till en månad. Även skyddstillsyn och villkorlig dom jämte böter kommer med vårt förslag i vissa fall att ersättas med enbart böter. Vi anser att bötesstraffet i jämförelse med fängelse har flera fördelar. Vi föreslår också, som framgått ovan, flera åtgärder som syftar till att göra bötesstraffet mera effektivt. Exempel på införande av böter i straffskalor där böter f. n. inte finns är stöld och misshandel. Vissa brott görs också om till rena bötesbrott. Sådan ändring vidtas exempelvis i straffskalan för snatteri.

Vi anser inte att det straffvärde som den nuvarande straffskalan för rattfylleri ger uttryck för är för högt. Med den utvidgning av bötesstraffets tillämpningsområde som vi förordar kan det emellertid inte vara rimligt att böter skall kunna dömas ut för rattfylleri endast i den mycket begränsade utsträckning som bestämmelsen om mildrande omständigheter medger. Vi föreslår därför att böter, dock med ett högt minimum, förs in i straffskalan för normalgraden av rattfylleri. Införandet av böter i straffskalan för rattfylleri skall inte ses isolerat för sig utan måste jämföras med alla de andra straffskalar i vilka vi föreslår böter som nytt minimistraff.

Den försiktiga sänkningen av nivån på straffen rent allmänt tar sig också uttryck i en inte obetydlig sänkning av många av de förhöjda minimistraffen. Dessa minimistraff har stor betydelse för nivån på straffen eftersom straff-

mätningen vid de flesta brott i stor utsträckning ligger på eller nära minimum. Vi anser att många av de förhöjda minimistrafken ligger på en alltför hög nivå.

Vid straffskaleöversynen har vi utgått från vilka faktiska tider i anstalt som de nuvarande straffskalorna innebär. Därvid har vi lagt den nuvarande regleringen av villkorlig frigivning, som innebär att den stora majoriteten fängelsedömda friges villkorligt när de avtjänat halva strafftiden, till grund för våra bedömningar. Vi har alltså vid de allra flesta brotten jämfört den anstaltstid som de nuvarande straffskalorna innebär vid halvtidsfrigivning med vad som blir följden med tvåtredjedelsfrigivning och därefter gjort justeringar så att anstaltstiden i stort sett genomgående blir oförändrad eller sänkt. Övergången till obligatorisk tvåtredjedelsfrigivning och sänkningen av nivån på straffen har föranlett att vissa sänkningar av straffskalorna har fått ske även när det gäller brott vars straffvärde vi anser bör höjas. Detta gäller dock endast minimistrafken för sådana brott. Maximistrafken ligger i princip kvar vid dessa brott. Som exempel härpå kan nämnas grov misshandel.

Frågan om överlappande straffskalor vid gradindelade brott har vi funnit skäl att utförligt behandla. Det förhåller sig nämligen så att trots att vi anser att straffvärdet för t. ex. misshandelsbrotten skall höjas så föreslår vi att maximistrafket för normalgraden av misshandel skall sänkas från två till ett års fängelse. Och motsvarande eller till och med ännu större sänkning av maximistrafken för lägre grader av gradindelade brott förekommer genomgående i våra förslag. Bakgrunden härtill är följande.

F. n. förekommer i de allra flesta fall en betydande överlappning av straffskalorna för olika grader av gradindelade brott. Ett exempel härpå är stöldbrotten. Vid dessa brott sträcker sig straffskalan för ringa brott (snatteri) upp till fängelse i sex månader trots att minimistrafket för normalgraden av stöld utgörs av allmänna fängelseminimum. Och maximistrafket för normalgraden av stöld är fängelse i två år trots att minimistrafket för grov stöld är fängelse i sex månader. Straffskalan för normalgraden av stöld ligger alltså till tre fjärdedelar inom straffskalan för grov stöld. Denna konstruktion av straffskalor framstår för oss som egendomlig om man ser på den praxis som råder när det gäller straffmätningen. För snatteri utdöms i praktiken inga fängelsestraff. För normalgraden av stöld ligger endast någon promille av straffen för *ett* brott över sex månader. I praktiken sker alltså straffmätningen för normalgraden av stöld inom straffskalan för snatteri. Och vid grov stöld finns en mycket stor ansamling av straff på eller i närheten av straffminimum, fängelse i sex månader. Man kan således konstatera att den överlappande delen av straffskalorna i praxis inte används annat än i extrema undantagsfall. Detta gäller generellt och är också ganska naturligt. Man kan ju fråga sig t. ex. hur den stöld ser ut som inte är grov men som ändå skall föranleda ett strängare straff än de allra flesta grova stölder.

I vårt förslag har vi skalat bort den ofta mycket stora överlappningen. Detta medför att våra förslag till straffskalor för lägre grader av gradindelade brott ger intryck av mycket stora straffsänkningar. Som framgått ovan är detta intryck felaktigt. För att återknyta till misshandelsbrottet innebär sänkningen av maximistrafket för normalgraden av brottet i praktiken ingen sänkning alls. Straffen för misshandel kommer med vårt förslag, om man

bortser från de svåraste fallen av grov misshandel, att ligga på samma nivå som f. n.

Vi har i samband med vår straffskaleöversyn kommit fram till att det vore av värde att samla sådana straffstadganden som ofta leder till fängelsestraff eller som leder till långa fängelsestraff i den centrala strafflagen, dvs. BrB. Enligt vår åsikt borde åtminstone trafikbrottslagen, narkotikastrafflagen, varusmuggningslagen, skattebrottslagen och lagen om straff för folkmord inarbetas i BrB. Av olika skäl, främst av lagteknisk natur, har vi inte funnit det vara möjligt att inom de tidsramar vi har till vårt förfogande fullt ut genomföra denna tanke. Vi har fått nöja oss med att föreslå att narkotikastrafflagen, skattebrottslagen och lagen om straff för folkmord förs in som nya kapitel i BrB.

Påföljdsbestämning

Som ovan nämnts är en grundtanke i våra förslag att öka förutsebarheten och enhetligheten i de straffrättsliga avgörandena. Vårt förslag till bestämmelser för påföljdsval och straffmätningen får ses mot bakgrund härav. I förslaget tas bestämmelserna om straffmätning upp i ett kapitel och bestämmelserna om påföljdsval i ett annat. Till dessa båda kapitel har de nuvarande regler i BrB som rör påföljdsbestämningen förts. De allmänna grunderna för straffmätningen är i dag inte reglerade i lag. Det kapitel som handlar om straffmätning består därför i stor utsträckning av nya bestämmelser. Vid utformningen av dessa har vi dock strävat efter att i största möjliga utsträckning lagfästa nuvarande straffmätningsspraxis.

Straffmätningsskapitlet inleds med en bestämmelse om hur straff skall utmätas i normala fall. Utgångspunkten är det begångna brottets straffvärde, vilket bestäms av brottets svårhet med särskild hänsyn till den skada eller fara som gärningen inneburit och gärningsmannens skuld sådan den kommit till uttryck i gärningen. Härfter följer uppräknningar av omständigheter som ökar resp. minskar straffvärdet. Det rör sig här om omständigheter som är hänförliga till brottet. I en särskild paragraf regleras hur gärningsmannens personliga förhållanden och omständigheter som tillkommit efter brottet skall påverka straffmätningen. De sistnämnda omständigheterna benämner vi billighetshänsyn. Vilken betydelse det skall ha för straffmätningen att gärningsmannen tidigare dömts för brott, dvs. att det rör sig om återfall i brott, behandlas särskilt i en paragraf.

Gärningsmannens personliga förhållanden och omständigheter som tillkommit efter brottet beaktas i dag främst utifrån ett individualpreventivt resonemang. Vi har som ovan nämnts förkastat tanken på att behovet av vård eller behandling, av inkapacitering eller av individuell avskräckning skall tillmätas någon betydelse vid påföljdsbestämningen i det enskilda fallet. Denna vår grundsyn innebär dock inte att gärningsmannens personliga förhållanden eller hans handlande efter brottet inte skall beaktas vid påföljdsval och straffmätningen. Enligt vårt förslag skall de vägas in i mildrande riktning vid bestämmande av påföljden, och detta i minst samma utsträckning som i dag. Skillnaden är dock att vi menar att detta hänsynstagande inte skall ske utifrån någon prognos eller något förment behandlingsbehov utan

helt enkelt av den anledningen att det skulle framstå som obilligt och orättfärdigt att inte beakta denna typ av omständigheter.

Gärningsmannens tidigare brottslighet påverkar i dag såväl påföljdsvalet som straffmätningen för de nya brotten. I princip anser vi att detta är riktigt. Det finns dock här inga klara riktlinjer för domstolarna, framför allt inte vad gäller straffmätningen. Vårt förslag vad gäller återfallets betydelse innebär att återfall på samma sätt som idag skall kunna påverka påföljdsvalet. Vidare skall återfall kunna verka skärpande när bötesstraff ådöms och även påverka frågan om övergång från böter till fängelse i fall då straffskalan för ett brott inrymmer båda dessa påföljder. Nyheten i vårt förslag vad gäller återfallets betydelse är att när fängelse ådöms för det nya brottet eller brotten skall tidigare brottslighet inte få påverka den nya straffmätningen. Straffskärpning vid återfall bör i denna situation komma till stånd endast genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Fängelsestraffet för det nya brottet bör således bestämmas utan hänsyn till den tidigare brottsligheten. Mot denna bakgrund har vi förändrat förverkande av villkorligt medgiven frihet till att bli en i förhållande till f. n. mer direkt reglering av den verkan gärningsmannens tidigare brottslighet skall ha vid påföljdsbestämningen. Förutsättningarna för förverkande har arbetats om och preciserats. Vidare har, för att institutet effektivt skall fylla sin funktion, den tid under vilken förverkande kan ske vidgats något.

Vårt förslag innebär att nuvarande 1 kap. 7 § BrB upphör att gälla. Utgångspunkten för såväl påföljdsvalet som straffmätningen blir brottets straffvärde och billighetshänsyn. Domstolarna behöver härigenom inte längre tänka i de på domstolsnivån teoretiskt ohållbara begreppen allmän- och individualprevention och slipper också att försöka företa någon avvägning mellan dessa båda preventionstankar vid påföljdsbestämningen. 1 kap. 7 § BrB har i påföljdsvalskapitlet primärt ersatts av en reglering av i vilka fall fängelse bör ådömas. Denna bestämmelse kompletteras med en regel om i vilka fall domstolen får döma till villkorlig dom eller skyddstillsyn även om fängelse primärt bort ådömas.

Vi anser att domstolarnas möjlighet att meddela påföljdseftergift bör öka något. Vi håller dock fast vid att institutet bör vara avsett för undantagsfall. Detta främst av det skälet att skulle man försöka vidga tillämpningen av påföljdseftergift med stöd av en mindre restriktiv allmän lämplighetsregel blir det avsevärt svårare att hålla en enhetlig praxis. Vi har således stannat för att behålla en regel om påföljdseftergift som är restriktivt utformad. Vidgningen av tillämpningsområdet för påföljdseftergift har i stället skett genom att bestämmelsen knutits till en uppräkningslista av de fall i vilka påföljdseftergift främst bör komma i fråga.

Påföljdsbestämningen för unga lagöverträdare diskuterar vi relativt ingående på olika ställen i förslaget. Vi markerar en något ytterligare restriktiv syn på de fall där fängelse får användas för lagöverträdare som är under 21 år. Vidare markeras i förslaget att låg ålder regelmässigt bör medföra mildare straffmätning. Vi har inte inom ramen för vårt arbete haft möjlighet att förutsättningslöst överväga frågan om i vilken utsträckning fängelse bör kunna ådömas unga lagöverträdare. Det är därför enligt vår uppfattning mycket angeläget att denna fråga övervägs ytterligare. Vad som då främst bör undersökas är möjligheten att helt förbjuda fängelse som påföljd för ungdomar i åldern 15–17 år.

Kostnader

Genom våra förslag uppkommer betydande besparingar. Dessa har i årsplatser på kriminalvårdsanstalterna beräknats till upp emot 300. Härtill kommer ökade intäkter för staten i form av böter. Vi vill i detta sammanhang trycka på – även om vi är medvetna om att många inte kommer att tro på oss – att vår uppfattning att bruket av fängelsestraff bör minska inte dikteras av ekonomiska överväganden. Kriminalpolitiska strävanden att begränsa användningen av frihetsstraff har vuxit fram under en lång följd av år och långt innan samhällsekonomin i Sverige på 1970-talet kom i obalans. Kriminalpolitiken är ett område som enligt vår mening lämpar sig sällsynt illa för ekonomiskt betingade förändringar.

Författningsförslag

1 Förslag till Lag om ändring i brottsbalken¹

Härigenom föreskrivs att brottsbalken skall ha följande lydelse.

Första avdelningen

Allmänna bestämmelser

1 kap. Om brott och brottspåföljder

1 § Brott är gärning, för vilken i denna balk eller i annan lag eller författning är stadgat straff som nedan sägs.

2 § I denna balk beskriven gärning skall, om inte annat sägs, anses som brott endast då den begås uppsåtligen.

Att gärningen begåtts under självförvållat rus eller att gärningsmannen annars genom eget vållande tillfälligt var från sina sinnens bruk, får inte för-
anleda att gärningen ej anses som brott.

3 §² Med påföljd för brott förstås i denna balk de allmänna straffen böter och fängelse samt villkorlig dom och skyddstillsyn.

4 § Påföljd kan ersättas med förordnande om överlämnande till särskild vård. Om ådömande av böter i vissa fall jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten finns bestämmelser i 32 kap. 2 §.

5 §³ Fängelse är att anse som svårare straff än böter.

¹ En redogörelse för förslagets motsvarighet i nu gällande brottsbalk finns i bilaga 5.

² Jämför prop. 1985/86:9

³ Jämför prop. 1985/86:9

6 § För brott som någon begått innan han fyllt femton år får inte dömas till påföljd.

7 § Förutom påföljd och förordnande om överlämnande till särskild vård kan brott enligt vad därom är stadgat

1. föranleda förverkande av egendom eller annan särskild rättsverkan samt
2. medföra skyldighet att betala skadestånd.

2 kap. Om tillämpligheten av svensk lag

1 § För brott som begåtts här i riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol. Detsamma gäller, om det är ovisst var brott förövats men skäl finnes antaga att det är begånget inom riket.

2 § För brott som begåtts utom riket dömes efter svensk lag och vid svensk domstol, om brottet begåtts

1. av svensk medborgare eller av utlänning med hemvist i Sverige,
2. av utlänning utan hemvist i Sverige, som efter brottet blivit svensk medborgare eller tagit hemvist här i riket eller som är dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare och finnes här, eller
3. av annan utlänning som finnes här i riket och å brottet enligt svensk lag kan följa fängelse i mer än tre månader.

Första stycket gäller ej, om gärningen är fri från ansvar enligt lagen på gärningsorten eller om den begåtts inom område som ej tillhör någon stat och enligt svensk lag svårare straff än böter icke kan följa på gärningen.

I fall som avses i denna paragraf må ej ådömas påföljd som är att anse som strängare än det svåraste straff som är stadgat för brottet enligt lagen på gärningsorten.

3 §⁴ För brott som begåtts utom riket dömes även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol.

1. om brottet förövats å svenskt fartyg eller luftfartyg, så ock eljest om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst,

4. om brottet förövats mot Sverige, svensk kommun eller annan menighet eller svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom område som ej tillhör någon stat och förövats mot svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot utlänning med hemvist i Sverige,

⁴ Lydelse enligt prop. 1985/86:9

6. om brottet är kapning av luftfartyg, luftfartssabotage eller folkrättsbrott eller försök till kapning av luftfartyg eller luftfartssabotage, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i två år eller däröver.

4 § Även i annat fall än som avses i 1–3 §§ dömes för brott efter svensk lag och vid svensk domstol enligt vad som föreskrives i lagen (1976:19) om internationellt samarbete rörande lagföring för brott.

5 § Brott anses begånget där den brottsliga handlingen företogs, så ock där brottet fullbordades eller, vid försök, det tillämnade brottet skulle hava fullbordats.

6 §⁵ Åtal för brott, som inom riket begåtts å utländskt fartyg eller luftfartyg av utlänning som var befälhavare eller tillhörde besättningen å fartyget eller eljest medföljde detsamma mot sådan utlänning eller mot utländskt intresse, må ej väckas utan att förordnande därom meddelas av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

Åtal för brott, som förövats utom riket, må väckas allenast efter förordnande som i första stycket sägs. Utan dylikt förordnande må dock åtal väckas, om brottet förövats

1. å svenskt fartyg eller luftfartyg eller i tjänsten av befälhavare eller någon som tillhörde besättningen å sådant fartyg,

2. av någon som tillhör försvarsmakten på ett område där en avdelning av försvarsmakten befann sig,

3. vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst,

4. i Danmark, Finland, Island eller Norge eller på fartyg eller luftfartyg i reguljär trafik mellan orter belägna i Sverige eller någon av nämnda stater, eller

5. av svensk, dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare mot svenskt intresse.

7 § Har fråga om ansvar för gärning prövats genom lagakraftätagande dom, meddelad i främmande stat där gärningen förövats eller i främmande stat som har tillträtt den europeiska konventionen den 28 maj 1970 om brottmålsdoms internationella rättsverkningar eller den europeiska konventionen den 15 maj 1972 om överförande av lagföring i brottmål, må den tilltalade ej här i riket lagföras för samma gärning,

1. om han har frikänts från ansvar,

2. om han har förklarats skyldig till brottet utan att påföljd har ådömts,

3. om ådömd påföljd har verkställts i sin helhet eller verkställigheten pågår, eller

4. om ådömd påföljd har bortfallit enligt lagen i den främmande staten.

Första stycket gäller ej i fråga om brott som avses i 1 § eller 3 § 3, 5 eller 6, såvida ej lagföringen i den främmande staten har skett på begäran av svensk myndighet.

⁵ Lydelse enligt prop. 1985/86:9

Har fråga om ansvar för gärning prövats genom dom meddelad i främmande stat och föreligger ej på grund av vad förut i denna paragraf sagts hinder mot lagföring, må åtal för gärningen väckas här i riket endast efter förordnande av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

8 § Dömes någon här i riket till ansvar för gärning för vilken han utom riket har ådömts påföljd, skall vid bestämmande av påföljd skälig hänsyn tagas till vad han undergått utom riket. Finnes böter eller fängelse böra ådömas och har han utom riket ådömts frihetsberövande påföljd, skall vad han undergått därav till fullo tillgodoräknas honom vid påföljdens bestämmande.

I fall som avses i första stycket må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat eller ock påföljd helt eftergivnas.

9 § I fråga om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skola, utöver vad i detta kapitel sägs, iakttagas de begränsningar som följa av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller, enligt vad därom är särskilt stadgat, av överenskommelse med främmande makt.

10 § Har en utlänning begått brott i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattat allmän ställning hos annan stat eller mellanfolklig organisation, får åtal för brottet väckas endast efter förordnande av regeringen. Vad som nu har sagts gäller inte om gärningsmannen genom vilseledande uppgifter, förklädnad eller på annat sätt sökt dölja i vilken egenskap han har handlat.

11 § Om utlämning för brott är särskilt stadgat.

Villkor som uppställts vid utlämning från främmande stat till Sverige skall lända till efterrättelse här i riket.

Andra avdelningen

Om brotten

3 Kap. Om brott mot liv och hälsa

1 § Den som berövar annan livet, döms för *mord* till fängelse på viss tid, lägst åtta och högst tio år, eller på livstid.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller eljest att anse som mindre grovt, döms för *dråp* till fängelse, lägst fyra och högst tio år.

3 § Dödar kvinna sitt barn vid födelsen eller eljest å tid då hon på grund av nedkomsten befinner sig i upprivet sinnestillstånd eller i svårt trångmål, döms för *barnadråp* till fängelse i högst fyra år.

4 § Den som tillfogar annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom i vanmakt eller annat sådant tillstånd, döms för *misshandel* till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år eller, om brottet är ringa, till böter.

5 § Är brott som i 4 § sägs att anse som grovt, skall för *grov misshandel* dömas till fängelse, lägst nio månader och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen var livsfarlig eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller eljest visat synnerlig hänsynslöshet eller råhet.

6 § Den som av oaktsamhet orsakar annans död, döms för *vållande till annans död* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

7 § Åsamkar någon av oaktsamhet annan person sådan kroppsskada eller sjukdom som ej är ringa, döms för *vållande till kroppsskada eller sjukdom* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst ett år och sex månader.

8 § Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, döms för *framkallande av fara för annan* till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

9 § För försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadrap eller sådan misshandel som ej är ringa, så ock för stämpling till mord, dråp eller grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja sådant brott döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

10 § Vållande till kroppsskada eller sjukdom må, om brottet ej är grovt, åtalas av åklagare endast om målsäganden angiver brottet till åtal eller har åsamkats skadan eller sjukdomen i verksamhet som arbetstagare och åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

4 Kap. Om brott mot frihet och frid

1 § Om någon bemäktigar sig samt bortför eller inspärrar barn eller annan med uppsåt att skada honom till liv eller hälsa eller tvinga honom till tjänst eller att öva utpressning, döms för *människorov* till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, döms till fängelse i högst tre år.

2 § Den som i annat fall än i 1 § sägs berövar någon friheten, genom att bortföra eller inspärta honom eller på annat sätt, döms för *olaga frihetsberövande* till fängelse, lägst nio månader och högst tio år.

Är brottet mindre grovt, döms till böter eller fängelse i högst ett år.

3 § Den som, i annat fall än som avses i 1 eller 2 §, genom olaga tvång eller vilsedande, föranleder att någon kommer i krigs- eller arbetstjänst eller annat sådant tvångstillstånd eller förmår någon att bege sig till eller stanna kvar på utrikes ort, där han kan befaras bli utsatt för förföljelse eller utnyttjad för tillfälliga sexuella förbindelser eller på annat sätt råka i nödläge, döms för *försättande i nödläge* till fängelse, lägst nio månader och högst tio år.

Är brottet mindre grovt, döms till böter eller fängelse i högst ett år.

4 § Den som genom misshandel eller eljest med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar annan att göra, tåla eller underlåta något, döms för *olaga tvång* till böter eller fängelse i högst nio månader. Om någon med sådan verkan övar tvång genom hot att åtala eller angiva annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande, döms ock för olaga tvång, såframt tvånget är otillbörligt.

Är brott som avses i första stycket grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen innefattat pinande till bekännelse eller annan tortyr.

5 § Om någon lyfter vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla allvarlig fruktan för egen eller annans säkerhet till person eller egendom, döms för *olaga hot* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst tre år.

6 § Den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, döms för *hemfridsbrott* till böter eller fängelse i högst ett år.

Intränger eller kvarstannar någon eljest obehörigen i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats eller på annat dylikt ställe, döms för *olaga intrång* till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 § Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, döms för *ofredande* till böter eller fängelse i högst tre månader.

8 § Om någon olovligen bereder sig tillgång till meddelande, vilket såsom postförsändelse eller såsom telefonsamtal, telegram eller annat telemeddelande är under befordran genom allmän befordringsanstalt, döms för *brytande av post- eller telehemlighet* till böter eller fängelse i högst ett år.

9 § Den som, utan att fall är för handen som i 8 § sägs, olovligen bryter brev eller telegram eller eljest bereder sig tillgång till något som förvaras förseglat eller under lås eller eljest tillslutet, döms för *intrång i förvar* till böter eller fängelse i högst ett år.

10 § Den som i annat fall än som sägs i 8 § olovligen medelst tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud i hemlighet avlyssnar eller upptager tal i enrum,

samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst, vartill allmänheten icke äger tillträde och som han själv icke deltagar i eller som han obehörigen berett sig tillträde till, döms för *olovlig avlyssning* till böter eller fängelse i högst ett år

11 § Om någon anbringar tekniskt hjälpmedel med uppsåt att bryta telehemlighet på sätt som sägs i 8 § eller att utföra brott som sägs i 10 §, döms för förberedelse till sådant brott till böter eller fängelse i högst ett år, om han ej är förfallen till ansvar för fullbordat brott.

12 § För försök, förberedelse eller stämpling till människorov, olaga frihetsberövande eller försättande i nödläge, för underlåtenhet att avslöja sådant brott, så ock för försök eller förberedelse till olaga tvång som är grovt döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

13 § Hemfridsbrott eller olaga intrång, olovlig avlyssning som icke förövats å allmän plats eller förberedelse till sådant brott, ofredande som icke förövats å allmän plats eller intrång i förvar må åtalas av åklagare allenast om målsägande angiver brottet till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt. Detsamma skall gälla olaga tvång genom hot att åtala eller angiva annan för brott eller att om annan lämna menligt meddelande samt försök eller förberedelse till sådant brott.

5 Kap. Om folkmord

1 § Förövar någon gärning, för vilken enligt lag är stadgat fängelse i fyra år eller däröver, mot en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp med avsikt att förgöra gruppen helt eller delvis, döms för *folkmord* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

2 § För försök, förberedelse eller stämpling till folkmord, så ock för underlåtenhet att avslöja sådant brott döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

6 Kap. Om ärekränkning

1 § Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadsätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, döms för *förtal* till böter.

Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar han att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den, skall ej dömas till ansvar.

2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt förtal* dömas till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om uppgiften genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller eljest var ägnad att medföra allvarlig skada.

3 § Den som smädar annan genom kränkande tillmäle eller beskyllning eller genom annat skymfligt beteende mot honom, döms, om gärningen ej är belagd med straff enligt 1 eller 2 §, för *förolämpning* till böter.

4 § Förtal av avliden skall medföra ansvar enligt 1 eller 2 §, om gärningen är sårande för de efterlevande eller den eljest, med beaktande av den tid som förflutit sedan den avlidne var i livet samt omständigheterna i övrigt, kan anses kränka den frid, som bör tillkomma den avlidne.

5 § Brott som avses i 1–3 §§ får ej åtalas av annan än målsägande. Förtal och grovt förtal får dock åtalas av åklagare, om målsägande anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt. Under samma förutsättningar får allmänt åtal väckas för förolämpning mot någon i eller för hans myndighetsutövning eller förolämpning mot någon med anspelning på hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse.

Har förtal riktats mot avliden, må åtal väckas av den avlidnes efterlevande make, bröstarvinge, fader, moder eller syskon samt, om åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt, av åklagare.

Innebär brott som avses i 1–3 §§, att någon genom förgripelse å främmande makts statsöverhuvud som vistas här i riket eller å främmande makts representant här i riket kränkt den främmande makten, må brottet åtalas av åklagare utan hinder av vad som stadgas i första stycket. Åtal får dock ej ske utan förordnande av regeringen eller den regering bemyndigat därtill.

7 Kap. Om sexualbrott

1 § Den som tvingar annan till samlag eller därmed jämförligt sexuellt umgänge genom våld eller genom hot som innebär eller för den hotade framstår som trängande fara, döms för *våldtäkt* till fängelse, lägst ett år och sex månader och högst fyra år. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Är brottet med hänsyn till våldets eller hotets art och omständigheterna i övrigt att anse som mindre allvarligt, döms till fängelse i högst tre år.

Är brottet grovt, döms för *grov våldtäkt* till fängelse, lägst tre och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet var livsfarligt eller om den som begått gärningen tillfogat allvarlig skada eller allvarlig sjukdom eller annars visat särskild råhet.

2 § Den som, i annat fall än som avses i 1 §, genom olaga tvång förmår någon till sexuellt umgänge, döms för *sexuellt tvång* till fängelse i högst tre år.

3 § Den som förmår annan till sexuellt umgänge genom att grovt missbruka hans eller hennes beroende ställning eller genom att otillbörligt utnyttja att han eller hon befinner sig i vanmakt eller annat hjälplöst tillstånd eller är psykiskt sjuk eller psykiskt utvecklingsstörd, döms för *sexuellt utnyttjande* till fängelse i högst tre år.

4 § Har någon sexuellt umgänge med den som är under arton år och som är hans avkomling eller står under hans fostran eller för vars vård eller tillsyn han har att svara på grund av myndighets beslut, döms för *sexuellt utnyttjande av underårig* till fängelse i högst tre år.

Om den som har begått gärningen har handlat särskilt hänsynslöst mot den underårige eller om brottet i annat fall är att anse som grovt, skall dömas för *grovt sexuellt utnyttjande av underårig* till fängelse, lägst ett år och sex månader och högst sex år.

5 § Har någon, i annat fall än som avses i 4 §, samlag med eget barn eller dess avkomling, döms för *sexuellt umgänge med avkomling* till fängelse i högst ett år och sex månader.

Den som har samlag med sitt helsyskon, döms för *sexuellt umgänge med syskon* till fängelse i högst nio månader.

Vad i denna paragraf sägs gäller ej den som förmåtts till gärningen medelst olaga tvång eller på annat otillbörligt sätt.

6 § Har någon, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt umgänge med barn under femton år, döms för *sexuellt umgänge med barn* till fängelse i högst tre år.

7 § Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, sexuellt berör barn under femton år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd, döms för *sexuellt ofredande* till böter eller fängelse i högst nio månader.

Detsamma skall gälla, om någon blottar sig för annan på sätt som är ägnat att väcka anstöt eller eljest genom ord eller handling på ett uppenbart sedlighetssårande sätt uppträder anstötligt mot annan.

8 § Den som främjar eller på ett otillbörligt sätt ekonomiskt utnyttjar att annan har tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning, döms för *koppleri* till fängelse i högst tre år.

Får den som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet vetskap om att lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning och underlåter han att göra vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat verksamheten och dömas till ansvar enligt första stycket.

9 § Är brott som avses i 8 § grovt, skall dömas för *grovt koppleri* till fängelse, lägst ett år och sex månader och högst fem år.

Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om den som har begått gärningen främjat tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning i större omfattning eller hänsynslöst utnyttjat annan.

10 § Den som genom att utlova eller ge ersättning skaffar eller söker skaffa sig tillfälligt sexuellt umgänge med någon som är under arton år, döms för *förförelse av ungdom* till böter eller fängelse i högst tre månader.

11 § Ansvar som i detta kapitel är föreskrivet för gärning som begås mot någon under viss ålder skall ådömas även den som inte insåg men hade skälig anledning anta att den andre ej uppnått sådan ålder.

12 § För försök till våldtäkt, grov våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av underårig, grovt sexuellt utnyttjande av underårig, sexuellt umgänge med barn, koppleri och grovt koppleri, döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 26 kap. Detsamma gäller i fråga om förberedelse och stämpling till våldtäkt, grov våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av underårig och grovt koppleri.

13 § Är vid sexuellt umgänge med barn eller försök till sådant brott eller vid sexuellt ofredande enligt 7 § första stycket skillnaden i ålder och utveckling mellan den som har begått gärningen och barnet ringa, får åtal väckas av åklagaren endast om åtal är påkallat ur allmän synpunkt.

8 Kap. Om brott mot familj

1 § Ingår den som är gift nytt äktenskap eller ingår ogift äktenskap med den som är gift, döms för *tvegifte* till böter.

2 § Den som understicker eller förbyter barn eller eljest genom att avgiva oriktig anmälan till myndighet eller underlåta anmälan tillvällar sig eller annan falsk familjeställning eller berövar annan hans rätta familjeställning, döms för *förvanskande av familjeställning* till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

3 § Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst tre månader, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt bortför barnet eller om den som skall ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Till ansvar enligt första stycket döms också den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga, om gärningen inte utgör brott mot frihet eller främjande av flykt.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, skall gärningsmannen dömas till fängelse i högst ett år och sex månader.

4 § För försök till förvanskande av familjeställning döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

5 § Egenmäktighet med barn må ej åtalas av åklagare, med mindre åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

9 Kap. Om stöld, rån och andra tillgreppsbrott

1 § Den som olovligen tager vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, döms, om tillgreppet innebär skada, för *stöld* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *snatteri* dömas till böter.

3 § Stjäl någon från dödsbo vari han är delägare, eller stjäla makar, syskon, föräldrar och barn eller fosterföräldrar och fosterbarn från varandra medan de sammanbo, döms för *bodräkt* till böter eller fängelse i högst sex månader. För bodräkt döms ock, om någon stjäl lösöre vari han äger del. Medverka flera till stöld och gäller vad nu är sagt någon av dem, döms jämväl envar av de övriga för bodräkt, dock ej den som handlat med uppsåt att tillägna sig det tillgripna.

4 § Är brott som i 1 eller 3 § sägs att anse som grovt, skall för *grov stöld* dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det avsett sak som någon bar på sig, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburet synnerligen kännbar skada.

5 § Den som stjäl medelst våld å person eller medelst hot som innebär eller för den hotade framstår som trängande fara eller, sedan han begått stöld och anträffats på bar gärning, sätter sig med sådant våld eller hot till motvärn mot den som vill återtaga det tillgripna, döms för *rån* till fängelse, lägst sex månader och högst tre år. Detsamma skall gälla om någon med sådant våld eller hot tvingar annan till handling eller underlåtenhet som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne eller någon i vars ställe denne är. Lika med våld anses att försätta någon i vanmakt eller annat sådant tillstånd.

Är förfarande som avses i första stycket med hänsyn till våldet, hotet eller omständigheterna i övrigt av mindre allvarlig art, döms dock ej för rån utan för annat brott som förfarandet innefattar.

6 § Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt rån* dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om våldet var livsfarligt eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller om han eljest visat synnerlig råhet eller på ett hänsynslöst sätt utnyttjat den rånades skyddslösa eller utsatta ställning.

7 § Tager och brukar någon olovligen motorfordon eller annat motordrivet forskaffningsmedel, som tillhör annan, döms, om gärningen ej är belagd med straff enligt vad förut i detta kapitel är sagt, för *tillgrepp av forskaff-*

ningsmedel till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fyra år.

8 § Den som, i annat fall än särskilt i detta kapitel omförmäles, olovligen tager och brukar eller eljest tillgriper något, döms för *egenmäktigt förfarande* till böter eller fängelse i högst tre månader. Detsamma skall gälla om någon utan tillgrepp, genom att anbringa eller bryta lås eller annorledes, olovligen rubbar annans besittning eller ock med våld eller hot om våld hindrar annan i utövning av rätt att kvarhålla eller taga något.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst ett år och sex månader.

9 § Rubbar man olovligen annans besittning för att själv taga sig rätt, döms för *självtäkt* till böter.

10 § Avleder någon olovligen elektrisk kraft, döms för *olovlig kraftavledning* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst tre år.

11 § Tager någon i skog eller mark olovligen sådant som avses i 14 kap. 2 § andra stycket och är ej brottet enligt vad där sägs att anse som åverkan, skall vad i detta kapitel är stadgat angående tillgrepp äga tillämpning.

Gör någon intrång i annans besittning av fastighet, såsom genom att olovligen anbringa eller bryta stängsel, bygga, gräva, plöja, upptaga väg eller låta kreatur beta, eller skiljer någon obehörigen annan från besittning av fastighet eller del därav, skall vad i 8 och 9 §§ sägs om egenmäktigt förfarande eller självtäkt äga tillämpning.

12 § För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel eller olovlig kraftavledning, så ock för stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rån eller grovt rån döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

13 § Har annat i detta kapitel omförmäلت brott än grov stöld, rån eller grovt rån förövats mot make eller trolovad till gärningsmannen eller till annan vid brottet medverkande eller mot syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led eller den som i första svågerlag lika nära är eller mot fosterföräldrar eller fosterbarn, må åklagare väcka åtal allenast om brottet av målsägande anges till åtal eller ock åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Vid tillämpning av vad nu sagts skall såsom medverkan anses jämväl häleri och häleriförsäelse.

10 Kap. Om bedrägeri och annan oredlighet

1 § Den som medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseled-

de eller någon i vars ställe denne är, döms för *bedrägeri* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *bedrägligt beteende* dömas till böter.

3 § Begagnar sig någon av husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annan dylikt, som tillhandahålles under förutsättning av konstant betalning, och gör han ej rätt för sig, döms, vare sig han vilseleder någon eller ej, för *snyltning* till böter eller fängelse i högst tre månader. Detta gäller dock icke, om gärningen avser värde, som ej är ringa, och om den i övrigt är sådan som sägs i 1 §.

4 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt bedrägeri* dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat allmänt förtroende eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

5 § Den som medelst olaga tvång förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den tvungne eller någon i vars ställe denne är, döms, om ej brottet är att anse såsom rån eller grovt rån, för *utpressning* till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst nio månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

6 § Den som vid avtal eller annan rättshandling begagnar sig av någons trångmål, oförstånd, lättsinne eller beroende ställning i förhållande till honom till att bereda sig förmån, som står i uppenbart missförhållande till vederlaget eller för vilken vederlag icke skall utgå, döms för *ocker* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fyra år.

7 § Den som köper något, som är frånhänt annan genom brott, eller tillgodogör sig det eller eljest därmed tager befattning ägnad att försvåra dess återställande, döms för *håleri* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om gärningen är ringa, till böter. Detsamma skall gälla, om någon bereder sig otillbörlig vinning av annans brottsliga förvärv, så ock om någon genom krav, överlåtelse eller på annat dylikt sätt hävdar genom brott tillkommen fordran.

För håleri döms likaledes den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet, som bedrives vanemässigt eller annars i större omfattning, förvärfvar eller, på sätt som är ägnat att försvåra ett återställande, mottager något som skäligen kan antagas vara frånhänt annan genom brott.

Är brott som anges i första eller andra stycket grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

8 § Om gärningsmannen i fall som i 7 § första stycket sägs icke insåg men hade skälig anledning antaga att brott förelåg, döms för *håleriförseelse* till böter eller fängelse i högst tre månader.

För håleriförseelse skall ock dömas, om den, som på sätt i 7 § första stycket sägs medverkat vid det brott varigenom egendomen frånhändes annan, ej insåg men hade skälig anledning antaga att brott förövades.

9 § Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, förfar oredligt i det han medelst vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet och därigenom skadar den vilseledde eller någon i vars ställe denne är, döms för *oredligt förfarande* till böter eller fängelse högst ett år och sex månader.

10 § Den som offentliggör eller eljest bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom, döms för *svindleri* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller på grund av sin ställning bör äga särskild kännedom om ett företag, uppsåtligen eller av grov oaktsamhet offentliggör eller eljest bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift ägnad att påverka bedömandet av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada, döms såsom i första stycket sägs.

Är brott, som i denna paragraf sägs, att anse som grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

11 § Mottager någon, för användning såsom påtryckningsmedel vid krav, handling som är falsk, upprättad för skens skull eller eljest oriktig eller ock check utan täckning, döms för *ockerpantning* till böter eller fängelse i högst ett år.

12 § För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning eller ocker döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Vad i 27 kap. 7 § sägs skall icke gälla i fråga om försök till utpressning.

Såsom för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri döms den som för att bedraga försäkringsgivare eller eljest med bedrägligt uppsåt skadar sig eller annan till person eller egendom. Detsamma skall gälla, om någon med uppsåt som nyss sagts söker åstadkomma sådan skada. Har han innan skadan inträtt frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, skall han vara fri från ansvar.

13 § Vad i 9 kap. 13 § sägs om inskränkning i åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmålt brott än grovt bedrägeri.

Snyltning må ej åtalas av åklagare, med mindre åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

11 Kap. Om skattebedrägeri och andra skattebrott

1 § Detta kapitel gäller i fråga om skatt eller avgift enligt lagen (198X:000) om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebedrägeri och andra skattebrott.

2 § Den som till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift uppsåtligen avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder att skatt eller avgift påföres med för lågt belopp eller tillgodoräknas med för högt belopp, döms för *skattebedrägeri* till fängelse i högst sex månader.

Detsamma gäller den som med avsikt att skatt eller avgift skall påföras med för lågt belopp underlåter att avge deklaration eller därmed jämförlig handling och därigenom föranleder att för lågt belopp påföres honom eller den han företräder.

För skattebedrägeri skall också den dömas som med avsikt att skatt skall påföras med för lågt belopp överenskommer med sin arbetsgivare eller annan som är uppgiftsskyldig enligt 37 § taxeringslagen (1956:623), att denne skall underlåta att fullgöra sin uppgiftsskyldighet, och som därigenom föranleder att skatt på grundval av förenklad självdeklaration påförs honom med för lågt belopp

3 § Om brott som avses i 2 § är att anse som ringa, döms för *skatteförseelse* till böter.

4 § Om brott som avses i 2 § är att anse som grovt, döms för *grovt skattebedrägeri* till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det rör mycket betydande belopp eller eljest varit av synnerligen farlig art.

5 § Den som till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att skatt eller avgift påföres med för lågt belopp eller tillgodoräknas med för högt belopp döms, om gärningen rör betydande belopp, för *vårdslös skatteuppgift* till böter eller fängelse i högst ett år.

6 § Den som uppsåtligen underlåter att till uppbördsmyndighet avge föreskriven handling avseende redovisning av skatt eller avgift, som innehållits för annan, eller avger sådan handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att innehållen skatt eller avgift med orätt belopp påföres den uppgiftsskyldige eller tillgodoräknas annan döms för *oredlig uppbördsredovisning* till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år.

7 § Om brott som avses i 6 § är att anse som ringa döms för *bristande uppbördsredovisning* till böter.

8 § Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 6 § döms för *vårdslös uppbördsredovisning* till böter eller fängelse i högst tre månader.

I ringa fall döms ej till ansvar enligt första stycket.

9 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter bokförings-skyldighet eller sådan skyldighet att föra och bevara räkenskaper, som föreskrivs för vissa uppgiftsskyldiga, och därigenom allvarligt försvårar myndighets kontrollverksamhet vid beräkning eller uppbörd av skatt eller avgift döms för *försvårande av skattekontroll* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

I ringa fall döms ej till ansvar enligt första stycket.

Ansvar enligt första stycket inträder ej, om ansvar för gärningen kan ådömas enligt annan bestämmelse i denna balk.

10 § Med myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift förstås i detta kapitel även sådant preliminärt eller slutligt beslut som på grund av särskild föreskrift skall anses meddelat.

11 § För försök till skattebedrägeri och grovt skattebedrägeri döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Vad i 27 kap. 7 § sägs skall icke gälla i fråga om försök som nu sagts.

12 § Ansvar enligt 2–8 och 11 §§ inträder ej för den som frivilligt vidtager åtgärd som leder till att skatten eller avgiften kan påföras eller tillgodoräknas med rätt belopp.

13 § Åtal för brott enligt 3 eller 7 § får väckas endast om det är påkallat av särskilda skäl.

12 Kap. Om förskingring och annan trolöshet

1 § Om någon, som på grund av avtal, allmän eller enskild tjänst eller dylik ställning fått egendom i besittning för annan med skyldighet att utgiva egendomen eller redovisa för denna, genom att tillägna sig egendomen eller annorledes åsidosätter vad han har att iakttaga för att kunna fullgöra sin skyldighet, döms, om gärningen innebär vinning för honom och skada för den berättigade, för *förskingring* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *undandräkt* dömas till böter.

3 § Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov förskingring* dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat ansvarsfull ställning eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 § Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, med egendom, som han har i besittning men vartill ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller eljest tillkommer annan, vidtager åtgärd varigenom egendom fränhändes den andre eller denne annorledes berövas sin rätt, döms för *olovligt förfogande* till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

5 § Om någon, som på grund av förtroendeställning, vare sig det är i allmän eller enskild tjänst, såsom syssloman eller eljest, fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln därav, missbrukar behörighet att företräda huvudmannen eller eljest sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, döms, om gärningen icke är belagd med straff enligt 1–3 §§, för *trolöshet mot huvudman* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller tillfogat huvudmannen betydande eller synnerligen kännbar skada.

Missbrukar någon, som fått att sköta rättslig angelägenhet för annan, till förfång för huvudmannen sin förtroendeställning, döms enligt vad i första stycket sägs, ändå att angelägenheten ej är av ekonomisk art.

6 § Den som, i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, genom missbruk av behörighet att i annans ställe företaga rättshandling skadar denne eller med missbruk av behörighet att göra gällande skuldebrev eller dylik handling kräver vad annan tillkommer, döms för *behörighetsmissbruk* till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader. Detsamma skall gälla, om någon fordrar betalning jämlikt handling som ej blivit utgiven eller för gäld som redan är gulden eller ock kräver att utfå gods som han redan bekommit eller mot krav återopar kvitto som icke utgivits.

7 § Om någon olovligen brukar annans sak, som han har i besittning, och därigenom vållar skada eller olägenhet, döms för *olovligt brukande* till böter eller fängelse i högst tre månader. Detsamma skall gälla, om innehavare av fastighet brukar denna till men för annans rätt därtill genom att olovligen bygga, gräva, plöja, upptaga väg, låta kreatur beta eller vidtaga annan dylik åtgärd.

8 § Fullgör man ej vad i lag är föreskrivet om skyldighet att tillkännagiva hittegoods eller annans sak som man av misstag eller tillfällighet fått i besittning, döms för *fyndförseelse* till böter. Underlåter man att fullgöra sådan skyldighet med uppsåt att tillägna sig godset eller förfar man eljest med godset på sätt i 4 § sägs, skall gälla vad där är stadgat.

9 § För försök till förskingring, grov förskingring eller trolöshet mot huvudman döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

10 § Vad i 9 kap. 13 § sägs om inskränkning i åklagares åtalsrätt skall äga motsvarande tillämpning beträffande annat i detta kapitel omförmält brott

än grov förskingring och sådan trolöshet mot huvudman som är att anse som grov.

Olovligt förfogande över egendom, som kommit i gärningsmannens besittning genom avtal, enligt vilket äganderätten skall övergå först sedan betalning erlagts, eller som gärningsmannen eljest innehar på grund av kreditköp med förbehåll om återtaganderätt, må ej åtalas av åklagare, med mindre åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

13 kap. Om gäldenärsbrott

1 § Gäldenär, som förstör eller genom gåva eller annan liknande åtgärd avhänder sig egendom av betydelse och därigenom försätter sig på obestånd eller förvärrar sitt obestånd, döms för *oredlighet mot borgenärer* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om gäldenär genom sådant förfarande framkallar allvarlig fara för att han skall komma på obestånd.

Gäldenär, som vid konkurs eller förhandling om offentligt ackord förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, skall ock, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, dömas för *oredlighet mot borgenärer*. Detsamma skall gälla, om gäldenär i samband med annan exekutiv förrättning åberopar oriktig handling eller skenavtal och därigenom hindrar att erforderlig egendom genom förrättningen tages i anspråk för att bereda borgenär betalning eller säkerhet.

Gäldenär som, då konkurs är förestående, ur riket bortför tillgång av betydelse med uppsåt att hålla den undan konkursen, så ock gäldenär, som i konkurs undandraget eller undanhåller konkursförvaltningen tillgång, döms likaledes för *oredlighet mot borgenärer*.

2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grov oredlighet mot borgenärer* dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gäldenären beedigat oriktig uppgift eller begagnat falsk handling eller vilseledande bokföring eller om brottet varit av betydande omfattning.

3 § Gäldenär, som fortsätter rörelse under förbrukande av avsevärda medel utan motsvarande nytta för rörelsen eller lever slösaktigt eller inlåter sig på äventyrligt företag eller lättsinnig ansvarsförbindelse eller vidtager annan sådan åtgärd och som därigenom uppsåtligen eller av grov oaktsamhet framkallar eller förvärrar obestånd, döms för *vårdslöshet mot borgenärer* till böter eller fängelse i högst två år.

Gäldenär, som vid konkurs eller förhandling om offentligt ackord av grov oaktsamhet förtiger tillgång, uppgiver obefintlig skuld eller lämnar annan sådan oriktig uppgift, döms likaledes, om ej uppgiften rättas innan den beedigas eller eljest lägges till grund för förfarandet, för *vårdslöshet mot borgenärer*.

4 § Gäldenär som, då han är på obestånd, gynnar viss borgenär genom att betala skuld som ej är förfallen, betala med annat än sedvanliga betalnings-

medel eller överlämna säkerhet som ej var betingad vid skuldens tillkomst eller genom att vidtaga annan sådan åtgärd, döms, om åtgärden avsevärt förringar andra borgenärs rätt, för *mannamån mot borgenärer* till böter eller fängelse i högst två år. Detsamma skall gälla, om gäldenären i otillbörligt syfte gynnar viss borgenär på annat sätt än som nyss sagts och andra borgenärs rätt därigenom avsevärt förringas.

Gäldenär, som för att främja ackord hemligen lämnar eller utlovar betalning eller annan förmån, döms ock för *mannamån mot borgenärer*.

5 § Om någon som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) uppsåtligen eller av oaksamhet underlåter att bokföra affärshändelser eller bevara räkenskapsmaterial, lämnar oriktiga uppgifter i bokföringen eller annars åsidosätter bokföringsskyldigheten och om rörelsens förlopp eller ekonomiska resultat eller ställning till följd härav inte kan i huvudsak bedömas med ledning av bokföringen, döms han för *bokföringsbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, skall han dömas till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

6 § För försök att, såsom i 1 § tredje stycket sägs, ur riket bortföra tillgång döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

7 § Begår den som är i gäldenärs ställe en gärning som avses i detta kapitel, skall han dömas såsom om han själv vore gäldenär. Vad som nu har sagts om gäldenär skall i fråga om en sådan gärning som avses i 5 § gälla den bokföringsskyldige.

Borgenär, som i fall varom förmäles i 4 § tager eller låter åt sig utlova betalning, säkerhet eller annan förmån, döms för medverkan till brottet endast om han brukar otillbörligt hot eller otillbörligt löfte om förmån eller handlar i hemligt samförstånd med gäldenären.

8 § Vårdslöshet mot borgenärer enligt 3 § första stycket må åtalas av åklagare endast om åtal finnes påkallat ur allmän synpunkt.

14 Kap. Om skadegörelsebrott

1 § Den som förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill, döms för *skadegörelse* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst tre månader.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för *åverkan* dömas till böter.

Den som i skog eller mark olovligen tager växande träd eller gräs eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda eller ock vindfälle, sten, grus, torv eller annat sådant, som ej är berett till bruk, döms för *åverkan*, om brottet med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter är att anse som ringa.

3 § Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov skadegörelse* dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

4 § Tager man olovlig väg över tomt eller plantering eller över annan äga, som kan skadas därav, döms för *tagande av olovlig väg* till böter.

5 § För försök eller förberedelse till grov skadegörelse, så ock för underlåtenhet att avslöja sådant brott döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

6 § Åverkan eller tagande av olovlig väg må, om brottet endast förnärmar enskilds rätt, åtalas av åklagare allenast om åtal av särskilda skäl finnes påkallat ur allmän synpunkt.

15 Kap. Om allmänfarliga brott

1 § Om någon anlägger brand, som innebär fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, döms för *mordbrand* till fängelse, lägst ett och högst fem år.

2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grov mordbrand* dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om branden anlagts i tättbebyggt samhälle, där den lätt kunde sprida sig, eller eljest inneburit fara för flera människor eller för egendom av särskild betydelse.

3 § Den som åstadkommer explosion, översvämning, ras, skeppsbrott, flyg- eller tågolycka eller annan sådan ofärd och därigenom framkallar fara för annans liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av annans egendom, döms för *allmänfarlig ödeläggelse* till fängelse, lägst ett och högst fem år.

Är brottet grovt, döms till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

4 § Om någon förstör eller skadar egendom, som har avsevärd betydelse för rikets försvar, folkförsörjning, rättsskipning eller förvaltning eller för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i riket, eller genom annan åtgärd, som ej innefattar allenast undanhållande av arbetskraft eller uppmaning därtill, allvarligt stör eller hindrar användningen av sådan egendom, döms för *sabotage* till fängelse i högst tre år. Detsamma skall gälla, om någon eljest, genom skadegörelse eller annan åtgärd som nyss sagts, allvarligt stör eller hindrar den allmänna samfärdseln eller användningen av telegraf, telefon, radio eller dylikt allmänt hjälpmedel eller av anläggning för allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

5 § Är brott som i 4 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt sabotage* dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om däri-
genom framkallats fara för rikets säkerhet, för flera människoliv eller för
egendom av särskild betydelse.

6 § Den som ombord på luftfartyg medelst olaga tvång bemäktigar sig farty-
get eller ingriper i dess manövrering, döms för *kapning av luftfartyg* till fäng-
else i högst tre år.

Vidtager någon eljest åtgärd som är ägnad att framkalla fara för luftfar-
tygs säkerhet under flygning eller gör någon luftfartyg i trafik oanvändbart
för flygning genom att förstöra eller skada det, döms för *luftfartssabotage* till
fängelse i högst tre år.

Är brott som i första eller andra stycket sägs att anse som grovt, döms till
fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande
huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om därigenom framkallats
fara för flera människoliv eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig art.

7 § Den som av oaktsamhet, genom att umgås ovarsamt med eld eller
sprängämne eller annorledes, vållar brand eller ofärd som i 1, 2 eller 3 § sägs
eller framkallar fara därför, eller vållar skada eller hinder som i 4 § sägs eller
skada som i 6 § andra stycket sägs, döms för *allmänfarlig vårdslöshet* till bö-
ter.

Är brottet grovt, döms till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse
i högst ett år och sex månader.

8 § Om någon framkallar allmän fara för människors liv eller hälsa genom
att förgifta eller infektera livsmedel, vatten eller annat, på annat sätt sprida
gift eller dylikt eller överföra eller sprida allvarlig sjukdom, döms för *sprid-
ande av gift eller smitta* till fängelse i högst fem år.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst
tio år, eller på livstid. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt
beaktas, om det skett med uppsåt att skada annan till liv eller hälsa eller om
många människor utsatts för fara.

9 § Framkallar någon allmän fara för djur eller växter medelst gift eller ge-
nom att överföra eller sprida lakartad sjukdom eller genom att sprida ska-
dedjur eller ogräs eller på annat dylikt sätt, döms för *förgöring* till böter eller
fängelse i högst nio månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex
år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det
skett med uppsåt att skada eller om egendom av betydande värde utsatts för
fara.

10 § Den som i annat fall än som har angetts förut i detta kapitel

1. förorenar mark, vatten eller luft på ett sätt som medför eller kan medfö-
ra sådana hälsorisker för människor eller sådana skador på djur eller växter,
som inte är av ringa betydelse, eller annan betydande olägenhet i miljön,

2. förvarar avfall eller annat ämne på ett sätt som genom förorening kan
medföra hälsorisker, skador eller annan olägenhet som anges under 1 eller

3. orsakar betydande olägenhet i miljön genom buller, skakning eller
strålning

döms, om inte behörig myndighet har tillåtit förfarandet eller detta är allmänt vedertaget, för *miljöbrott* till böter eller fängelse i högst nio månader.

Är brottet grovt, skall gärningsmannen dömas till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har vållat eller kunnat vålla varaktiga skador av stor omfattning eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om gärningen med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarlig, döms ej till ansvar enligt denna paragraf.

11 § Begår någon av grov oaktsamhet en gärning som anges i 8 eller 9 §, skall han dömas för *vårdslöshet med gift eller smittämne* till böter eller fängelse i högst ett år och sex månader.

Den som av grov oaktsamhet begår en gärning som avses i 10 § döms för *vållande till miljöstörning* till straff som anges i första stycket.

12 § Har någon, utan att vara förfallen till ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, vid handhavande av eld, sprängämne eller gift eller annorledes framkallat fara för brand eller ofärd som i 1, 2 eller 3 § sägs eller allmän fara som avses i 8 eller 9 § och underlåter han, efter att hava kommit till insikt därom, att till farans avvärjande göra vad skäligen kan begäras, döms för *underlåtenhet att avvärja allmänfara* till böter eller fängelse i högst ett år.

13 § Om någon som har ådragit sig ansvar enligt 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11 eller 12 § eller enligt 6 § för luftfartssabotage, frivilligt har avvärjt en sådan fara eller verkan som anges där innan avsevärd olägenhet har uppkommit, får han dömas till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för gärningen. Var faran ringa och är för gärningen ej föreskrivet svårare straff än fängelse i ett år, skall han ej dömas till ansvar.

14 § För försök, förberedelse eller stämpling till mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, sabotage, grovt sabotage, kapning av luftfartyg, luftfartygssabotage eller spridande av gift eller smitta eller till förgöring, så ock för underlåtenhet att avslöja sådant brott döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

16 Kap. Om narkotikabrott

1 § Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattningsmedel med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar narkotika

döms för *narkotikabrott* till fängelse i högst tre år.

2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som ringa, skall för *ringa narkotikabrott* dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

3 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt narkotikabrott* dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

4 § Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i 1 § 1–5, döms för *vårdslöshet med narkotika* till böter eller fängelse i högst ett år.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

5 § För försök eller förberedelse till narkotikabrott, ringa narkotikabrott eller grovt narkotikabrott liksom för stämpling till narkotikabrott eller grovt narkotikabrott döms, om gärningen avser annat än innehav, till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

6 § Bestämmelserna i 26 kap. 3 § om medverkan till brott gäller ej brott enligt detta kapitel som innefattar endast innehav av narkotika.

7 § Med narkotika avses i detta kapitel sådana läkemedel eller varor som anges i 1 § lagen (198X:000) om vad som avses med narkotika, m.m.

17 Kap. Om förfalskningsbrott

1 § Den som, genom att skriva annan, verklig eller diktad, persons namn eller genom att falskeligen förskaffa sig annans underskrift eller annorledes, framställer falsk urkund eller ock falskeligen ändrar eller utfyller äkta urkund, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *urkundsförfalskning* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

Såsom urkund anses protokoll, kontrakt, skuldbrev, intyg och annan handling, som upprättats till bevis eller eljest är av betydelse såsom bevis, så ock legitimationskort, biljett och dylikt bevismärke.

2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som ringa, skall för *förvanskning av urkund* dömas till böter.

Vid bedömande huruvida brottet är ringa skall särskilt beaktas, om urkunden är av mindre vikt, såsom kassakvitto, kontramärke eller dylikt motagningsbevis, eller om gärningen skett för att förhjälpa någon till hans rätt.

3 § Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för *grov urkundsförfalskning* dömas till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om förfalskningen avsett myndighets arkivhandling av vikt eller urkund som är särskilt betydelsefull i den allmänna omsättningen, såsom obligation, aktiebrev eller inteckningshandling, eller om gärningen eljest var av särskilt farlig art.

4 § Den som förstör, gör obrukbar eller undanskafter urkund, över vilken han vid tillfället ej äger så förfoga, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende och brottet ej är att anse som bokföringsbrott, för *undertryckande av urkund* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

5 § Om någon utan lov anbringar eller eljest förfalskar annans namnteckning eller signatur på alster av konst eller brukskonst eller på annat dylikt verk och därigenom giver sken av att denne bestyrkt sig vara upphovsman till verket, döms för *signaturförfalskning* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

6 § Den som eftergör inom eller utom riket gällande penningssedel eller mynt eller annorledes förfalskar sedel eller mynt, döms för *penningförfalskning* till fängelse i högst ett år och sex månader eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst ett och högst sex år.

7 § Eftergör någon gällande frimärke, beläggningsstämpel eller annat offentligt eller för allmänheten avsett inländskt eller utländskt värdeärke eller ock offentlig inländsk eller utländsk kontrollmärkning på mått, vikt, vara, handling eller annat, eller anbringar någon falskt sådant märke eller falskeligen äkta märke eller förfalskar någon eljest sådant märke eller det märkta, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *märkesförfalskning* till böter, lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

8 § Om någon falskeligen anbringar märke eller annat föremål som kan tagas för gällande gränsmärke, vattenmärke, fixpunkt eller annat märke för plan- eller höjdmätning eller ock flyttar, borttager, skadar eller förstör sådant märke, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *förfalskning av fast märke* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst två år.

9 § Den som åberopar falsk urkund, utbjuder eller håller till salu verk med falsk signatur, utprämlar falsk sedel eller falskt mynt, begagnar falskt värde- eller kontrollmärke, åberopar falskt fast märke eller eljest gör bruk av något, som förfalskats på sätt ovan sägs, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av det förfalskade såsom hade han själv gjort förfalskningen.

10 § Den som, i annat fall än i 9 § sägs, bland allmänheten sprider något, som lätt kan förväxlas med gällande penningssedel, mynt eller offentligt värdeärke, döms för *olaga spridande av efterbildning* till böter.

11 § Har någon, som ådragit sig ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, innan avsevärd olägenhet uppkommit frivilligt avvärjt den fara i bevishänseende som gärningen innebar, må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat. Var faran ringa och är för gärningen ej stadgat svårare straff än fängelse i sex månader, skall ej dömas till ansvar.

12 § För försök eller förberedelse till urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, undertryckande av urkund, signaturförfalskning, penningförfalskning, märkesförfalskning, förfalskning av fast märke eller brukande av vad som förfalskats, så ock för underlåtenhet att avslöja penningförfalskning döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Skulle brottet, om det fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar enligt vad nu sagts.

18 Kap. Om mened, falskt åtal och annan osann utsaga

1 § Om någon under laga ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms för *mened* till fängelse i högst ett år och sex månader eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst ett och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det skett med uppsåt att oskyldig skulle fällas till ansvar för allvarligt brott eller eljest synnerlig skada tillfogas annan.

2 § Den som vid förhör under sanningsförsäkran i rättegång lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms för *osann partsutsaga* till fängelse i högst ett år och sex månader eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

3 § Begår någon av grov oaktsamhet gärning som i 1 eller 2 § sägs, döms för *ovarsam utsaga* till böter eller fängelse i högst tre månader.

4 § Prövas utsaga som avses i 1–3 §§ vara utan betydelse för saken, skall ej dömas till ansvar.

Vad nu sagts skall ock gälla, om någon lämnat osann uppgift eller förtigit sanningen angående sådant varom han ägt vägra att yttra sig och omständigheterna innebära skälig ursäkt för honom.

5 § Om någon under straffansvar inför domstol i Danmark, Finland, Island eller Norge lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms han för *osann utsaga inför nordisk domstol* till påföljd enligt 1 §, om utsagan här i riket skulle ha avgivits under laga ed, och enligt 2 §, när fråga är om utsaga av part i tvistemål. Begås gärningen av grov oaktsamhet, döms för *ovarsam utsaga inför nordisk domstol* till påföljd enligt 3 §.

Bestämmelserna i 4, 15 och 16 §§ äger motsvarande tillämpning på gärning som avses i första stycket.

6 § Väcker någon åtal mot oskyldig med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, döms för *falskt åtal* till fängelse i högst ett år och sex månader eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse, lägst ett och högst sex år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om åtalet avsett allvarligt brott eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som väcker åtal ehuru han icke har sannolika skäl därtill, döms för *obefogat åtal* till böter eller fängelse i högst sex månader.

7 § Angiver man oskyldig till åtal med uppsåt att denne må bli fälld till ansvar, döms för *falsk angivelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Om han icke insåg men hade skälig anledning antaga, att den angivne var oskyldig, döms för *obefogad angivelse* till böter eller fängelse i högst tre månader.

8 § Den som, i annat fall än 7 § avser, hos åklagare, polismyndighet eller annan myndighet sanningslöst tillvitar annan brottslig gärning, föregiver besvärande omständighet eller förnekar friande eller mildrande omständighet, döms, om myndigheten har att upptaga anmälan i sådan sak, för *falsk tillvitelse* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Om han icke insåg men hade skälig anledning antaga, att utsagan var sanningslös, döms för *vårdslös tillvitelse* till böter eller fängelse i högst tre månader.

9 § Förvanskar eller undanröjer någon bevis med uppsåt att oskyldig må bli fälld till ansvar eller åberopar någon med sådant uppsåt falskt bevis, döms för *bevisförvanskning* till fängelse i högst ett år och sex månader eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst ett och högst sex år.

10 § Har någon, utan att vara förfallen till ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, genom åtgärd, varom där förmåles, framkallat fara för att annan skall bli utan laga skäl dömd eller eljest lida avsevärt förfång, och underlåter han, efter att hava kommit till insikt därom, att till farans avvärjande göra vad skäligen kan begäras, döms för *underlåtenhet att avvärja rättsfel* till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 § Om någon i skriftlig utsaga, som jämlikt lag eller författning avgives under edlig förpliktelse eller på heder och samvete eller under annan dylik försäkran, lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *osann försäkran* till böter eller fängelse i högst tre månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst ett år och sex månader.

Sker sådan gärning av grov oaktsamhet, döms för *vårdslös försäkran* till böter.

12 § Lämnar någon i intyg eller annan urkund osann uppgift om vem han är eller om annat än egna angelägenheter eller upprättar någon för skens skull urkund rörande rättshandling, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *osant intygande* till böter eller fängelse i högst tre månader. Är brottet med hänsyn till att det innefattar missbruk av tjänsteställning eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst ett år och sex månader.

Den som åberopar eller eljest begagnar osann urkund som avses i första stycket, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *brukande av osann urkund* enligt vad där sägs.

13 § Missbrukar någon pass, betyg eller dylik för viss man utställd urkund genom att giva sig eller annan ut för honom eller utlämnar han urkunden att sålunda missbrukas, eller utger någon sanningslöst handling, som tillkommit medelst genomslag eller fotografering eller på annat dylikt sätt, för riktig kopia av viss urkund, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *missbruk av urkund* till böter eller fängelse i högst tre månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst ett år och sex månader.

14 § Förnekar någon sin underskrift på urkund, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för *förnekande av underskrift* till böter eller fängelse i högst tre månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst ett år och sex månader.

15 § Om någon, som ådragit sig ansvar enligt vad förut i detta kapitel är sagt, innan avsevärd olägenhet uppkommit frivilligt rättat felet eller på annat sätt avvärjt fara för vidare olägenhet, må dömas till lindrigare straff än för gärningen är stadgat. Var faran ringa och är för gärningen ej stadgat svårare straff än fängelse i sex månader, skall ej dömas till ansvar.

16 § För förberedelse till mened eller stämpling till mened som innebär att någon söker anstifta sådan gärning, så ock för försök till bevisförvanskning döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Skulle brottet, om det fullbordats, hava varit att anse som ringa, må dock ej dömas till ansvar som nu sagts.

19 Kap. Om brott mot allmän ordning

1 § Stör folksamling allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att med förenat våld sätta sig upp mot myndighet eller eljest framtvinga eller hindra viss åtgärd och skingrar den sig ej på myndighets befallning, döms för *upplöpp*, anstiftare och anförare till fängelse i högst tre år och annan deltagare i folksamlingens förehavande till böter eller fängelse i högst ett år.

Om folksamlingen skingrar sig på myndighets befallning, döms anstiftare och anförare för upplöpp till böter eller fängelse i högst två år.

2 § Har folksamling, med uppsåt som i 1 § sägs, gått till förenat våld å person eller egendom, döms, vare sig myndighet var tillstädes eller ej, för *våld-*

samt upplopp, anstiftare och anförare till fängelse, lägst två och högst tio år, och annan deltagare i folksamlingens förehavande till fängelse, lägst tre månader och högst tre år.

Är brottet mindre grovt, döms anstiftare och anförare till fängelse i högst tre år och annan deltagare till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 § Underlåter deltagare i folksamling som stör allmän ordning att efterkomma för ordningens upprätthållande meddelad befallning eller intränger han på område som blivit för sådant ändamål fridlyst eller avspärrat, döms, om ej upplopp föreligger, för *ohörsamhet mot ordningsmakten* till böter eller fängelse i högst tre månader.

4 § Om någon genom våldshandling eller oljud eller på annat dylikt sätt stör eller söker hindra allmän gudstjänst, annan allmän andaktsövning, vigsel eller begravning eller dylik akt, domstols förhandling eller annan statlig eller kommunal förrättning eller ock allmän sammankomst för överläggning, undervisning eller åhörande av föredrag, döms för *störande av förrättning eller av allmän sammankomst* till böter eller fängelse i högst sex månader.

5 §⁶ Den som muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprides eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten uppmanar eller eljest söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet, döms för *uppvigling* till böter eller fängelse i högst tre månader.

För uppvigling skall dömas även den som muntligen inför en samling av krigsmän eller i annat meddelande till krigsmän uppmanar eller på annat sätt söker förleda dem till en handling eller underlåtenhet som innebär att de åsidosätter vad som åligger dem i tjänsten.

I ringa fall skall ej dömas till ansvar. Vid bedömande huruvida ringa fall föreligger skall särskilt beaktas, om det förelegat endast obetydlig fara för att uppmaningen eller försöket skulle leda till efterföljd.

Är brottet med hänsyn till att gärningsmannen sökt förleda till allvarligt brott eller eljest att anse som grovt, skall dömas till fängelse i högst tre år.

6 §⁷ Om en samling av krigsmän gemensamt hotar att med våld sätta sig upp mot förman, skall dömas för *myteri* till böter eller fängelse i högst två år. Anstiftare och anförare skall dock dömas till fängelse i högst fyra år.

Har deltagarna i ett myteri gemensamt brukat våld mot person eller egendom, skall deltagarna dömas till fängelse i högst fyra år. Anstiftare och anförare skall dock dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid eller, om brottet är mindre grovt, till fängelse i högst tre år.

Om brottet annars är att anse som grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas om gärningen har begåtts under strid eller då brott mot krigslydnaden annars medför särskild fara.

⁶ Jämför prop. 1985/86:9

⁷ Jämför prop. 1985/86:9

7 § Den som offentligen eller eljest i uttalande eller annat meddelande som sprids bland allmänheten hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse, döms för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader.

8 § Näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att icke gå honom till handa på de villkor näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, döms för *olaga diskriminering* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad i första stycket sägs om näringsidkare äger motsvarande tillämpning på den som är anställd i näringsverksamhet och annan som handlar på näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst, vari han har att gå allmänheten till handa.

För olaga diskriminering döms även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare, om han diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att vägra honom tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.

9 § Den som obehörigen flyttar, skadar eller skymfligen behandlar lik eller avlidens aska, öppnar grav eller eljest gör skada eller ofog på kista, urna, grav eller annat de dödas vilorum eller på gravvård, döms för *brott mot grif-tefrid* till böter eller fängelse i högst sex månader.

10 § Den som skildrar barn i pornografisk bild med uppsåt att bilden sprides eller som sprider sådan bild av barn döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, för *barnpornografibrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

11 § Den som på eller vid allmän plats genom skyltning eller annat liknande förfarande förevisar pornografisk bild på sätt som är ägnat att väcka allmän anstöt döms för *otillåtet förfarande med pornografisk bild* till böter. Detsamma gäller den som med posten sänder eller på annat sätt tillställer någon pornografisk bild utan föregående beställning.

12 § Den som bland barn eller ungdom sprider skrift eller bild, som genom sitt innehåll kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran, döms för *förledande av ungdom* till böter.

13 § Om någon uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande, döms för *djurplågeri* till böter eller fängelse i högst två år.

14 § Anordnar någon olovligen för allmänheten spel eller liknande verksamhet, vars utgång helt eller till väsentlig del beror på slumpen, och framstår verksamheten med hänsyn till sin art, insatsernas ekonomiska värde och

övriga omständigheter som äventyrlig eller ägnad att tillföra anordnaren en betydande ekonomisk vinning, döms för *dobbleri* till böter eller fängelse i högst tre månader. Detsamma gäller den som tillåter en sådan verksamhet i en lägenhet eller ett annat utrymme som han upplåtit åt allmänheten.

Deltager någon i spel eller liknande verksamhet som, med hänsyn till förhållanden som avses i första stycket, framstår som äventyrlig och som är olovlig samt har anordnats för allmänheten eller eljest äger rum i en lägenhet eller ett annat utrymme vartill allmänheten har tillträde, döms för *dobbleri* till böter.

15 § Är brott som i 14 § första stycket sägs att anse som grovt, skall för *grovt dobbleri* dömas till fängelse i högst två år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om verksamheten bedrivits yrkesmässigt, omfattat avsevärda belopp eller eljest varit av särskilt farlig art.

16 § Den som genom oriktig uppgift att det föreligger fara för en eller flera människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom föranleder onödig säkerhetsåtgärd, döms för *falskt larm* till böter eller fängelse i högst tre månader eller, om brottet är gjort, till fängelse i högst tre år.

Den som genom missbruk av larm, nödsignal eller annan liknande anordning föranleder onödig utryckning av polis, brandkår, ambulans, militär, sjöräddning eller annat organ för allmän bevakningstjänst, döms för *missbruk av larmanordning* till böter.

17 § Den som för oljud på allmän plats eller annars offentligen betar sig på ett sätt som är ägnat att väcka förargelse hos allmänheten, döms för *förargelseväckande beteende* till böter, högst ettusen kronor.

18 §⁸ För förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja myteri döms till ansvar enligt vad som sägs i 26 kap. Detsamma skall gälla försök eller förberedelse till grovt *dobbleri*.

19 § Får den som med nyttjanderätt har upplåtit en lägenhet vetskap om att lägenheten helt eller till väsentlig del används för *dobbleri* eller grovt *dobbleri* eller för försök eller förberedelse till grovt *dobbleri* och underlåter han att göra vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, skall han, om den brottsliga verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten, anses ha främjat denna och dömas till ansvar enligt vad som föreskrivs om medverkan i 26 kap.

20 Kap. Om brott mot allmän verksamhet m. m.

1 § Den som med våld eller hot om våld förgriper sig å någon i hans myndighetsutövning eller för att tvinga honom till eller hindra honom från åtgärd däri eller hämnas för sådan åtgärd, döms för *våld* eller *hot mot tjänsteman*

⁸ Jämför prop. 1985/86:9

till fängelse i högst två eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader. Detsamma skall gälla, om någon sålunda förgriper sig mot den som tidigare har utövat myndighet för vad denne däri gjort eller underlåtit.

2 § Den som, annorledes än i 1 § sägs, för att tvinga eller hindra någon i hans myndighetsutövning eller för att hämnas för åtgärd däri, otillbörligen företager gärning, som för honom medför lidande, skada eller annan olägenhet, eller hotar därmed, döms för *förgrivelse mot tjänsteman* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst två år.

3 § Den som, utan att fall är för handen som förut i detta kapitel är sagt, genom att sätta sig till motvärn eller eljest med våld söker hindra någon i hans myndighetsutövning, döms för *våldsamt motstånd* till böter eller fängelse i högst tre månader.

4 § Vad i 1–3 §§ stadgas skall ock gälla, om någon på sätt som i nämnda paragrafer sägs förgriper sig mot eller hindrar den, som enligt särskild föreskrift skall åtnjuta samma skydd som är förenat med myndighetsutövning eller som är eller har varit kallad att biträda förrättningsman vid åtgärd som omfattas av sådant skydd.

5 § Den som till arbetstagare eller annan som avses i 23 kap. 2 § lämnar, utlovar eller erbjuder muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen, döms för *bestickning* till böter eller fängelse i högst två år.

6 § Den som vid val till allmän befattning eller vid annan utövning av rösträtt i allmänt ärende söker hindra omröstningen eller förvanska dess utgång eller eljest otillbörligen inverka på omröstningen, döms för *otillbörligt verkande vid röstning* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse i högst fyra år. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det föröfvats med våld eller hot om våld eller innefattat missbruk av tjänsteställning.

Den som mottager, låter åt sig utlova eller begär otillbörlig belöning för att i allmänt ärende rösta på visst sätt eller icke rösta, döms, om det ej är mutbrott, för *tagande av otillbörlig belöning vid röstning* till böter.

7 § Söker någon obehörigen skaffa sig kännedom om vad som angående utövning av rösträtt i allmänt ärende skall hållas hemligt, döms för *brott mot rösthemlighet* till böter eller fängelse i högst sex månader.

8 § Den som med våld eller hot om våld angriper någon för det han hos domstol eller annan myndighet gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller eljest vid förhör avgivit utsaga eller för att hindra honom från sådan åtgärd, döms för *övergripp i rättssak* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst tre månader. Detsamma skall gälla, om man med annan gärning, som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om sådan gärning angriper någon för det han avlagt vitt-

nesmål eller eljest avgivit utsaga vid förhör hos myndighet eller för att hindra honom från att avgiva sådan utsaga.

9 § Om någon döljer den som förövat brott, hjälper honom att undkomma, undanröjer bevis om brottet eller på annat dylikt sätt motverkar att det uppdragas eller beivras, döms för *skyddande av brottsling* till böter eller fängelse i högst två år

Den som icke insåg men hade skäligen anledning antaga att den andre var brottslig, döms till böter.

Make, trolovad, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som i första svägerlag är lika nära förenad med den brottslige, fosterföräldrar eller fosterbarn må ej fällas till ansvar enligt denna paragraf.

10 § Hjälper man den som är intagen på kriminalvårdsanstalt eller som är häktad eller anhållen eller som annars är med laga rätt berövad friheten att komma lös eller främjar man, efter det att han avvikit, hans flykt genom att dölja honom eller genom annan sådan åtgärd, döms för *främjande av flykt* till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse i högst tre år.

Till ansvar skall inte dömas om gärningen är att anse som ringa med hänsyn till frihetsberövandets art och syfte, gärningsmannens tillvägagångssätt och hans förhållande till den vars flykt han främjat.

11 § Den som olovligen rubbar, skadar eller annars förfogar över egendom som är föremål för utmätning, kvarstad, betalningssäkring, beslag eller annan liknande åtgärd, skadar eller borttager myndighets anslag eller försegling eller eljest olovligen öppnar vad myndighet tillslutit eller ock överträder annat dylikt av myndighet meddelat förbud, döms för *överträdelse av myndighets bud* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Vägrar någon inträde som förrättningsman äger fordra, döms för *hindrande av förrättning* till böter.

12 § Giver sig någon obehörigen ut för att utöva myndighet, döms för *föregivande av allmän ställning* till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma skall gälla, om någon obehörigen bär uniform, märke eller annat tjänstetecken som giver honom sken av att tillhöra försvarsmakten eller annan kår i det allmännas tjänst eller kår, vars verksamhet avser allmän samfärdsel eller allmänhetens förseende med vatten, ljus, värme eller kraft.

Om någon obehörigen giver sig ut för advokat, döms för *föregivande av ställning såsom advokat* till böter.

13 § För försök eller förberedelse till våld eller hot mot tjänsteman döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 26 kap., såvida ej brottet, om det fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa. För försök eller förberedelse till främjande av flykt döms också till ansvar enligt vad som anges i 26 kap.

14 § Har bestickning skett i förhållande till någon som ej är arbetstagare hos staten eller hos kommun och som ej omfattas av 23 kap. 2 § andra stycket 1–4, må åklagare väcka åtal endast om brottet anges till åtal av arbets-

eller uppdragsgivaren till den för bestickningen utsatte eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

21 Kap. Om högmålsbrott

1 § Den som, med uppsåt att statsskicket skall med vapenmakt eller eljest med våldsamma medel omstörtas eller att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten skall sålunda framtingas eller hindras, företager handling som innebär fara för uppsåtets förverkligande, döms, om det ej är högförräderi, för *uppror* till fängelse på viss tid, lägst åtta och högst tio år, eller på livstid eller, om faran var ringa, till fängelse i lägst tre och högst tio år.

2 § Om gärning som avses i 3, 4 och 6 kap. innebär förgripelse mot Konungen eller annan medlem av konungahuset eller mot den som i egenskap av riksföreståndare fullgör statschefens uppgifter eller mot riksdagens talman, får dömas till fängelse i högst ett år, om på brottet annars kan följa fängelse i högst tre månader, och i högst fyra år, om på brottet annars kan följa fängelse i mer än tre månader men högst tre år.

3 § Den som, med uppsåt att brott skall förövas mot allmän säkerhet eller medborgares frihet, samlar eller anför väpnat manskaf eller håller det samlat eller förser manskaf med vapen, ammunition eller annan dylik utrustning eller övar det i vapens bruk, döms för *väpnat hot mot laglig ordning* till fängelse, lägst fyra och högst tio år.

4 § Om någon bildar eller deltagar i sammanslutning, som måste anses vara avsedd att utgöra eller med hänsyn till sin beskaffenhet och det ändamål för vilket den är bildad lätt kan utvecklas till ett sådant maktmedel som militär trupp eller polisstyrka och som icke med vederbörligt tillstånd förstärker försvaret eller ordningsmakten, eller ock för sådan sammanslutning tager befattning med vapen, ammunition eller annan dylik utrustning, upplåter lokal eller mark för dess verksamhet eller understödjer den med penningar eller på annat sätt, döms för *olovlig kårverksamhet* till böter eller fängelse i högst två år.

5 § Den som övar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringssammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, döms för *brott mot medborgerlig frihet* till fängelse i högst nio månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

6 § Om någon genom stympning eller annorledes, för längre eller kortare tid, gör sig oduglig till tjänstgöring, som det ålegat honom att fullgöra vid försvarsmakten eller eljest för rikets försvar, eller genom att föregiva sjukdom eller medelst annat vilseledande undandraget sig sådan tjänstgörings-skyldighet, döms för *svikande av försvarsplikt* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

7 § För försök, förberedelse eller stämpling till uppror eller väpnat hot mot laglig ordning, för underlåtenhet att avslöja sådant brott, så ock för försök till brott mot medborgerlig frihet eller svikande av försvarspflicht döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas.

8 § Gärning som avses i 3, 4 och 6 kap. och innebär förgripelse mot Konungen eller annan som är nämnd i 2 § må ej utan regeringens förordnande åtalas av åklagare, med mindre någon avlidit till följd av gärningen. Detsamma skall gälla i fråga om försök, förberedelse eller stämpling till gärning som nu sagts eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning.

22 Kap. Om brott mot rikets säkerhet

1 § Den som, med uppsåt att riket eller del därav skall, med våldsamma eller eljest lagstridiga medel eller med utländskt bistånd, läggas under främmande makt eller bringas i beroende av sådan makt eller att del av riket skall sålunda lösryckas, företager handling som innebär fara för uppsåtets förverkligande, döms för *högförräderi* till fängelse på viss tid, lägst åtta och högst tio år, eller på livstid, eller, om faran var ringa, till fängelse, lägst tre och högst tio år.

Om någon, med uppsåt att åtgärd eller beslut av statschefen, regeringen, riksdagen eller högsta domarmakten skall med utländskt bistånd framtvingas eller hindras, företager handling som innebär fara därför, döms ock för högförräderi.

2 § Den som med våldsamma medel eller utländskt bistånd framkallar fara för att riket skall invecklas i krig eller andra fientligheter, döms, om det ej är högförräderi, för *krigsanstiftan* till fängelse, lägst två och högst tio år.

3 § Om den, som fått i uppdrag att för riket förhandla med främmande makt eller eljest bevaka rikets angelägenheter hos någon som företräder främmande makts intresse, missbrukar behörighet att företräda riket eller eljest sin förtroendeställning och därigenom orsakar riket avsevärt men, döms för *trolöshet vid förhandling med främmande makt* till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid.

4 § Svensk medborgare, som utan tillstånd av regeringen eller den regering som bemyndigat låter bruka sig såsom ombud för främmande makt i diplomatisk angelägenhet som rör riket, så ock envar, som i föregiven egenskap av behörigt ombud inlåter sig i underhandling om sådan angelägenhet med någon som företräder främmande makts intresse, döms för *egenmäktighet vid förhandling med främmande makt* till fängelse i högst två år eller, om riket var i krig, högst fyra år.

Innebar brottet fara för rikets självbestämmerätt eller dess fredliga förhållande till främmande makt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år eller, om riket var i krig, till fängelse på viss tid, lägst tre och högst tio år, eller på livstid.

5 § Den som, för att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande försvarsverk, vapen, förråd, import, export, tillverkningsätt, underhandlingar, beslut eller något förhållande i övrigt vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för totalförsvaret eller eljest för rikets säkerhet döms, vare sig uppgiften är riktig eller ej, för *spioneri* till fängelse i högst fyra år. Detsamma skall gälla, om någon i syfte som nu sagts obehörigen framställer eller tar befattning med skrift, teckning eller annat föremål som innefattar sådan uppgift.

6 § Är brott som i 5 § sägs att anse som grovt, skall dömas för *grovt spioneri* till fängelse på viss tid, lägst tre och högst tio år, eller på livstid.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom.

7 § Den som, utan syfte att gå främmande makt tillhanda, obehörigen anskaffar, befordrar, lämnar eller röjer uppgift rörande något förhållande av hemlig natur vars uppenbarande för främmande makt kan medföra men för rikets försvar eller för folkförsörjningen vid krig eller av krig föranledda utomordentliga förhållanden eller eljest för rikets säkerhet, döms, vare sig uppgiften är riktig eller ej, för *obehörig befattning med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst nio månader.

8 § Är brott som i 7 § sägs att anse som grovt, skall för *grovt obehörig befattning med hemlig uppgift* dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen innefattade tillhandagående av främmande makt eller var av synnerligen farlig beskaffenhet med hänsyn till pågående krig eller rörde förhållande av stor betydelse eller om den brottslige röjde vad som på grund av allmän eller enskild tjänst betrots honom.

9 § Den som av grov oaktsamhet befordrar, lämnar eller röjer sådan uppgift som avses i 7 § döms för *vårdslöshet med hemlig uppgift* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till böter eller fängelse i högst två år.

10 § Den som, för att gå främmande makt tillhanda, här i riket bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter rörande militära eller andra förhållanden, vilkas uppenbarande för den främmande makten kan medföra men för annan främmande macts säkerhet, eller här i riket till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig, döms för *olovlig underrättelseverksamhet* till böter eller fängelse i högst två år.

För olovlig underrättelseverksamhet skall ock dömas, om någon, med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i riket hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter om annans personliga förhållande eller till dylik verksamhet lämnar medverkan som ej är allenast tillfällig.

11 § Om gärning som avses i 3 eller 4 kap. innebär, att någon genom förgripelse å främmande makts statsöverhuvud eller representant här i riket kränker den främmande makten, må dömas till fängelse i högst ett år, om å brottet eljest kan följa fängelse i högst tre månader, och i högst tre år, om å brottet eljest kan följa fängelse i mer än tre månader men högst ett år och sex månader. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning, om främmande makt kränkes genom att någon gör intrång i lokal som innehas av dess representation eller gör skada därå eller å egendom som där finnes.

12 § Om någon utan regeringens tillstånd här i riket värvar folk till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst eller förmår folk att olovligen begiva sig ur riket för att taga sådan tjänst, döms för *olovlig värvning* till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till fängelse i högst två år.

13 § Den som av främmande makt eller från utlandet av någon som handlar för att gå främmande makt tillhanda tar emot pengar eller annan egendom för att genom utgivande eller spridande av skrifter eller på annat sätt påverka den allmänna meningen i en fråga som gäller någon av grunderna för rikets statsskick eller i någon angelägenhet som har betydelse för rikets säkerhet och som det ankommer på riksdagen eller regeringen att besluta om, döms för *tagande av utländskt understöd* till böter eller fängelse i högst två år.

14 § För försök, förberedelse eller stämpling till högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet, så ock för försök eller förberedelse till obehörig befattning med hemlig uppgift döms till ansvar enligt vad i 26 kap. stadgas. Såsom stämpling till högförräderi skall även anses att tråda i förbindelse med främmande makt för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att sådant brott må förövas.

Den som underlåter att avslöja högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift, döms ock till ansvar enligt vad i 26 kap. sägs; och skall till sådant ansvar dömas jämväl om han icke insett men bort inse att brottet var å färde.

15 § Om någon, som med hänsyn till vad honom är veterligt, på grund av meddelad varning eller eljest bort inse att högförräderi, trolöshet vid förhandling med främmande makt, spioneri, grovt spioneri eller grov obehörig befattning med hemlig uppgift är å färde, medverkar till gärningen, döms till ansvar såsom för medhjälp därtill; dock må ej dömas till svårare straff än fängelse i två år.

16 § Olovlig underrättelseverksamhet, tagande av utländskt understöd eller olovlig värvning eller försök, förberedelse eller stämpling till olovlig underrättelseverksamhet får inte utan regeringens förordnande åtalas av åklagare.

Gärning som avses i 3 eller 4 kap. och innebär sådan kränkning av främmande makt som i 11 § sägs, så ock försök, förberedelse eller stämpling till

gärning som nu sagts eller underlåtenhet att avslöja sådan gärning må ej heller åtalas av åklagare utan förordnande av regeringen eller den regeringen bemyndigat därtill.

23 Kap. Om myndighetsmissbruk m. m.

1 § Den som i myndighetsutövning åsidosätter vad som till följd av lag eller annan författning gäller för myndighetsutövningen döms, om gärningen för det allmänna eller någon enskild medför förfång eller otillbörlig förmån som ej är ringa, för *myndighetsmissbruk* till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Begår någon gärning som avses i första stycket av grov oaktsamhet, döms för *vårdslös myndighetsutövning* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som är ledamot av beslutande statlig eller kommunal församling skall ej för någon sin åtgärd i denna egenskap vara underkastad ansvar enligt första eller andra stycket.

Vad i första och andra styckena sägs skall ej heller äga tillämpning, om gärningen eljest är särskilt belagd med straff.

2 §⁹ Arbetstagare som mottager, låter åt sig utlova eller begår muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning, döms för *mutbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om arbetstagaren begått gärningen innan han erhöll anställningen eller efter det han slutat densamma. Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst tre månader och högst fem år.

Vad i första stycket sägs om arbetstagare äger motsvarande tillämpning på

1. ledamot av styrelse, verk, nämnd, kommitté eller annan sådan myndighet som hör till staten eller till kommun, landstingskommun, kommunalförbund, kyrklig samfällighet, allmän försäkringskassa eller till någon sådan arbetsgivare som avses i 1 kap. 1 § 3 lagen (1976:600) om offentlig anställning,
2. den som utövar uppdrag som är reglerat i författning,
3. den som är krigsman enligt lagen (1985:00) om disciplinförseelser av krigsmän eller annan som fullgör lagstadgad tjänsteplikt,
4. den som utan att inneha anställning eller uppdrag som nu har sagts utövar myndighet och
5. den som i annat fall än som avses i 1–4 på grund av förtroendeställning såsom sysslomän eller eljest fått att för annan sköta rättslig eller ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln av sådan angelägenhet.

3 § Röjer någon uppgift, som han är pliktig att hemlighålla enligt lag eller annan författning eller enligt förordnande eller förbehåll som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller utnyttjar han olovligen sådan hemlighet, döms, om ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff, för *brott mot tystnadsplikt* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som av oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket, döms till böter. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar.

⁹ Jämför prop. 1985/86:9

4 § Den som har valts till sådant uppdrag hos staten eller hos en kommun med vilket följer myndighetsutövning får av rätten skiljas från uppdraget, om han har begått brott för vilket är stadgat fängelse i sex månader eller däröver och han genom brottet har visat sig uppenbarligen olämplig att inneha uppdraget.

Med uppdrag hos staten eller hos kommun likställs uppdrag hos andra sådana arbetsgivare som avses i 2 § andra stycket 1.

5 § Åklagare må, utan hinder av vad eljest må vara stadgat, åtala brott varigenom arbetstagare hos staten eller hos kommun eller annan som avses i 2 § andra stycket 1–4 har åsidosatt vad honom åligger i utövningen av anställningen eller uppdraget.

Utan hinder av vad i första stycket sägs skall dock gälla

1. vad i denna balk stadgas att åtal ej må ske utan förordnande av regeringen eller den regeringen har bemyndigat och
2. vad i annan lag eller författning är föreskrivet om åtal för gärning, för vilken straff är stadgat allenast om den förövas av innehavare av anställning eller uppdrag som sägs i första stycket.

Har mutbrott begåtts av någon som ej omfattas av första stycket, må åklagare väcka åtal endast om brottet angives till åtal av arbets- eller uppdragsgivaren eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Är ej för visst fall annat stadgat, må åklagare åtala brott mot sådan tystnadsplikt som gäller till förmån för enskild målsägande endast om denne anger brottet till åtal eller åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Om åtal för brott som i utövningen av tjänsten eller uppdraget begåtts av riksdagsledamot, statsråd, justitieråd, regeringsråd eller innehavare av tjänst eller uppdrag hos riksdagen eller dess organ gälla särskilda bestämmelser.

24 kap.¹⁰ Om brott av krigsmän

1 § Detta kapitel träder i tillämpning när riket kommer i krig.

Om riket är i krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i, får regeringen föreskriva att kapitlet skall tillämpas.

2 § När det inte längre föreligger sådana förhållanden som avses i 1 §, skall regeringen föreskriva att tillämpningen av kapitlet skall upphöra.

3 § Vid tillämpningen av detta kapitel avses med krigsmän alla som är tjänstgöringsskyldiga vid försvarsmakten.

Krigsmän är dessutom

1. polismän som utan att vara tjänstgöringsskyldiga vid försvarsmakten är skyldiga att delta i rikets försvar,
2. skyddsvakter som förordnats med stöd av 10 § lagen (1940:358) med vissa bestämmelser till skydd för försvaret m. m.,

¹⁰ Jämför prop. 1985/86:9

3. alla som annars vistas vid avdelningar av försvarsmakten, när avdelningarna är i fält eller verkar under liknande förhållanden,
4. medlemmar av den organiserade motståndsrörelsen.

4 § Föreskrifterna i detta kapitel om krigsmän skall också tillämpas på

1. krigsfångar,
2. krigsdeltagare som har internerats vid krig under vilket riket är neutralt,
3. utlänningar som vistas bland krigsfångar eller internerade krigsdeltagare för att utöva sjukvård eller andlig vård.

5 § Vägrar eller underlåter en krigsman att lyda en förmans order eller dröjer han otillbörligen med att fullgöra ordern, skall dömas för *lydnadsbrott* till böter eller fängelse i högst två år. Till ansvar skall dock inte dömas, om det är uppenbart att ordern inte angår tjänsten.

6 § Är ett brott som avses i 5 § att anse som grovt, skall dömas för *grovt lydnadsbrott* till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen har begåtts under strid eller då brott mot krigslydnaden annars medför särskild fara.

7 § Avviker eller uteblir en krigsman olovligen från tjänstgöringen, skall dömas för *rymning* till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet att anse som grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om krigsmannen avvikit under eller i avslutning till strid eller gått över till fienden eller annars överlämnat sig frivilligt till denne.

8 § Förgriper sig en krigsman med våld eller hot om våld mot en förman i dennes tjänsteutövning eller för att tvinga honom till eller hindra honom från att utföra en tjänsteåtgärd eller annars med anledning av hans tjänst, skall dömas för *våld eller hot mot förman* till böter eller fängelse i högst två år.

Med förmän likställs vaktposter och andra krigsmän som tjänstgör för bevakning eller upprätthållande av ordning.

Är brottet att anse som grovt, skall dömas till fängelse, lägst ett år och sex månader och högst tio år. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningen har begåtts under strid eller då brott mot krigslydnaden annars medför särskild fara.

9 § Avsänder en krigsman obehörigen ett meddelande till eller träder han annars i förbindelse med någon som tillhör fiendens krigsmakt eller vistas på fiendens område, skall dömas för *samröre med fienden* till böter eller fängelse i högst ett år.

10 § Råder en krigsman under strid eller då brott mot krigslydnaden annars medför särskild fara andra krigsmän att ge sig åt fienden eller företar han

på annat sätt i andra krigsmäns närvaro obehörigen något som är ägnat att framkalla trolöshet eller modlöshet, skall dömas för *undergrävande av stridsviljan* till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid. Var faran ringa döms till fängelse i högst två år.

11 § Underlåter en krigsman att, i vad på honom ankommer, sätta en försvarsanläggning i stridsberedskap, göra en avdelning stridsberedd, anskaffa egendom eller på annat sätt förbereda en krigshandling, skall dömas för *försummande av krigsförberedelse* till fängelse i högst två år.

Är brottet att anse som grovt döms till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid.

12 § Om en krigsman under tjänstgöring som chef för en avdelning av försvarsmakten obehörigen till fienden överlämnar en stridsställning, krigsmateriel eller annat som har avsevärd betydelse för krigföringen eller ger sig och sin avdelning åt fienden, skall dömas för *obehörig kapitulation* till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid.

13 § Underlåter en krigsman under eller i anslutning till strid att till det yttersta uppfylla sin plikt att främja krigföringen, skall dömas för *stridsförsumlighet* till fängelse i högst två år.

Är brottet att anse som grovt döms till fängelse på viss tid, lägst ett år och sex månader och högst tio år, eller på livstid.

14 § Åsidosätter en krigsman uppsåtligen eller av grov oaktsamhet vad som åligger honom och är felet av allvarlig natur, skall dömas för *tjänstebrott* till böter eller fängelse i högst ett år.

Till ansvar enligt första stycket skall inte dömas, om straff för gärningen är föreskrivet i någon annan bestämmelse i detta kapitel.

15 § För försök, förberedelse eller stämpling till eller underlåtenhet att avslöja rymning samt för försök, förberedelse eller stämpling till våld eller hot mot förman skall dömas till ansvar enligt 26 kap.

För medverkan till tjänstebrott får dömas endast den som därigenom åsidosatt tjänsteplikt.

16 § Vid tillämpning av 7, 9, 10 och 12 §§ skall med fienden likställas främmande makt som riket inte är i krig med, om det finns risk att riket kommer i krig med den makten.

25 kap.¹¹ Om landsförräderi m. m.

1 § Den som, då riket är i krig,

1. hindrar, missleder eller förråder dem som är verksamma för rikets försvar eller förleder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,

¹¹ Jämför prop. 1985/86:9

2. förräder, förstör eller skadar egendom som är av betydelse för totalförsvaret,

3. åt fienden anskaffar krigsfolk, egendom eller tjänster, eller

4. begår annan liknande förrädisk gärning,

skall, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för totalförsvaret eller innefattar avsevärt bistånd åt fienden, dömas för *landsförräderi* till fängelse på viss tid, lägst tre och högst tio år, eller på livstid.

2 § Begår någon en gärning som avses i 1 § och är den endast i mindre mån ägnad att medföra men för totalförsvaret eller innefattar den ringare bistånd åt fienden än som där sägs, skall dömas för *landssvek* till fängelse i högst fyra år.

3 § Den som av oaktsamhet begår en gärning som avses i 1 eller 2 § skall dömas för *landsskadlig vårdslöshet* till böter eller fängelse i högst två år.

4 § Innefattar en gärning som avses i 1–3 §§ anskaffande av egendom eller tjänster åt fienden inom ett område som är besatt av denne och kan gärningen med hänsyn till befolkningens behov, gärningsmannens försörjning eller andra särskilda förhållanden ej anses otillbörlig, skall ej dömas till ansvar.

5 § Om någon, då riket är i krig, bland allmänheten sprider eller till främmande makt framför eller låter framkomma falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, skall han dömas för *ryktesspridning till fara för rikets säkerhet* till böter eller fängelse i högst två år.

Detsamma skall gälla om någon då riket är i krig bland krigsmän sprider falska rykten eller andra osanna påståenden som är ägnade att framkalla trohetslöshet eller modlöshet.

6 § Den som gör sig skyldig till en svår överträdelse av något sådant avtal med främmande makt eller någon sådan allmänt erkänd grundsats, som rör den internationella humanitära rätten i väpnade konflikter, skall dömas för *folkrättsbrott* till fängelse i högst tre år. Sådana svåra överträdelser är bland andra

1. att använda stridsmedel som är förbjudna enligt folkrätten,

2. att missbruka kännetecknet röda korset, Förenta Nationernas kännetecken, civilförsvarets internationella kännetecken, parlamentära flaggor eller andra internationellt erkända kännetecken eller att med hjälp av förrådskt förfarande av något annat slag döda eller skada en motståndare,

3. att anfalla civilpersoner eller den som är försatt ur stridbart skick,

4. att inleda ett urskillningslöst anfall med vetskap om att anfallet kommer att förorsaka synnerligen svåra förluster eller skador på civilpersoner eller civil egendom,

5. att inleda anfall mot anläggningar eller installationer som åtnjuter särskilt folkrättsligt skydd,

6. att tillfoga av folkrätten särskilt skyddade personer allvarligt lidande, att tvinga krigsfångar eller civilpersoner att tjänstgöra hos deras motparts väpnade styrkor eller att i strid mot folkrätten beröva civilpersoner friheten,

7. att, i andra fall än som anges i 1–6, godtyckligt och i stor omfattning förstöra eller tillägna sig egendom som åtnjuter ett särskilt folkrättsligt skydd.

Är brottet grovt, skall dömas till fängelse på viss tid, lägst två och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har förövats genom ett stort antal skilda handlingar eller om många människor dödats eller skadats eller omfattande egendomsförlust uppkommit på grund av brottet.

Om ett folkrättsbrott har begåtts av den som är krigsman, skall också hans förman dömas i den mån denna haft möjlighet att förutse brottet men inte gjort vad som ankommit på honom för att förhindra detta.

7 § För försök, förberedelse eller stämpling till landsförräderi eller landsvek skall dömas till ansvar enligt 26 kap. Som stämpling skall även anses att träda i förbindelse med fienden för att förbereda, möjliggöra eller underlätta att brott som nu sagts förövas. För förberedelse eller stämpling under tid, då riket hotas av krig, ockupation eller andra fientligheter, skall dömas till ansvar trots att fientligheter inte utbrutit.

Den som underlåter att avslöja landsförräderi eller landssvek skall dömas till ansvar enligt 26 kap. Till sådant ansvar skall han dömas även om han inte insett men bort inse att brottet höll på att ske.

8 § Har under krig brott förövats av någon som därvid inte saknat anledning anta att gärningen enligt krigsbruk var tillåten, får dömas till lindrigare straff än vad som är stadgat för gärningen. Är omständigheterna synnerligen mildrande, skall inte dömas till ansvar.

9 § Om en gärning som avses i 24 kap. eller detta kapitel förövas mot en stat som är förbunden med riket, mot en sådan stats krigsmakt eller mot någon som tillhör denna, skall vad som föreskrivs om sådana gärningar mot riket, dess försvarsmakt eller krigsmän tillämpas.

10 § Om riket är i krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i, får regeringen föreskriva att vad som sägs i 22 kap. och detta kapitel för den händelse att riket är i krig även skall tillämpas. Föreskriften skall av regeringen upphävas, när sådana förhållanden inte längre föreligger.

Om riket skulle komma att vara helt eller delvis ockuperat av främmande makt utan att militärt motstånd förekommer, skall vad som i de nämnda kapitlen samt i 24 kap. sägs om rikets försvar tillämpas på motståndsverksamheten och vad som sägs om fienden tillämpas på ockupationsmakten.

11 § Med fiende likställs i detta kapitel främmande makt som riket inte är i krig med, om det finns risk att riket kommer i krig med den makten.

26 Kap. Om försök, förberedelse, stämpling och medverkan till brott

1 § Har någon påbörjat utförandet av visst brott utan att detta kommit till fullbordan, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för försök till brottet, såframt fara förelegat att handlingen skulle leda till brottets fullbordan eller sådan fara endast på grund av tillfälliga omständigheter varit utesluten.

Straff för försök bestämmes högst till vad som gäller för fullbordat brott och må ej sättas under fängelse, om lägsta straff för det fullbordade brottet är fängelse i två år eller däröver.

2 § Den som, med uppsåt att utföra eller främja brott, lämnar eller mottager penningar eller annat såsom förslag eller vederlag för brottet eller ock anskaffar, förfärdigar, lämnar, mottager, förvarar, fortskaffar eller tager annan dylik befattning med gift, sprängämne, vapen, dyrk, förfalskningsverktyg eller annat sådant hjälpmedel, skall i de fall särskilt stadgande givits därom, dömas för förberedelse till brottet, om han ej är förfallen till ansvar för fullbordat brott eller försök.

I fall som särskilt angivas dömes ock för stämpling till brott. Med stämpling förstås, att någon i samråd med annan beslutar gärningen, så ock att någon söker anstifta annan eller åtager eller erbjuder sig att utföra den.

Straff för förberedelse eller stämpling bestämmes under den högsta och må sättas under den lägsta gräns som gäller för fullbordat brott; ej må dömas till högre straff än fängelse i två år, med mindre fängelse i sex år eller däröver kan följa å det fullbordade brottet. Var faran för brottets fullbordan ringa, skall ej dömas till ansvar.

3 § Ansvar som i denna balk är stadgat för viss gärning skall ådömas ej blott den som utfört gärningen utan jämväl annan som främjat denna med råd eller dåd. Den som ej är att anse såsom gärningsman dömes, om han förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och eljest för medhjälp därtill.

Envar medverkande bedömes efter det uppsåt eller den oaktsamhet som ligger honom till last.

Vad i denna paragraf sägs skall ej gälla, om annat följer av vad för särskilda fall är stadgat.

4 § Ansvar som är stadgat för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild ställning skall ock, om ej annat följer av vad för särskilda fall är stadgat, drabba den som jämte honom medverkat till gärningen. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar för sådan medverkan. Straffet får annars sättas under vad för brottet är stadgat.

5 § Underlåter någon att i tid anmäla eller eljest avslöja brott som är å färde, när det kan ske utan fara för honom själv eller någon av hans närmaste, skall han i de fall särskilt stadgande givits därom dömas för underlåtenhet att avslöja brottet. I ringa fall skall dock ej dömas till ansvar. Straffet får annars sättas under vad för brottet är stadgat. Inte i något fall får dömas till svårare straff än fängelse i två år. I de fall då det är särskilt föreskrivet skall

för underlåtenhet att avslöja brott ansvar enligt vad nu sagts ådömas jämväl den som ej insett men bort inse att brottet var å färde.

Om föräldrar eller andra uppfostrare eller förmyndare, i annat fall än första stycket avser, underlåta att från brott hindra den som står under deras vård eller lydnad, när det kan ske utan fara för dem själva eller deras närmaste och utan anmälan till myndighet, dömes för underlåtenhet att hindra brottet enligt vad i första stycket är stadgat.

Ej må för underlåtenhet att avslöja eller hindra brott dömas, med mindre den gärning som var å färde så fortskridit att straff kan följa därå.

6 § Ansvar som i denna balk är stadgat för det fall att någon genom brott bereder sig vinning eller tillägnar sig något skall jämväl ådömas, då någon avsiktligen bereder annan vinning eller tillägnar annan något.

27 Kap. Om allmänna grunder för ansvarsfrihet

1 § Gärning som någon begår i nödvärn skall icke medföra ansvar.

I nödvärn handlar den som söker avvärja ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,

betvinga den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtages på bar gärning,

hindra någon att olovligen intränga i rum, hus, gård eller fartyg, eller från rum, hus, gård eller fartyg avlägsna någon, som inträngt olovligen eller, om det är bostad, eljest vägrar att på tillsägelse lämna denna,

allt såvitt ej handlingen med hänsyn till angreppets beskaffenhet och det angräpnas betydelse är uppenbart oförsvarlig.

2 § Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne skall hålla honom till ordningen, får det våld brukas som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt för att rymningen skall hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma skall gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att bruka våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387).

I fall då någon enligt första stycket eller enligt polislagen har rätt att bruka våld har var och en som kommer honom till hjälp samma rätt.

3 § Vid myteri eller under strid, så ock eljest vid tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför särskild fara, må krigsman mot underlydande som visar ohörsamhet bruka det våld som är nödigt för att upprätthålla krigslydnaden.

I fall som nu avses skall vad i 2 § tredje stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

4 § Den som i annat fall än förut i detta kapitel är sagt, för att avvärja fara för liv eller hälsa, rädda värdefull egendom eller av annan sådan orsak hand-

lar i nöd, skall ock vara fri från ansvar, om gärningen med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt måste anses försvarlig.

5 § Har någon i fall som avses i 1–4 §§ detta kapitel eller 10 § polislagen (1984:387) gjort större våld eller svårare skada än i varje fall är medgivet, skall han likväl ej dömas till ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig.

6 §¹² Gärning som någon begått på order av den under vars lydnad han står skall ej medföra ansvar för honom, om han med hänsyn till lydnadsförhållandets art, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt hade att lyda ordern.

7 § Ansvar för försök, förberedelse eller stämpling till brott skall ej ådömas den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet ej fullbordats. Ändå att brottet fullbordats må den som tagit olovlig befattning med hjälpmedel ej på den grund dömas till ansvar, om han frivilligt förebyggt den brottsliga användningen av hjälpmedlet.

8 § Den som har förmått att medverka till brott genom tvång, svek eller missbruk av hans ungdom, oförstånd eller beroende ställning eller som medverkat i form av medhjälp eller annars endast i mindre mån skall, om fråga är om ringa fall, inte dömas till ansvar.

Tredje avdelningen

Om påföljderna

28 kap. Om böter

1 § Böter ådöms i dagsböter, om ej penningböter eller normerade böter är stadgade eller fråga är om fall som avses i 3 § andra stycket.

2 § Dagsböter ådöms till ett antal av minst tjugofem och högst tvåhundra eller, om böterna ådöms som gemensamt straff för flera brott, högst trehundra.

Varje dagsbot fastställs i pengar till ett belopp från och med tjugo till och med ettusen kronor, efter vad som bedöms som skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjningsskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt.

Utöver vad nu sagts skall vid ådömande av dagsböter alltid ett grundbelopp på femhundra kronor dömas ut.

¹² Lydelse enligt prop. 1985/86:9

3 § Dagsböter får ådömas för ett eller flera brott på vilka dagsböter kan följa. Som gemensamt straff för flera brott får dagsböter även ådömas, om dagsböter kan följa på något av brotten och för övriga brott ej är stadgat annat straff än penningböter.

Bör på brottet eller brotten lägre straff än tjugofem dagsböter följa skall penningböter högst ettusen kronor ådömas.

4 § Penningböter är böter för vilka är utsatt ett visst högsta belopp som inte överstiger ettusen kronor.

Penningböter högst tvåtusen kronor får ådömas som gemensamt straff för flera brott, om penningböter kan följa på alla brotten.

5 § Normerade böter är böter som bestäms efter särskild beräkningsgrund.

6 § Gemensamt straff i böter får inte avse brott för vilket stadgats normerade böter eller böter som inte får förvandlas till fängelse.

7 § Minsta bötesstraff är etthundra kronor, om ej annat är föreskrivet.

När böter ådöms som gemensamt straff och för något av brotten är stadgat ett visst lägsta bötesstraff, får detta ej underskridas.

8 § Om det med hänsyn till brottens antal, svårhet och inbördes samband föreligger synnerliga skäl får annan påföljd än böter användas som gemensamt straff för flera brott enligt denna balk, även om endast böter är stadgade för brotten. Fängelse får härvid ådömas i lägst en och högst tre månader.

9 § Böter skall tillfalla staten, om ej annat är föreskrivet.

Ådöms böter som gemensamt straff för flera brott och skall böter för något av brotten helt eller delvis tillfalla annan än staten eller användas för särskilt ändamål, skall efter omständigheterna förordnas hur böterna skall fördelas.

10 § Om uppbörd och indrivning av böter finns bestämmelser i bötesverkställighetslagen (1979:189).

Böter som inte betalas får, om inte annat är föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen.

11 § Beträffande vite som blivit någon i särskilt fall förelagt genom beslut av domstol eller annan myndighet skall 9 § första stycket och 10 § äga motsvarande tillämpning. I fråga om annat vite skall tillämpas vad i detta kapitel är stadgat om böter.

29 kap. Om fängelse

1 § Fängelse ådöms enligt vad för brottet är stadgat på viss tid eller på livstid. Fängelse på viss tid får ej överstiga tio år, om inte annat följer av 2 §, och ej understiga en månad. Vid ådömande av fängelse enligt 28 kap. 8 §

och 34 kap. 12 § gäller i fråga om tiden för fängelsestraffet vad i nämnda lagrum stadgas.

Om fängelse som förvandlingsstraff för böter finns särskilda bestämmelser.

2 § Fängelse får användas som gemensamt straff för flera brott, om fängelse kan följa på något av brotten.

Fängelse på viss tid får sättas över det svåraste av de högsta straff som kan följa på brotten men får inte överstiga de högsta straffen sammanlagda med varandra och får överskrida det svåraste straffet med högst

1. ett år om detta inte uppgår till fängelse i fyra år,
2. två år om detta är fängelse i fyra år eller på längre tid men inte uppgår till fängelse i åtta år,
3. fyra år om detta är fängelse i åtta år eller på längre tid.

Vid tillämpningen av andra stycket skall bötesstraff anses svara mot fängelse fjorton dagar.

Det svåraste av de lägsta straffen får inte underskridas.

3 § Den som dömts till fängelse skall berövas friheten genom att för verkställighet av straffet intas i kriminalvårdsanstalt.

Verkställigheten i anstalt skall, under hänsyn till kravet på samhällsskydd, utformas så att den dömdes anpassning i samhället främjas och skadliga följder av frihetsberövandet motverkas.

Om verkställigheten i övrigt av fängelsestraff finns särskilda bestämmelser.

4 § Den som undergår fängelse på viss tid skall, om inte annat följer av andra stycket, villkorligt frigives när två tredjedelar av tiden har avtjänats. Frigivning får dock inte ske från fängelse som har ådömts enligt 34 kap. 12 § eller från villkorligt medgiven frihet som har förklarats förverkad enligt 16 §.

Om den dömda begär det, får frigivningen uppskjutas till senare tidpunkt än som följer av första stycket.

Såsom avtjänad tid räknas även tid varunder straffet skall anses verkställt på grund av domstols förordnande som i 35 kap. 1–3 §§ sägs.

5 § Verkställs samtidigt flera fängelsestraff, skall vid tillämpning av 4 § hänsyn tas till den sammanlagda fängelsetiden.

6 § Tidpunkten för villkorlig frigivning fastställs av kriminalvårdsstyrelsen eller tjänsteman som styrelsen bestämmer.

Beslut om villkorlig frigivning som inte har gått i verkställighet kan ändras, om den dömda begär att frigivningen skall uppskjutas eller det annars föranleds av ändrade förhållanden.

7 § För den som villkorligt frigives från fängelsestraff på mer än två månader gäller en frivårdstid av ett år.

8 § I anslutning till att villkorlig frigivning äger rum eller senare kan förordnas att den frigivne under frivårdstiden skall stå under övervakning, om det

bedöms som påkallat. Sådant förordnande meddelas av skyddskonsulent i kriminalvårdsverket. Har övervakning beslutats men bedöms därefter att övervakning ej längre är påkallad får övervakningsnämnden förordna att övervakningen skall upphöra.

9 § Övervakningen och kriminalvården i frihet i övrigt bedrivs under ledning av skyddskonsulenten. Konsulenten förordnar också övervakare och kan vid behov förordna en eller flera personer att biträda vid övervakningen.

10 § Den frigivne skall, om han står under övervakning, hålla övervakaren underrättad om sin bostad, sin arbetsanställning och andra förhållanden av betydelse för övervakningen, på kallelse inställa sig hos övervakaren och i övrigt enligt hans anvisningar upprätthålla förbindelse med honom. I den mån skyddskonsulenten har bestämt det, gäller vad som nyss har sagts om övervakaren även konsulenten eller annan person.

11 § Den frigivne skall under frivårdstiden iaktta skötsamhet, efter förmåga söka försörja sig samt i övrigt ställa sig till efterrättelse vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav. Han är skyldig att på kallelse inställa sig hos skyddskonsulenten. Har han förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, skall han göra vad i hans förmåga står att fullgöra denna skyldighet.

När den frigivne står under övervakning, skall skyddskonsulenten genom tillsyn och förmedling av stöd och hjälp verka för att denne inte återfaller i brott och för att hans anpassning i samhället även i övrigt främjas. Skyddskonsulenten skall för detta ändamål fortlöpande hålla sig underrättad om den frigivnes livsföring och om hans förhållanden i övrigt.

12 § När det finns skäl att anta att den frigivne för sin anpassning i samhället behöver stöd av en särskild föreskrift om vad han har att iaktta under frivårdstiden, får en sådan föreskrift meddelas för viss tid eller tills vidare. Särskild föreskrift får avse

1. vistelseort eller bostad,
2. arbetsanställning, annan förvärvsverksamhet eller utbildning,
3. läkarvård, nykterhetsvård eller annan vård eller behandling i eller utom sjukhus eller annan dylik inrättning.

Har den frigivne förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, får för frivårdstiden meddelas föreskrifter rörande tid och sätt för skadeståndsskyldighetens fullgörande i den mån sådana föreskrifter ej med hänsyn till den frigivnes ekonomiska situation och övriga omständigheter kan antas motverka hans anpassning i samhället.

Om den frigivne står under övervakning, får särskild föreskrift meddelas om vad som ska gälla för denna. I sådan föreskrift får anges på vilket sätt och i vilken omfattning den frigivne skall hålla kontakt med övervakaren eller skyddskonsulenten. Vidare får föreskrivas skyldighet för den frigivne att lämna underrättelse till övervakaren eller skyddskonsulenten om utevaro från arbetsplats, skola eller annan i föreskriften angiven verksamhet eller inrättning.

13 § Föreskrift enligt 12 § meddelas av övervakningsnämnd. Skyddskonsulenten får meddela sådan föreskrift för tiden intill dess nämnden har beslutat i frågan.

Om den frigivnes utveckling och personliga förhållanden i övrigt föranleder det, får övervakningsnämnden ändra eller upphäva meddelad föreskrift eller meddela ny föreskrift.

14 § Övervakaren får meddela anvisningar i fråga om verkställandet av föreskrift enligt 12 § samt medge tillfällig lättnad och vidta omedelbart erforderlig jämkning.

15 § Iakttar den frigivne inte vad som åligger honom enligt denna balk eller enligt föreskrift eller anvisning som meddelats med stöd därav, får övervakningsnämnden, utom att fatta beslut enligt 8 § första meningen, 9 § andra meningen eller 10 § andra meningen eller meddela föreskrift enligt 12 §, besluta att varning skall meddelas den frigivne.

16 § Har den frigivne allvarligt åsidosatt sina åligganden och kan det antas att han inte kommer att låta rätta sig genom någon annan åtgärd som övervakningsnämnden kan vidta, får nämnden förklara den villkorligt medgivena friheten förverkad till en tid av högst en månad varje gång.

17 § Åtgärd som avses i 15 § får inte beslutas efter frivårdstidens utgång. Beslut om åtgärd som avses i 16 § får meddelas även efter frivårdstidens utgång, om frågan av övervakningsnämnden upptagits dessförinnan.

18 § Om förverkande av villkorligt medgiven frihet och om vissa andra åtgärder, när den som dömts till fängelse har begått annat brott, finns bestämmelser i 36 kap.

19 § Uppkommer fråga om att förklara villkorligt medgiven frihet förverkad eller att vidta åtgärd som avses i 15 § eller åtgärd för att den frigivne skall underkasta sig vård eller behandling, eller har den frigivne undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden, om omständigheterna föranleder det, förordna att den frigivne skall på lämpligt sätt omhändertas i avvaktan på vidare förordnande. Ett sådant beslut skall omprövas så ofta anledning till det föreligger.

Den som sålunda omhändertas får inte kvarhållas längre än en vecka. Om synnerliga skäl föreligger, får dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Efter frivårdstidens utgång får den omhändertagne ej kvarhållas.

20 § Förklaras villkorligt medgiven frihet helt eller delvis förverkad, skall med avseende på frågan om ny villkorlig frigivning vad som förverkats anses såsom straff genom ny dom.

21 § Kan villkorligt medgiven frihet ej längre förklaras förverkad, skall straffet anses vara till fullo verkställt vid provotidens utgång.

30 kap. Om villkorlig dom

1 § Den som erhåller villkorlig dom skall vara underkastad en prøvotid av två år.

Prövotiden räknas från den dag rättens avgörande i vad angår påföljd för brottet genom nöjdförklaring eller eljest vinner laga kraft mot den dömde.

2 § Den dömde skall under prøvotiden iaktta skötsamhet och efter förmåga söka försörja sig.

3 § Har den dömde förpliktats ersätta genom brottet uppkommen skada, skall han göra vad i hans förmåga står att fullgöra denna skyldighet. Rätten får föreskriva att han under prøvotiden skall söka fullgöra skadeståndsskyldigheten eller del därav på tid och sätt som anges i domen.

Föreskrift som avses i första stycket får, efter ansökan av åklagare eller den dömde, ändras eller upphävas, när skäl därtill föreligger.

4 § Iakttar den dömde inte vad som åligger honom till följd av den villkorliga domen, får domstol, om åklagare före prøvotidens utgång anhängiggör talan därom, efter omständigheterna

1. besluta att varning skall meddelas den dömde,
2. meddela föreskrift enligt 3 § eller ändra tidigare meddelad föreskrift,
3. undanröja den villkorliga domen och bestämma annan påföljd för brottet.

Åtgärd enligt första stycket 1 eller 2 får inte beslutas efter prøvotidens utgång.

Undanröjs den villkorliga domen, skall vid påföljdens bestämmande skälig hänsyn tas till böter som ådömts enligt 34 kap. 14 § och 36 kap. 8 §.

5 § Om undanröjande av villkorlig dom och om vissa andra åtgärder, när den dömde har begått annat brott, finns bestämmelser i 36 kap.

31 kap. Om skyddstillsyn

1 § Skyddstillsyn fortgår under en prøvotid av tre år från den dag då påföljden börjar verkställas.

2 § Skyddstillsyn skall vara förenad med övervakning från dagen för domen. Rätten får dock förordna att övervakningen skall anstå till dess domen har vunnit laga kraft mot den dömde. Om domen överklagas kan högre rätt förordna att vidare verkställighet inte får äga rum.

Övervakningen skall upphöra utan något särskilt förordnande när ett år av prøvotiden har förflutit, om inte annat följer av 4 eller 6 §.

Har verkställigheten avbrutits till följd av beslut av högre rätt men döms den tilltalade därefter ändå till skyddstillsyn, skall den tid under vilken verkställighet ej ägt rum inte räknas in i prøvotiden eller den tid som anges i andra stycket.

3 § Vad som föreskrivs i 29 kap. 9–14 §§ skall tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn. Rätten skall dock i domen förordna övervakare, om inte särskilda skäl talar mot det. Vidare får rätten i domen meddela föreskrifter enligt 29 kap. 12 § första och andra styckena.

4 § Iakttar den dömden inte vad som åligger honom till följd av domen på skyddstillsyn, får övervakningsnämnden, utom att fatta beslut enligt 29 kap. 9 § andra meningen eller 10 § andra meningen eller meddela föreskrift enligt 29 kap. 12 §,

1. besluta att varning skall meddelas den dömden, eller
2. besluta om övervakning av den dömden under viss tid efter det att ett år av provotiden har förflutit, dock längst till provotidens utgång.

Har övervakning beslutats enligt första stycket 2 men bedöms därefter att övervakning ej längre är påkallad, får övervakningsnämnden förordna att övervakningen skall upphöra. Samma gäller om rätten med stöd av 36 kap. 9 § beslutat om övervakning och denna pågått i ett år.

Åtgärd som avses i första stycket får inte av övervakningsnämnden beslutas efter provotidens utgång.

5 § Har den dömden allvarligt åsidosatt sina åligganden och kan det antas att han icke skall låta sig rätta genom åtgärd som övervakningsnämnden kan vidta, skall nämnden hos åklagare göra framställning att vid domstol förs talan om undanröjande av skyddstillsynen.

Talan som nu sagts skall anhängiggöras före provotidens utgång.

6 § Undanröjs skyddstillsynen, skall rätten bestämma annan påföljd för brottet. Därvid skall skälig hänsyn tas till vad den dömden undergått till följd av domen på skyddstillsyn samt till böter eller fängelse som ådömts enligt 34 kap. 11 eller 12 § eller 36 kap. 9 §. Fängelse får därvid ådömas på kortare tid än för brottet är stadgat.

Föreligger ej tillräckliga skäl att undanröja skyddstillsynen, får rätten i stället besluta åtgärd som avses i 4 §. Sådan åtgärd får inte beslutas efter provotidens utgång.

7 § Om undanröjande av skyddstillsyn och om vissa andra åtgärder, när den dömden har begått annat brott, finns bestämmelser i 36 kap.

8 § Uppkommer fråga om att undanröja skyddstillsynen eller att vidta åtgärd som avses i 4 § eller åtgärd för att den dömden skall underkasta sig vård eller behandling, eller har den dömden undandragit sig övervakningen, får övervakningsnämnden eller domstol vid vilken förs talan enligt 5 §, om omständigheterna föranleder det, förordna att den dömden skall på lämpligt sätt omhändertas i avvaktan på vidare förordnande. Ett sådant beslut skall omprövas så ofta anledning till det föreligger.

Den som sålunda omhändertas får inte kvarhållas längre än en vecka. Om det finns synnerliga skäl, får dock genom nytt beslut förordnas att han skall kvarhållas ytterligare högst en vecka. Efter provotidens utgång får den omhändertagne inte kvarhållas.

32 kap. Om överlämnande till särskild vård

1 § Kan den tilltalade bli föremål för vård som i 2–4 §§ sägs, får rätten i stället för att döma till påföljd förordna om överlämnande till sådan vård.

2 § Kan den som är under tjuugoett år och som begått brottslig gärning bli föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (1980:620) eller lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga får rätten, om inte påföljd krävs för brottet, överlämna åt socialnämnden att föranstalta om erforderlig *vård inom socialtjänsten*.

Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten dömas till böter, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. Penningböter får härvid ådömas till ett belopp av högst ettusen kronor och dagsböter till ett antal av högst tvåhundra.

3 § Kan den som har begått en brottslig gärning bli föremål för *vård enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall* får rätten överlämna åt länsstyrelsen eller, i fråga om den som redan är intagen i ett hem där sådan vård meddelas, åt styrelsen för hemmet att föranstalta om behövlig vård. Innan rätten beslutar om överlämnande skall länsstyrelsen eller styrelsen höras.

Är för brottet stadgat strängare straff än fängelse i tre månader, får överlämnande enligt första stycket ske endast om det föreligger särskilda skäl.

4 § Kan den som begått brottslig gärning, enligt vad som framgår av föreskriven medicinsk utredning, beredas vård med stöd av lagen om beredande av sluten psykiatrisk vård i vissa fall eller vård i specialsjukhus med stöd av 35 § lagen angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, får rätten, om den finner behov av sådan vård föreligga, förordna att han skall överlämnas till *sluten psykiatrisk vård* eller *vård i specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda*. Om gärningen icke begåtts under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämförbar med sinnessjukdom, får dock sådant förordnande meddelas endast om särskilda skäl är därtill.

33 kap. Om straffmätning och påföljdseftergift

1 § Straff skall, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, utmätas inom de i lag eller annan författning bestämda gränserna allt efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde, om inte annat följer av 7 eller 10 § eller andra särskilda bestämmelser.

2 § Ett brotts straffvärde bestäms av brottets svårhet med särskild hänsyn till

1. den skada eller fara som gärningen inneburit,
2. gärningsmannes skuld sådan den kommit till uttryck i gärningen.

3 § Vid sidan av de omständigheter som gäller för varje särskild brottstyp skall särskilt följande omständigheter anses öka straffvärdet, nämligen

1. att gärningsmannen avsett att brottet skulle få betydligt allvarligare följder eller i övrigt bli avsevärt mer omfattande än det faktiskt blivit,
2. att gärningsmannen visat särskild hänsynslöshet,
3. att gärningsmannen utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller särskilda svårigheter att värja sig,
4. att gärningsmannen grovt utnyttjat sin ställning eller i övrigt missbrukat ett särskilt förtroende,
5. att gärningsmannen förmått någon annan att medverka till brottet genom allvarligt tvång, svek eller missbruk av dennes ungdom, oförstånd eller beroende ställning,
6. att brottet utgjort ett led i en brottslig verksamhet som varit särskilt noggrant planlagd eller bedrivits i stor omfattning och i vilken gärningsmannen spelat en betydande roll.

4 § Föreligger det någon omständighet som kan föranleda ansvarsfrihet enligt 27 kap., men är gärningen ändå brottslig, skall omständigheten beaktas vid bedömningen av straffvärdet. Härvid får rätten döma till lindrigare straff än som är stadgat för brottet.

5 § Även i andra fall än sådana som avses i 4 § får rätten döma till lindrigare straff än som är stadgat för brottet, om det är uppenbart påkallat med hänsyn till straffvärdet.

Särskilt följande omständigheter skall anses minska straffvärdet, nämligen

1. att brottet föranletts av någon annans grovt kränkande beteende,
2. att gärningsmannen till följd av själslig abnormitet eller sinnesrörelse eller av annan orsak haft starkt nedsatt förmåga att kontrollera sitt handlande,
3. att gärningsmannens handlande stått i samband med hans uppenbart bristande utveckling, insikt, erfarenhet eller omdöme,
4. att brottet föranletts av stark mänsklig medkänsla.

6 § Att gärningsmannen tidigare dömts för brott får tillmätas betydelse vid straffmätningen endast då fråga är om ådömande av ett bötesstraff eller om val mellan böter och fängelse.

Om förverkande av villkorligt medgiven frihet finns särskilda bestämmelser.

7 § Vid straffmätningen skall utöver brottets straffvärde i skälig utsträckning beaktas att gärningsmannen till följd av brottet eller domen har drabbats av eller att det finns grundad anledning att anta att han kommer att drabbas av andra för honom påtagligt menliga följder, såsom

1. allvarlig kroppsskada,
 2. avskedande eller annan följd av brottet som är medgiven enligt arbetsavtalet eller enligt författning som gäller för anställningsförhållandet, eller
 3. annat hinder eller synnerlig svårighet i yrkes- eller näringsutövning.
- Vid straffmätningen skall vidare i skälig utsträckning beaktas

1. att gärningsmannen frivilligt sökt förebygga eller efter förmåga sökt gottgöra skadliga verkningar av brottet,
2. att gärningsmannen frivilligt angett sig,
3. det men gärningsmannen åsamkas om han på grund av brottet utvisas ur riket,
4. att gärningsmannen på grund av hög ålder eller dålig hälsa skulle drabbas orimligt hårt av ett straff utmätt efter brottets straffvärde,
5. att det i övrigt finns omständigheter som påkallar att gärningsmannen får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar.

8 § När det föreligger sådan omständighet som avses i 7 §, får rätten, om särskilda skäl påkallar det, döma till lindrigare straff än som är stadgat för brottet.

9 § Är med hänsyn till sådan omständighet som avses i 7 § ådömande av påföljd uppenbart oskäligt, skall rätten meddela påföljdseftergift.

10 § Har någon begått brott innan han fyllt tjuogoett år skall hans ungdom beaktas vid straffmätningen. Härvid får dömas till lindrigare straff än som är stadgat för brottet.

Fängelse på livstid får inte ådömas för brott som någon har begått innan han fyllt tjuogoett år.

11 § Om hänsyn i visst fall till påföljd ådömd utom riket finns bestämmelser i 2 kap. 8 §.

34 kap. Om val av påföljd

1 § Om användningen av straffen gäller i allmänhet vad som anges i bestämmelserna om de särskilda brotten.

Villkorlig dom och skyddstillsyn får användas i stället för fängelse trots att dessa påföljder inte är nämnda i bestämmelserna om de särskilda brotten.

2 § Vid val av påföljd är fängelse att anse som en svårare påföljd än villkorlig dom och skyddstillsyn.

3 § Flera påföljder får inte ådömas för samma brott, om inte något annat är föreskrivet.

4 § Skall någon dömas för flera brott ådöms gemensam påföljd för brotten, om inte något annat är föreskrivet.

Om det finns särskilda skäl får rätten för ett eller flera brott döma till böter samtidigt som påföljd ådöms för annan brottslighet. Vidare får fängelse ådömas för ett eller flera brott samtidigt som villkorlig dom eller skyddstillsyn ådöms för brottsligheten i övrigt.

5 § Vid val av påföljd skall rätten fästa särskild vikt vid omständigheter som talar för annan påföljd än fängelse.

6 § Fängelse bör ådömas om gärningen har betydande straffvärde. Fängelse bör härutöver ådömas om det finns särskilda skäl för det med hänsyn till brottets art eller den tilltalades tidigare brottslighet.

7 § Om inte gärningens straffvärde utgör hinder mot det, får rätten även i fall som avses i 6 § döma till villkorlig dom eller skyddstillsyn, om omständigheterna är sådana att detta är särskilt påkallat. Härvid skall särskilt beaktas

1. omständigheter som avses i 33 kap. 7 §,
2. att genom den tilltalades egen medverkan efter brottet en påtaglig förbättring skett av hans personliga eller sociala situation i sådant avseende som kan antas ha haft samband med hans brottslighet,
3. att en i förhållande till brottets art ovanligt lång tid förflutit sedan brottet begicks.

8 § För brott som någon begått innan han fyllt arton år får rätten döma till fängelse endast om annan påföljd måste anses utesluten med hänsyn till gärningens straffvärde eller på annan grund.

För brott som någon begått efter det han fyllt arton men innan han fyllt tjugooft år får rätten döma till fängelse endast om det finns synnerliga skäl härför med hänsyn till gärningens straffvärde eller på annan grund.

9 § För brott som någon begått under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämförbar med sinnessjukdom, får rätten inte tillämpa annat än förordnande om överlämnande till särskild vård, böter eller skyddstillsyn.

Bör förordnande eller påföljd som nu sagts inte tillämpas, skall den tilltalade vara fri från påföljd.

10 § I valet mellan villkorlig dom och skyddstillsyn bör skyddstillsyn ådömas om det med hänsyn till den tilltalades personliga förhållanden finns särskild anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att han avhåller sig från fortsatt brottslighet.

11 § Om brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, får rätten jämte skyddstillsyn döma till böter, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. Penningböter får härvid ådömas till ett belopp av högst ettusen kronor och dagsböter till ett antal av högst tvåhundra.

12 § Om med hänsyn till att brottsligheten har betydande straffvärde eller till den tilltalades tidigare brottslighet, skyddstillsyn inte kan ådömas med mindre den förenas med frihetsberövande, får rätten jämte skyddstillsyn döma till fängelse. Fängelse får härvid ådömas i lägst en och högst två månader eller, om det med hänsyn till gärningens straffvärde är särskilt påkallat, högst tre månader. Om fängelse ådöms jämte skyddstillsyn får rätten inte samtidigt döma till böter.

Om förhållandena oundgängligen kräver det, får rätten förordna att domen på fängelse skall gå i verkställighet utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft.

13 § Bör, enligt vad som tidigare sagts i detta kapitel, fängelse eller skyddstillsyn inte följa på brottet skall villkorlig dom meddelas.

14 § Om inte annat följer av andra stycket skall rätten jämte villkorlig dom döma till böter, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. Penningböter får härvid ådömas till ett belopp av högst ettusen kronor och dagsböter till ett antal av högst tvåhundra.

Skulle med hänsyn till andra följder av brottet eller av andra skäl ett bötesstraff drabba den tilltalade alltför hårt, skall böter inte ådömas.

35 kap. Om avräkning av anhållnings- och häktetid m. m.

1 §¹³ Dömes någon till fängelse på viss tid eller förordnar rätten, med tillämpning av 36 kap. 1 § 1, att sådan påföljd skall avse ytterligare brott, och har den dömde med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, under en sammanhängande tid av minst tjugofyra timmar varit berövad friheten som anhållen, häktad eller intagen på rättspsykiatrisk klinik enligt 9 § lagen (1966:301) om rättspsykiatrisk undersökning i brottmål, skall tiden för frihetsberövandet, till den del därunder icke samtidigt skett verkställighet av dom i annat mål, anses som tid under vilken den ådömda påföljden verkställts i anstalt. Domstolen skall i domen angiva det antal dagar påföljden skall anses verkställd. Är den tid varmed ådömt fängelse överstiger frihetsberövandet ringa, må förordnas att fängelsestraffet skall anses helt verkställt genom frihetsberövandet.

Undanröjs villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömes i stället till fängelse på viss tid, äger första stycket tillämpning även i fråga om frihetsberövande, som föregått den villkorliga domen, domen på skyddstillsyn eller dom, varigenom förordnats att den genom sådan dom ådömda påföljden skall avse även ytterligare brott. Detta gäller dock endast i den mån frihetsberövandet icke tillgodoräknats enligt första eller tredje stycket.

Dömes någon till böter och har han med anledning av misstanke om brott, som prövats genom dom i målet, varit berövad friheten på sätt som anges i första stycket, må förordnas att påföljden skall anses helt eller delvis verkställd genom frihetsberövandet.

2 § Bestämmelserna i 1 § om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande som verkställighet av påföljd må, i den mån det med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, tillämpas även i fråga om frihetsberövande som ägt rum utom riket.

3 § Har någon börjat undergå fängelse och dömes han i högre rätt i stället till annan i 1 § första eller tredje stycket angiven påföljd, äger vad där är föreskrivet om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande motsvarande tillämpning i fråga om tid under vilken verkställighet sålunda skett.

Undanröjes villkorlig dom eller skyddstillsyn och dömes i stället till fängelse på viss tid, äger första stycket motsvarande tillämpning i fråga om tid

¹³ Lydelse enligt prop. 1985/86:9.

varunder verkställighet skett på grund av dom i det mål vari den villkorliga domen eller domen på skyddstillsyn slutligen meddelades.

4 § Vid prövning i högre rätt av klagan angående ådömd påföljd må beslut i fråga som avses i 1–3 §§ ändras även om talan ej fullföljts mot beslutet.

36 kap. Vissa bestämmelser om sammanträffande av brott och förändring av påföljd

1 § Har den som för brott dömts till fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn begått annat brott före domen eller begår han nytt brott efter domen men innan påföljden till fullo verkställts eller eljest upphört, får rätten, med iakttagande av vad för vissa fall är föreskrivet i 2–9 §§, efter omständigheterna

1. förordna att den tidigare ådömda påföljden skall avse jämväl det andra brottet,

2. döma särskilt till påföljd för detta brott, eller

3. om den tidigare domen vunnit laga kraft, undanröja den ådömda påföljden och för brotten döma till påföljd av annan art.

Har jämte skyddstillsyn ådömts fängelse enligt 34 kap. 12 §, skall vid tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel den ådömda fängelsepåföljden anses som en del av skyddstillsynen.

2 § Undergår den dömda fängelse på livstid, får endast förordnande enligt 1 § 1 meddelas.

3 § Är den tidigare ådömda påföljden fängelse på viss tid, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast om det är uppenbart, att det nya brottet i jämförelse med det förra är med hänsyn till påföljden utan nämnvärd betydelse, eller eljest synnerliga skäl är därtill.

Döms med tillämpning av 1 § 2 till straff för brott som begåtts innan den tidigare domen börjat verkställas, skall i möjlig mån vid straffets bestämmande iaktas, att straffen tillhopa inte överstiger vad som jämlikt 29 kap. 2 § kunnat ådömas för båda brotten. Härvid får dömas till lindrigare straff än för brottet är stadgat.

Undanröjande av fängelse enligt 1 § 3 får ske endast om dom meddelas innan straffet till fullo verkställts.

4 § Tillämpas 1 § 1 eller 2 beträffande någon som villkorligt frigivits från fängelse, får, om brottet begåtts efter den tidigare domen, den villkorligt medgivna friheten förklaras helt eller delvis förverkad.

Förverkande får beslutas endast om den tidigare och den nya brottsligheten är likartad eller om brottsligheten i båda fallen är särskilt allvarlig.

5 § Vid bedömning av om förverkande enligt 4 § bör beslutas och i sådant fall av hur stor del av den villkorligt medgivna friheten som skall förklaras förverkad, skall den tid som förflutit mellan brotten beaktas. Vidare skall beaktas om den nya brottsligheten är svårare eller lindrigare än den tidigare. Är den avsevärt lindrigare bör förverkande inte beslutas.

6 § Förverkande enligt 4 § får beslutas endast i ett mål där den frigivne häktats eller erhållit del av åtal innan det från dagen för den villkorliga frigivningen förflutit en provotid av

1. två år, om återstående strafftiden inte överstiger ett år, eller
2. tre år, om återstående strafftiden överstiger ett år.

7 § Beslutas inte förverkande enligt 4 §, får rätten besluta åtgärd som avses i 29 kap. 15 §.

Åtgärd enligt första stycket får inte beslutas, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den frigivne häktats eller erhållit del av åtal före friårdstidens utgång.

8 § Är den tidigare ådömda påföljden villkorlig dom, får förordnande enligt 1 § 1 meddelas endast för brott som begåtts före provotidens början.

Meddelas förordnande enligt 1 § 1, får rätten, om den nya brottslighetens straffvärde eller art påkallar det, även döma till böter, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. Penningböter får härvid ådömas till ett belopp av högst ettusen kronor och dagsböter till ett antal av högst tvåhundra.

Tillämpas 1 § 1 eller 2, får rätten besluta åtgärd som sägs i 30 kap. 4 § 1 eller 2 eller förlänga provotiden till tre år, dock endast om fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före provotidens utgång.

Undanröjande av villkorlig dom enligt 1 § 3 får inte ske, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal inom ett år från provotidens utgång.

9 § Är den tidigare ådömda påföljden skyddstillsyn, får rätten vid tillämpning av 1 § 1, om den nya brottslighetens straffvärde eller art eller den tilltalades tidigare brottslighet påkallar det, även döma till böter, vare sig böter har föreskrivits för brottet eller inte. Penningböter får härvid ådömas till ett belopp av högst ettusen kronor och dagsböter till ett antal av högst tvåhundra. Är fängelse föreskrivit för det nya brottet och kan, med hänsyn till omständigheter som i 34 kap. 12 § sägs, 1 § 1 inte tillämpas med mindre sådant förordnande förenas med frihetsberövande, får rätten i stället för att döma till böter döma till fängelse enligt 34 kap. 12 §.

Tillämpas 1 § 1 eller 2 får rätten besluta åtgärd som avses i 31 kap. 6 § eller förlänga provotiden till högst fem år.

Döms med tillämpning av 1 § 3 till fängelse, skall vid straffets bestämmande skälig hänsyn tas till vad den dömde undergått till följd av domen på skyddstillsyn och till vad han avtjänat av fängelse som ådömts enligt första stycket eller 34 kap. 12 § ävensom till böter som ådömts enligt första stycket eller 34 kap. 11 §. Härvid får fängelse ådömas på kortare tid än för brottet är stadgat.

Fängelse enligt första stycket får inte ådömas och beslut enligt andra stycket eller beslut om undanröjande av skyddstillsyn får inte meddelas, med mindre fråga därom uppkommer i mål vari den dömde häktats eller erhållit del av åtal före provotidens utgång.

10 § Har med tillämpning av 1 § 1 genom lagakraftvunnen dom förordnats, att fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn som ådömts i tidigare mål skall avse ytterligare brott, och ändras den tidigare ådömda påföljden av högre rätt genom dom som vinner laga kraft, skall frågan om påföljd för sagda brott efter anmälan av åklagare ånyo prövas av domstol. Detsamma skall gälla, när straff bestämts med tillämpning av 3 § andra stycket och det tidigare ådömda straffet ändras.

Finnes, när dom på fängelse på viss tid skall verkställas, att den dömden begått brottet innan sådant straff som ådömts honom för annat brott börjat verkställas, och framgår ej av domarna att det andra straffet beaktats, skall sedan domarna vunnit laga kraft domstol, efter anmälan av åklagare, med tillämpning av 3 § andra stycket bestämma det straff den dömden skall undergå till följd av den dom, som sist förekommer till verkställighet.

11 §¹⁴ Förekommer till verkställighet på en gång dom på fängelse på livstid och dom på böter, förvandlingsstraff för böter, fängelse på viss tid, villkorlig dom eller skyddstillsyn skall livstidsstraffet träda i stället för den andra påföljden.

Förekommer till verkställighet på en gång en dom på fängelse på viss tid i minst två år och en dom på böter eller förvandlingsstraff för böter som har meddelats innan det förstnämnda fängelsestraffet har börjat avtjänas, skall det straffet träda i stället för den andra påföljden.

12 § Uppkommer fråga om utlämning till Sverige för verkställighet av dom, varigenom någon dömts till fängelse som gemensam påföljd för två eller flera brott, och kan utlämning enligt den främmande statens lagstiftning ej ske för alla brotten, skall domstol, efter anmälan av åklagare, undanröja den gemensamt ådömda påföljden och döma till påföljd för den brottslighet, för vilken utlämning kan äga rum.

Vad som föreskrivs i första stycket skall även gälla, då fråga uppkommer om att svensk brottmålsdom, som avser två eller flera brott, skall verkställas utomlands i enlighet med lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom eller lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet, och hinder mot verkställighet föreligger enligt den främmande statens lagstiftning såvitt avser något eller några av brotten.

37 kap.¹⁵ Om bortfallande av påföljd

1 § Påföljd får ej ådömas, om inte den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom

1. två år, om på brottet ej kan följa svårare straff än fängelse i tre månader,

2. fem år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i ett år och sex månader,

¹⁴ Lydelse enligt prop. 1985/86:9.

¹⁵ Nuvarande 35 kap. 11 § föreslås upphävd i prop. 1985/86:9

3. tio år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i sex år,
4. femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över sex år,
5. tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa på brottet.

Utan hinder av vad nu sagts får påföljd för skatteförseelse, bristande uppbördsredovisning och vårdslös uppbördsredovisning ådömas, om den miss-tänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år.

Andra särskilda bestämmelser om preskription av brott enligt 11 kap. finns i lagen (198X:000) om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebedrägeri och andra skattebrott.

Innefattar en handling flera brott, får utan hinder av vad nu sagts påföljd ådömas för alla brotten så länge påföljd kan ådömas för något av dem.

2 § Friges häktad utan att ha erhållit del av åtal eller avvisas eller avskrivs mål mot någon sedan han fått del av åtal, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som hade häktningen eller delgivningen ej skett.

3 § De i 1 § bestämda tiderna skall räknas från den dag brottet begicks. Förutsättes för ådömande av påföljd att viss verkan av handlingen inträtt, skall tiden räknas från den dag då sådan verkan inträdde.

Om vid bokföringsbrott den bokföringsskyldige inom fem år från brottet har försatts i konkurs, fått eller erbjudit ackord eller inställt sina betalningar, skall tiden räknas från den dag då detta skedde.

4 § I inget fall får påföljd ådömas sedan från dag som i 3 § sägs har förflutit

1. fem år, om på brottet ej kan följa svårare straff än böter och tid för ådömande av påföljd för brottet bestäms enligt 1 § 1,
2. femton år, om i annat fall än i 1 sägs på brottet ej kan följa fängelse över ett år,
3. trettio år i övriga fall.

5 § Ådömda böter bortfaller när fem år har förflutit från det domen vann laga kraft. Detta gäller inte om vid utgången av den angivna tiden den dömde har delgivits en ansökan om böternas förvandling och denna ansökan inte har prövats slutligt. Föranleder ej ansökningen att böterna förvandlas, bortfaller de när rättens slutliga beslut i målet vinner laga kraft. Om bortfallande av ålagt förvandlingsstraff föreskrivs särskilt.

Dör den dömde, bortfaller ådömda böter. Har under den dömdes livstid domen vunnit laga kraft och lös egendom tagits i mät eller satts i allmänt förvar för betalning av böterna, skall dock böterna betalas av den egendomen.

Vad nu sagts om böter gäller även utdömt vite.

6 § Ådömt fängelse bortfaller, om domen ej börjat verkställas innan tid som nedan sägs förflutit från det domen vann laga kraft:

1. fem år, om fängelse ej över ett år ådömts,
2. tio år, om fängelse på längre tid än ett år men icke över tre år ådömts,
3. femton år, om fängelse på längre tid än tre år men icke över sex år ådömts,

4. tjugo år, om fängelse på viss tid över sex år ådömts,
5. trettio år, om fängelse på livstid ådömts.

7 § Avbryts verkställighet av fängelse som ådömts på viss tid, skall vad i 6 § sägs äga motsvarande tillämpning i fråga om den fortsatta verkställigheten; och skall därvid tiden beräknas med hänsyn till vad som återstår av det ådömda straffet. Tiden skall räknas från den dag avbrottet skedde eller, när villkorlig frigivning ägt rum men förklarats förverkad, från den dag beslutet därom vann laga kraft.

Fjärde avdelningen

Övriga bestämmelser

38 kap. Om förverkande av egendom och om annan särskild rättsverkan av brott

1 § Utbyte av brott enligt denna balk som ej motsvaras av skada för enskild skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller narkotika som varit föremål för brott enligt 16 kap. eller värdet därav och vinning av sådant brott samt vidare förlag för brott enligt denna balk eller dess värde, om förlaget mottagits och mottagandet utgör brott enligt denna balk.

2 § Egendom som använts såsom hjälpmedel vid brott enligt denna balk eller som frambragts genom sådant brott må förklaras förverkad, om det är påkallat till förebyggande av brott eller eljest särskilda skäl föreligger. Detsamma gäller egendom vars användande utgör brott enligt denna balk eller med vilken eljest tagits befattning som utgör sådant brott.

I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

3 § Förverkande får även i annat fall än som avses i 2 § beslutas i fråga om

1. föremål, som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning,
2. andra föremål, som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa och som har påträffats under omständigheter som gav anledning att befara att de skulle komma till sådan användning.

4 § Har det till följd av ett brott som är begånget i utövningen av näringsverksamhet uppkommit ekonomiska fördelar för näringsidkaren, skall värdet därav förklaras förverkat även när det inte följer av 1 eller 2 § eller annars är särskilt föreskrivet.

Vad som har sagts i första stycket gäller ej, om förverkande är obilligt. Vid bedömningen av om så är förhållandet skall bland andra omständigheter beaktas om det finns anledning att anta att annan betalningsskyldighet som svarar mot de ekonomiska fördelarna av brottet kommer att åläggas näringsidkaren eller annars fullgöras av denne.

Kan bevisning om vad som skall förklaras förverkat inte alls eller endast med svårighet föras, får värdet uppskattas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

5 § Påträffas injektionssprutor eller kanyler, som kan användas för insprutning i människokroppen, eller andra föremål, som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel narkotika, hos någon som har begått brott enligt 16 kap. eller i ett utrymme som disponeras av honom eller i förbindelse med narkotika som har varit föremål för brott enligt 16 kap., skall föremålen, oavsett vem de tillhör, förklaras förverkade, om det ej är uppenbart obilligt.

6 § Förverkande till följd av brott av egendom eller dess värde får, om ej annat har föreskrivits, ske hos

- a) gärningsmannen eller annan som medverkat till brottet,
- b) den i vars ställe gärningsmannen eller annan medverkande var,
- c) den som genom brottet beretts vinning eller näringsidkare som avses i 4 §,

d) den som efter brottet förvärvat egendom på grund av giftorätt, arv eller testamente eller genom gåva eller som efter brottet förvärvat egendomen på annat sätt och därvid haft vetskap om eller skälig anledning till antagande om egendomens samband med brottet.

Tillhörde egendomen vid brottet ej någon av dem som anges i första stycket a)–c), får den ej förklaras förverkad.

Särskild rätt till egendom som förklaras förverkad består, om ej även den särskilda rätten förklaras förverkad.

Sådan rätt som har vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör, om egendomen förklaras förverkad, såvida ej av särskild anledning förordnas att rätten skall bestå.

7 § I stället för förverkande äger rätten föreskriva åtgärd till förebyggande av missbruk.

8 § Vad i lag eller författning är föreskrivet om särskild rättsverkan av att någon döms till straff skall gälla även då annan påföljd som omförmäles i 1 kap. 3 § ådöms eller förordnas om överlämnande till särskild vård meddelas.

Vid tillämpningen av första stycket skall villkorlig dom och skyddstillsyn samt, om ej i domen annorlunda förordnas, överlämnande till särskild vård anses lika med fängelse. Därvid skall, om så förordnas, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård anses motsvara fängelse i minst sex månader.

9 § Förutsättes för förverkande av egendom eller annan särskild rättsverkan, som kan följa å brott, att någon dömts till påföljd, får rätten, om förordnande om överlämnande till särskild vård meddelas eller påföljd för brottet eftergives, i den mån omständigheterna föranleda därtill förordna, att sådan rättsverkan skall inträda.

10 § Har brott begåtts av någon som ej fyllt femton år eller som handlat under inflytande av sinnessjukdom, sinnesslöhet eller annan själslig abnormitet av så djupgående natur, att den måste anses jämställd med sinnessjukdom, får rätten förordna om förverkande av egendom eller om annan särskild rättsverkan, som kan följa å brottet, allenast om och i den mån det med hänsyn till hans sinnesart, gärningens beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan anses skäligt.

11 § Kan på grund av den brottsliges död eller av annan orsak påföljd ej längre ådömas, får egendom förklaras förverkad på grund av brottet eller åtgärd föreskrivas till förebyggande av missbruk, endast om stämning i mål därom delgivits inom fem år från det brottet begicks. Talan får i sådant fall väckas av åklagare endast om det finnes påkallat ur allmän synpunkt.

I fall som nu sagts skall vad i 37 kap. 2 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

12 § Beslut om förverkande eller åtgärd till förebyggande av missbruk förfaller, i den mån verkställighet ej skett inom tio år från det beslutet vann laga kraft.

13 § Är i lag eller författning föreskrivet att förklaring skall meddelas om förverkande eller annan sådan särskild rättsverkan av brott, må detta likväl underlåtas, om denna rättsverkan är uppenbart obillig.

14 § Förverkad egendom tillfaller staten, om ej annat är föreskrivet.

39 kap. Om nämnderna

1 § Regeringen bestämmer om landets indelning i verksamhetsområden för övervakningsnämnderna.

En övervakningsnämnd består av ordförande, vice ordförande och tre andra ledamöter, om inte regeringen förordnar att en viss nämnd skall ha flera ledamöter. Nämnden är beslutförför med ordförande och ytterligare två ledamöter. I brådskande fall och i ärenden av mindre vikt får ordföranden ensam besluta på nämndens vägnar. Ett sådant beslut skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Regeringen äger förordna att övervakningsnämnd skall arbeta å avdelningar. Om sådan avdelning skall i tillämpliga delar gälla vad om nämnd är stadgat.

2 § Regeringen förordnar ordförande och vice ordförande i övervakningsnämnderna. Vice ordföranden tjänstgör vid förfall för ordföranden i dennes

ställe. Vid förfall för både ordföranden och vice ordföranden förordnas tillfällig ersättare av kriminalvårdsstyrelsen. Ordföranden, vice ordföranden och tillfällig ersättare skall vara lagfarna och ha erfarenhet av tjänstgöring som domare.

Övriga ledamöter utses genom val. För dessa väljs lika många ersättare. Val förrättas av kommunfullmäktige, om övervakningsnämndens verksamhetsområde omfattar endast en kommun, och annars av landstinget. Om det inom nämndens verksamhetsområde även finns kommun som ej ingår i landstingskommun, förrättas valet av landstinget och kommunfullmäktige med den fördelning dem emellan som länsstyrelsen bestämmer efter befolkningstalen. Ingår flera län eller delar av län i övervakningsnämndens verksamhetsområde, fastställer regeringen efter samma grunder antalet ledamöter och ersättare för varje län eller del av län.

Landstingets och kommunfullmäktiges val av ledamöter eller ersättare skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter i landstinget eller kommunfullmäktige som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m. Om ersättare inte väljs proportionellt, skall vid valet även den ordning bestämmas, i vilken de skall kallas till tjänstgöring.

Ledamot och annan än tillfällig ersättare utses för tre år. Om en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår före tidens utgång, inträder en ersättare enligt den ordning mellan ersättarna som har bestämts vid valet. Avgår en ledamot eller ersättare som inte har utsetts vid proportionellt val, utses en ny ledamot eller ersättare för återstoden av tiden. Tillfällig ersättare förordnas för högst sex månader.

Då ledamot eller ersättare skall utses skall övervakningsnämnden göra anmälan därom till den som skall utse honom.

3 § Valbar till övrig ledamot i övervakningsnämnd eller ersättare för sådan ledamot är den som har rösträtt vid val av kommunfullmäktige, som är kyrkobokförd inom nämndens verksamhetsområde och som ej fyllt eller under mandatperioden fyller sjuttio år. Lagfaren domare, åklagare, polisman, kriminalvårdstjänsteman eller advokat eller den som eljest har till yrke att föra andras talan inför rätta får ej väljas till övrig ledamot eller ersättare för sådan. Övervakningsnämnden prövar självant den valdes behörighet.

Upphör en ledamot att vara valbar, är uppdraget förfallet.

4 § Kriminalvårdsnämnden skall bestå av en ledamot som är eller varit innehavare av domarämbete och som skall vara ordförande i nämnden samt ytterligare fyra ledamöter. Ersättare utses till det antal regeringen bestämmer. Regeringen utser ordförande, övriga ledamöter och ersättare. Vid förfall för ordföranden tjänstgör i hans ställe en av regeringen därtill utsedd ledamot eller en ersättare som kunnat förordnas till ordförande.

Ordföranden får i brådskande fall och i ärenden av mindre vikt ensam besluta på nämndens vägnar. Sådana beslut skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Ordförande, övriga ledamöter och ersättare utses för fem år. Avgår ledamöter eller ersättare före tidens utgång, utses ny ledamot eller ersättare för återstående tid.

5 § Ledamot och ersättare i övervakningsnämnd och kriminalvårdsnämnden skall ha avlagt domared. Mot ledamot och ersättare skall gälla samma jäv som i fråga om domare; dock skall vad i 4 kap. 13 § 7 rättegångsbalken sägs icke äga tillämpning i fråga om ledamot och ersättare i övervakningsnämnd.

I fråga om beslut av nämnd som i första stycket sägs skall vad angående omröstning i brottmål i överrätt är stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

6 § Begär den dömda att bli muntligen hörd i ärende, som handlägges av övervakningsnämnd, skall tillfälle därtill beredas honom.

I ärende hos kriminalvårdsnämnden bör, om det kan antagas vara till gagn och lämpligen kan ske, tillfälle beredas den dömda att bli muntligen hörd.

7 § Den som har dömts till fängelse får begära prövning av en skyddskonsulents beslut enligt 29 kap. 8 §, 9 § andra meningen eller 10 § andra meningen hos den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde skyddskonsulenten är verksam. Nämnden får också självständigt ta upp ett sådant beslut till omprövning och i övrigt fatta beslut i ett ärende, vars avgörande enligt någon av de bestämmelser som har angetts nu ankommer på skyddskonsulenten. Konsulenten kan hänskjuta ett sådant ärende till nämnden för avgörande.

Om den som har dömts till fängelse inte är nöjd med ett beslut av en övervakningsnämnd enligt 29 kap. 12, 15, 16 eller 19 §, får han hos kriminalvårdsnämnden begära prövning av beslutet.

8 § Bestämmelserna i 7 § första stycket tillämpas på motsvarande sätt beträffande den som har dömts till skyddstillsyn.

Den som har dömts till skyddstillsyn får genom besvär hos hovrätt föra talan mot övervakningsnämnds beslut i frågor som avses i 29 kap. 12 § eller 31 kap. 4 eller 8 §. Besvärstiden räknas från den dag då han erhöll del av beslutet.

9 § Skyddskonsulents och övervakningsnämnds beslut som avses i 7 och 8 §§ länder omedelbart till efterrättelse, såvida ej annorlunda förordnas.

10 § Talan må ej föras mot beslut som enligt denna balk meddelas av övervakningsnämnd i andra fall än i 7 och 8 §§ sagts, av hovrätt enligt 8 § eller av kriminalvårdsnämnden.

40 kap. Rättegångsbestämmelser m.m.

1 § Den som har dömts till villkorlig dom får före fullföljstidens utgång avge förklaring, att han är nöjd med domen i vad gäller den ådömda påföljden.

Sådan förklaring skall avse även böter, som ådömts med stöd av 34 kap. 14 §. Förklaringen avges i den ordning regeringen föreskriver.

Förklaring, som avgivits i föreskriven ordning, må icke återtagas. Har den dömd fullföljt talan mot domen, skall hans talan i vad angår påföljd för brottet anses återkallad genom förklaringen.

Angående nöjdförklaring i fråga om dom på fängelse är särskilt stadgat.

2 § Har domstol med stöd av 32 kap. 2 § överlämnat någon till vård inom socialtjänsten men finnes därefter att vården ej kan genomföras med den dömdes samtycke eller, vid prövning i därför stadgad ordning, att i lag angivna förutsättningar brister för vård av det slag som socialnämnd i yttrande till domstolen förklarat sig ämna anordna, äger efter ansökan av åklagare den rätt som först dömt i målet undanröja förordnandet om överlämnande till vård och döma till annan påföljd för brottet.

Vad nu har sagts gäller på motsvarande sätt när domstolen har överlämnat någon till vård med stöd av 32 kap. 3 § och den vård som länsstyrelsen i yttrande till domstolen har förklarat sig ämna föranstalta om visar sig inte kunna anordnas.

3 § Fråga om åtgärd enligt 30 kap. 3 § andra stycket eller 4 § upptages av den rätt som först avgjort det mål vari meddelats villkorlig dom.

Talan enligt 31 kap. 5 § väcks vid tingsrätt, inom vars område den övervakningsnämnd som har gjort framställning i ärendet är verksam.

Mål som avses i denna paragraf må ock upptagas av domstol, där brottmål mot den dömd är anhängigt, eller av rätten i den ort, där den dömd mera varaktigt uppehåller sig, om rätten med hänsyn till utredningen samt kostnader och andra omständigheter finner det lämpligt.

4 § Anmälan jämlikt 36 kap. 10 § göres hos första domstol i något av målen.

Anmälan jämlikt 36 kap. 12 § göres hos den rätt som först dömt i målet.

5 § Talan som avses i 30 kap. 4 § eller 31 kap. 5 § skall anses anhängiggjord, då ansökan om målets upptagande delgavs den dömd.

6 § Nämndemän skall deltaga vid underrätts avgörande av fråga, som avses i 2 § eller i 30 kap. 4 §, 31 kap. 6 § eller 36 kap. 10 § andra stycket eller 12 §. Detsamma skall gälla i fråga om undanröjande av påföljd enligt 36 kap. 1 § 3, förverkande av villkorligt medgiven frihet eller annan åtgärd enligt 36 kap. 4 eller 7 § samt åtgärd enligt 36 kap. 8 § tredje stycket eller 36 kap. 9 § andra stycket.

Vid avgörande av fråga som avses i 30 kap. 3 § andra stycket eller 31 kap. 8 § är underrätt domför med en lagfaren domare.

7 § I mål om åtgärd enligt 2 § eller 30 kap. 3 § andra stycket eller 4 §, 31 kap. 6 § eller 36 kap. 10 § andra stycket skall underrätt lämna den dömd tillfälle att yttra sig. Begär han att bli muntligen hörd, skall tillfälle därtill beredas honom. I mål om åtgärd enligt 36 kap. 12 § skall den dömd lämnas tillfälle att yttra sig där så är möjligt. Rättens avgörande av saken sker genom beslut.

Åtgärd enligt 31 kap. 8 § må beslutas utan att tillfälle beredes den dömd att yttra sig.

8 § Rättens beslut om åtgärd enligt 30 kap. 3 § andra stycket, 31 kap. 8 § eller 36 kap. 10 § andra stycket eller 12 § länder omedelbart till efterrättelse om ej annorlunda förordnas. Detsamma gäller avgöranden enligt 30 kap. 4 §, 31 kap. 6 § eller 36 kap. 7, 8 eller 9 § angående föreskrifter, övervakning eller provotid.

9 § Varning som beslutats av domstol eller övervakningsnämnd skall utan dröjsmål meddelas den dömde personligen. Kan varningen ej meddelas i samband med beslutet, må det överlämnas åt annan domstol eller övervakningsnämnd att meddela den.

10 § Det åligger polismyndighet att lämna domstol, övervakningsnämnd, kriminalvårdsnämnden och skyddskonsulent handräckning för den dömdes inställande i mål eller ärende enligt denna balk eller för hans omhändertagande enligt 29 kap. 19 § eller 31 kap. 8 §.

11 § Kriminalvårdsstyrelsen eller, efter styrelsens bemyndigande, chefen för kriminalvårdsregionen, kan ändra vad en skyddskonsulent har beslutat enligt denna balk. Styrelsens beslut i en sådan fråga kan inte överklagas. Detsamma gäller i fråga om regionchefens beslut, som dock kan ändras av styrelsen.

Första stycket gäller inte beslut som avses i 29 kap. 8 §, 9 § andra meningen, 10 § andra meningen eller 13 § första stycket andra meningen.

12 § Regeringen kan föreskriva att en skyddskonsulent får överlåta åt en annan tjänsteman att fullgöra uppgifter som enligt denna balk åvilar konsulenten.

1. Denna lag träder i kraft den då lagen (1964:169) om straff för
folkmord, narkotikastrafflagen (1968:64) och skattebrottslagen (1971:69)
upphör att gälla.

2. Bestämmelserna i 34 kap. 4 § första och tredje styckena i deras äldre lydelse skall fortfarande gälla beträffande den som villkorligt frigivits före ikraftträdandet. Om äldre bestämmelser sålunda tillämpas skall vad i 33 kap. 6 § i dess nya lydelse sägs ej gälla.

3. Bestämmelserna i 26 kap. 6–9 §§ och 37 kap. 7 § tredje stycket i deras äldre lydelse skall fortfarande gälla beträffande den som före ikraftträdandet dömts till fängelse, ålagts förvandlingsstraff för böter eller fått villkorligt medgiven frihet förverkad enligt 26 kap. 19 § i dess äldre lydelse. Härvid skall dock, om fråga är om fängelse på en månad eller mer men mindre än tre månader som ej ådömts i kombination med skyddstillsyn, villkorlig frigivning ske när två tredjedelar av strafftiden har avtjänats.

Verkställs gemensamt efter ikraftträdandet fängelse som ådömts dessförinnan och fängelse som ådömts därefter skall vad i första stycket sägs tillämpas beträffande det förra straffet.

4. Förekommer i författning hänvisning till eller avses annars däri lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1964:163) om införande av brottsbalken**

Härigenom föreskrivs att 6 och 12 §§ lagen (1964:163) om införande av brottsbalken skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***6 §¹**

I annat mål än sådant, som av första domstol avgjorts före den 1 januari 1965, skola bestämmelserna i 34 kap. brottsbalken, med iakttagande av vad i 9-11 §§ denna lag sägs, tillämpas jämväl när fråga är om brott, som begåtts före sagda dag.

I annat mål än sådant, som av första domstol avgjorts före den 1 januari 1965, skola bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken, med iakttagande av vad i 9-11 §§ denna lag sägs, tillämpas jämväl när fråga är om brott, som begåtts före sagda dag.

12 §

För brott som begåtts före den 1 januari 1965 må, även om hinder ej möter till följd av vad i 35 kap. brottsbalken sägs, påföljd ej ådömas, om straff skulle vara att anse som förfallet vid bedömning efter lag som gällde då brottet begicks.

Vad i 36 kap. 10 § brottsbalken stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande beslut, som meddelats angående förverkande eller annan åtgärd enligt 2 kap. 16 eller 17 § strafflagen.

För brott som begåtts före den 1 januari 1965 må, även om hinder ej möter till följd av vad i 37 kap. brottsbalken sägs, påföljd ej ådömas, om straff skulle vara att anse som förfallet vid bedömning efter lag som gäller då brottet begicks.

Vad i 38 kap. 12 § brottsbalken stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande beslut, som meddelats angående förverkande eller annan åtgärd enligt 2 kap. 16 eller 17 § strafflagen.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1975:1396

3 Förslag till Lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs beträffande rättegångsbalken

dels att 9 kap. 9 §¹ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 3 §, 9 kap. 1-3, 5 och 6 §§, 20 kap. 7 §, 21 kap. 2 och 3 a §§, 24 kap. 1 och 7 §§, 27 kap. 2, 3, 7 och 16 §§, 28 kap. 1, 11, 12, och 14 §§, 29 kap. 2 och 3 §§, 30 kap. 6 §, 36 kap. 20 §, 40 kap. 13 §, 46 kap. 15 §, 48 kap. 4 §, 51 kap. 25 § och 58 kap. 3 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.
3 §²

En tingsrätt är i tvistemål domför med tre lagfarna domare. Flera än fyra lagfarna domare får inte sitta i rätten.

I brottmål skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. I mål om åtal för brott, för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år, skall rätten dock bestå av en lagfaren domare och fem nämndemän. Om det behövs med hänsyn till målets omfattning eller någon annan särskild omständighet, får ytterligare en nämndeman utöver vad som följer av första eller andra meningen sitta i rätten.

Kan huvudförhandling i ett brottmål beräknas kräva minst fyra veckor, får två lagfarna domare sitta i rätten förutom nämndemännen.

Om det inträffar förfall bland nämndemännen sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän eller, i mål som avses i andra stycket andra meningen, med en lagfaren domare och fyra nämndemän.

Tingsrätt är domför med en lagfaren domare

när mål avgörs utan huvudförhandling,

vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller vid syn på stället,

vid sådan huvudförhandling i tvistemål som hålls i förenklad form och vid annan huvudförhandling i tvistemål, när det är tillräckligt med hänsyn till målets beskaffenhet att målet

I brottmål skall tingsrätten bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. I mål om åtal för brott, för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år, skall rätten dock bestå av en lagfaren domare och fem nämndemän. Om det behövs med hänsyn till målets omfattning eller någon annan särskild omständighet, får ytterligare en nämndeman utöver vad som följer av första eller andra meningen sitta i rätten.

Tingsrätt är domför med en lagfaren domare

när mål avgörs utan huvudförhandling,

vid annan handläggning som inte sker vid huvudförhandling eller vid syn på stället,

vid sådan huvudförhandling i tvistemål som hålls i förenklad form och vid annan huvudförhandling i tvistemål, när det är tillräckligt med hänsyn till målets beskaffenhet att målet

¹ Senaste lydelse 1982:1123

² Senaste lydelse 1984:131

Nuvarande lydelse

avgörs av en enda domare och parterna samtycker till det,

vid huvudförhandling och syn på stället i mål om brott för vilket inte är stadgat svårare straff än böter eller fängelse i högst *sex* månader, under förutsättning att det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter.

Föreslagen lydelse

avgörs av en enda domare och parterna samtycker till det,

vid huvudförhandling och syn på stället i mål om brott för vilket inte är stadgat svårare straff än böter eller fängelse i högst *tre* månader, under förutsättning att det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter.

9 kap.

1 §

Part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, *straffes med dagsböter.*

Part, som mot bättre vetande inleder eller föranleder rättegång i tvistemål, *döms till böter.*

2 §

Föres av part mot bättre vetande talan mot dom eller beslut, *dömes* han till *dagsböter*; *är det överrätts dom eller beslut, vare straffet lägst tjugufem dagsböter.*

Föres av part mot bättre vetande talan mot dom eller beslut, *döms* han till *böter.*

3 §

Söker part i tvistemål eller målsä- gande i brottmål genom påståenden eller invändningar, som äro uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller annan otillbörlig åtgärd förhala rättegången, *straffes* han *med dagsböter*. Vad nu sagts om part gälle ock intervenient, även om han ej äger ställning av part.

Söker part i tvistemål eller målsä- gande i brottmål genom påståenden eller invändningar, som äro uppenbart ogrundade, eller genom innehållande av bevis eller annan otillbörlig åtgärd förhala rättegången, *döms* han *till böter*. Vad nu sagts om part gälle ock intervenient, även om han ej äger ställning av part.

5 §¹

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till böter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Den som vid sammanträde inför rätten stör förhandlingen eller fotograferar i rättssalen eller bryter mot föreskrift eller förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, döms till böter, *högst ettusen kronor*. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

¹ Senaste lydelse 1980:267.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

Röjer någon utan giltigt skäl vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande icke får uppenbaras, straffes han med dagsböter.

Den som utan giltigt skäl röjer vad enligt rättens eller undersökningsledarens förordnande icke får uppenbaras, döms till böter.

20 kap.

7 §¹

Åklagare får besluta att underlåta åtal för brott (åtalsunderlåtelse) under förutsättning att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse ej åsidosätts:

1. om det kan antas att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter,

2. om det kan antas att påföljden skulle bli villkorlig dom och det finns särskilda skäl för åtalsunderlåtelse,

3. om den misstänkte begått annat brott och det utöver påföljden för detta brott inte krävs påföljd med anledning av det föreliggande brottet, eller

4. om brottet uppenbarligen begåtts under inflytande av sådan själslig abnormitet, som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken, samt psykiatrisk vård eller vård enligt lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda kommer till stånd utan lagföring.

4. om brottet uppenbarligen begåtts under inflytande av sådan själslig abnormitet, som avses i 34 kap. 9 § brottsbalken, samt psykiatrisk vård eller vård enligt lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda kommer till stånd utan lagföring

Åtal får underlåtas i andra fall än som nämns i första stycket, om det av särskilda skäl är uppenbart att det inte krävs någon påföljd för att avhålla den misstänkte från vidare brottslighet och att det med hänsyn till omständigheterna inte heller krävs av andra skäl att åtal väcks.

21 kap.

2 §²

Den misstänkte vare i mål om allmänt åtal skyldig infinna sig personligen vid huvudförhandling i under rätt, dock ej om anledning saknas att ådöma annan brottspåföljd än böter och hans närvaro tillika kan antagas vara utan betydelse för utredningen. I mål om enskilt åtal skall den misstänkte infinna sig personligen vid dylik förhandling, om hans närvaro ej kan antagas sakna betydelse för utredningen. Vid huvudförhandling i hovrätt skall den misstänkte infinna sig personligen,

Den misstänkte vare i mål om allmänt åtal skyldig infinna sig personligen vid huvudförhandling i under rätt, dock ej om anledning saknas att ådöma annan brottspåföljd än böter och hans närvaro tillika kan antagas vara utan betydelse för utredningen. I mål om enskilt åtal skall den misstänkte infinna sig personligen vid dylik förhandling, om hans närvaro ej kan antagas sakna betydelse för utredningen. Vid huvudförhandling i hovrätt skall den misstänkte infinna sig personligen,

¹ Senaste lydelse 1985:13.

² Senaste lydelse 1981:214.

Nuvarande lydelse

om han av underrätten dömts till fängelse i minst *sex* månader för brottet eller anledning förekommer till ådömande av sådan påföljd, så ock eljest, om hans närvaro ej kan antagas sakna betydelse för utredningen. Vid huvudförhandling i högsta domstolen vare den misstänkte skyldig att infinna sig personligen, om hans närvaro finnes erforderlig för utredningen. I underrätt skall den misstänkte ock infinna sig personligen vid muntlig förberedelse, om det kan antagas, att förberedelsen därigenom främjas. Vid annan förhandling än nu nämnts vare han skyldig att infinna sig personligen, om hans närvaro finnes erforderlig.

Lider den misstänkte av sinnessjukdom eller sinnesslöhet och finner rätten, att hans hörande skulle vara utan gagn, erfordras ej att han infinnet sig personligen.

Är den misstänkte skyldig att infinna sig personligen, meddele rätten förordnande därom.

Då den misstänkte ej är skyldig att infinna sig personligen, må hans talan föras genom ombud. Om ombud gälle vad i 12 kap. är stadgat.

3 a §¹

Är den misstänkte anhållen eller häktad skall offentlig försvarare förordnas för honom, om han begär det. Offentlig försvarare skall också på begäran förordnas för den som är misstänkt för ett brott, för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i *sex* månader.

Offentlig försvarare skall därutöver förordnas

1. om den misstänkte är i behov av försvarare med hänsyn till utredningen om brottet,

2. om försvarare behövs med hänsyn till att det är tveksamt vilken påföljd som skall väljas och det finns anledning att döma till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening, eller

3. om det i övrigt föreligger särskilda skäl med hänsyn till den misstänktes personliga förhållanden eller till vad målet rör.

Om den misstänkte biträds av försvarare som han själv har utsett, skall inte vid sidan av denne någon offentlig försvarare förordnas.

Föreslagen lydelse

om han av underrätten dömts till fängelse i minst *tre* månader för brottet eller anledning förekommer till ådömande av sådan påföljd, så ock eljest, om hans närvaro ej kan antagas sakna betydelse för utredningen. Vid huvudförhandling i högsta domstolen vare den misstänkte skyldig att infinna sig personligen, om hans närvaro finnes erforderlig för utredningen. I underrätt skall den misstänkte ock infinna sig personligen vid muntlig förberedelse, om det kan antagas, att förberedelsen därigenom främjas. Vid annan förhandling än nu nämnts vare han skyldig att infinna sig personligen, om hans närvaro finnes erforderlig.

Är den misstänkte anhållen eller häktad skall offentlig försvarare förordnas för honom, om han begär det. Offentlig försvarare skall också på begäran förordnas för den som är misstänkt för ett brott, för vilket inte är stadgat lindrigare straff än fängelse i *tre* månader.

¹ Senaste lydelse 1983:920.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 kap.

1 §¹

Är någon på sannolika skäl misstänkt för brott, för vilket är stadgat fängelse i *ett år* eller däröver, må han häktas, om med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller annan omständighet skäligen kan befaras, att han avviker eller annorledes undandrager sig lagföring eller straff eller genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning, eller ock anledning förekommer, att han fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Är brottet ringare än i första stycket sägs men kan därå följa fängelse och har den misstänkte icke stadigt hemvist inom riket, må han häktas, om det skäligen kan befaras, att han avviker.

Är för brottet icke stadgat lindrigare straff än fängelse i *två år*, skall häktning ske, om det ej är uppenbart, att anledning därtill saknas.

Kan det antagas, att den misstänkte kommer att dömas allenast till böter, må häktning icke ske.

Är någon på sannolika skäl misstänkt för brott, för vilket är stadgat fängelse i *sex månader* eller däröver, må han häktas, om med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller annan omständighet skäligen kan befaras, att han avviker eller annorledes undandrager sig lagföring eller straff eller genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning, eller ock anledning förekommer, att han fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Är för brottet icke stadgat lindrigare straff än fängelse i *ett år*, skall häktning ske, om det ej är uppenbart, att anledning därtill saknas.

7 §²

Förekomma mot någon skäl till anhållande men kan beslut därom icke utan fara avvaktas, må polisman även utan sådant beslut gripa honom.

Träffas den som begått brott, varå fängelse kan följa, å bar gärning eller flyende fot, må han gripas av envar. Envar må ock gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Träffas den som begått brott, varå fängelse kan följa, å bar gärning eller flyende fot, må han gripas av envar. *Detsamma gäller den som begått snatteri (9 kap. 2 § brottsbalken), självtäkt (9 kap. 9 § brottsbalken), bedrägligt beteende (10 kap. 2 § brottsbalken), häleri som är ringa (10 kap. 6 § brottsbalken), undandräkt (12 kap. 2 § brottsbalken), olovlig jakt (28 § lagen (1938:274) om rätt till jakt) och olaga jakt (29 a § samma lag).* Envar må ock gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

¹ Senaste lydelse 1975:670.

² Senaste lydelse 1981:1294.

Nuvarande lydelse

Då någon gripits, skall anmälan därom skyndsamt göras hos åklagaren. Denne har att efter förhör, som avses i 8 §, omedelbart besluta, om den gripne skall anhållas eller friges.

27 kap.

2 §¹

Beslag må ej läggas å skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att befattningshavare eller annan, som avses i 36 kap. 5 §, ej må höras som vittne därom, och handlingen innehaves av honom eller av den, till förmån för vilken tystnadsplikten gäller. Ej heller må, med mindre fråga är om brott, för vilket ej är stadgat lindrigare straff än fängelse i *två* år, hos den misstänkte eller honom närstående, som avses i 36 kap. 3 §, beslag läggas å skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes.

Föreslagen lydelse

Beslag må ej läggas å skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att befattningshavare eller annan, som avses i 36 kap. 5 §, ej må höras som vittne därom, och handlingen innehaves av honom eller av den, till förmån för vilken tystnadsplikten gäller. Ej heller må, med mindre fråga är om brott, för vilket ej är stadgat lindrigare straff än fängelse i *ett* år, hos den misstänkte eller honom närstående, som avses i 36 kap. 3 §, beslag läggas å skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes.

3 §²

Brev, telegram eller annan försändelse, som finnes i post- eller televerkets vård, må tagas i beslag allenast om för brottet är stadgat fängelse i *ett* år eller däröver samt försändelsen hos mottagaren skulle vara underkastad beslag.

Brev, telegram eller annan försändelse, som finnes i post- eller televerkets vård, må tagas i beslag allenast om för brottet är stadgat fängelse i *sex månader* eller däröver samt försändelsen hos mottagaren skulle vara underkastad beslag.

7 §³

Då rätten förordnar om beslag eller fastställer verkställt beslag, skall, om ej åtal redan väckts, rätten utsätta den tid, inom vilken åtal skall väckas. Denna må ej bestämmas längre, än som finnes oundgängligen erforderligt.

I annat fall än som avses i första stycket skall åtal väckas inom en månad, sedan beslaget verkställdes, om ej den beslagtagna egendomens värde understiger ettusen kronor.

I annat fall än som avses i första stycket skall åtal väckas inom en månad, sedan beslaget verkställdes, om ej den beslagtagna egendomens värde understiger ettusen kronor *eller fråga är om brott enligt 16 kap.*

¹ Senaste lydelse 1964:166.

² Senaste lydelse 1964:166

³ Senaste lydelse 1974:1067

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

*brottsbalken eller 3 § lagen
(198X:000) om vad som avses med
narkotika, m. m.*

Finnes tid, som avses i första eller andra stycket, otillräcklig, må rätten om framställning därom göres före tidens utgång, medgiva förlängning av tiden.

16 §¹

Kan någon skäligen misstänkas för brott, för vilket ej är stadgat lindrigare straff än fängelse i två år, och finnes det vara av synnerlig vikt för utredningen, att undersökningsledaren eller åklagaren erhåller del av samtal till och från telefonapparat, som innehaves av den misstänkte eller eljest kan antagas komma att begagnas av honom, äge rätten meddela tillstånd till deras avhörande. Fråga därom må upptagas allenast på yrkande av undersökningsledaren eller åklagaren.

Kan någon skäligen misstänkas för brott, för vilket ej är stadgat lindrigare straff än fängelse i ett år, och finnes det vara av synnerlig vikt för utredningen, att undersökningsledaren eller åklagaren erhåller del av samtal till och från telefonapparat, som innehaves av den misstänkte eller eljest kan antagas komma att begagnas av honom, äge rätten meddela tillstånd till deras avhörande. Fråga därom må upptagas allenast på yrkande av undersökningsledaren eller åklagaren.

Tillstånd skall meddelas att gälla viss tid, högst en vecka, från den dag, då tillståndet delgavs telefonanstaltens föreståndare. Gäller misstanken grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika som avses i 1 § *narkotikaförordningen* (1962:704), får tillstånd dock meddelas för högst en månad från nämnda dag.

Tillstånd skall meddelas att gälla viss tid, högst en vecka, från den dag, då tillståndet delgavs telefonanstaltens föreståndare. Gäller misstanken grovt narkotikabrott eller grov varusmuggling av narkotika som avses i 1 § *lagen* (198X:000) om vad som avses med narkotika, m. m. får tillstånd dock meddelas för högst en månad från nämnda dag.

Om granskning av uppteckning, som ägt rum vid samtals avhörande, äge vad i 12 § första stycket stadgats om undersökning och granskning av enskild handling motsvarande tillämpning. I den mån uppteckningen innehåller något, som ej är av betydelse för utredningen, skall den efter granskningen omedelbart förstöras.

28 kap.

1 §²

Förekommer anledning, att brott förövats, varå fängelse kan följa, må i hus, rum eller slutet förvaringsställe husrannsakan företagas för efterforskande av föremål, som är under-

Förekommer anledning, att det förövats brott varå fängelse kan följa eller brott som i 24 kap. 7 § andra stycket andra meningen sägs, får i hus, rum eller slutet förvaringsställe

¹ Senaste lydelse 1981:214

² Senaste lydelse 1964:166

Nuvarande lydelse

kastat beslag, eller eljest till utrönande av omständighet, som kan äga betydelse för utredning om brottet.

Hos annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet må husrannsakan dock företagas, allenast om brottet förövats hos honom eller den misstänkte gripits där eller eljest synnerlig anledning förekommer, att genom rannsakingen föremål, som är underkastat beslag, skall anträffas eller annan utredning om brottet vinnas.

Ej må för husrannsakan hos den misstänkte i något fall åberopas hans samtycke, med mindre han själv begärt åtgärden.

Föreslagen lydelse

husrannsakan företagas för eftersökande av föremål, som är underkastat beslag, eller eljest till utrönande av omständighet, som kan äga betydelse för utredning om brottet.

11 §¹

Förekommer anledning, att brott förövats, varå fängelse kan följa, må kroppsvisitation företagas för eftersökande av föremål, som är underkastat beslag, eller eljest till utrönande av omständighet, som kan äga betydelse för utredning om brottet.

Förekommer anledning, att *det* förövats brott varå fängelse kan följa *eller brott som i 24 kap. 7 § andra stycket andra meningen sägs*, får kroppsvisitation företagas för eftersökande av föremål, som är underkastat beslag, eller eljest till utrönande av omständighet, som kan äga betydelse för utredning om brottet.

Å annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet må kroppsvisitation dock företagas, allenast om synnerlig anledning förekommer, att däri- genom föremål, som är underkastat beslag, skall anträffas eller annan utredning om brottet vinnas.

12 §²

Å den som skäligen kan misstänkas för brott, varå fängelse kan följa, *må* för ändamål, som sägs i 11 §, kroppsbesiktning företagas.

Å den som skäligen kan misstänkas för brott, varå fängelse kan följa *eller brott som i 24 kap. 7 § andra stycket andra meningen sägs*, får för ändamål, som sägs i 11 §, kroppsbesiktning företagas.

Vid kroppsbesiktning må, om det erfordras, blodprov tagas så ock annan undersökning, som kan ske utan nämnvärt men, utföras.

14 §³

Av den som är anhållen eller häktad må fotografi och fingeravtryck tagas; han vare ock underkastad an-

Av den som är anhållen eller häktad må fotografi och fingeravtryck tagas; kan vare ock underkastad an-

¹ Senaste lydelse 1964:166

² Senaste lydelse 1964:166

³ Senaste lydelse 1974:573

Nuvarande lydelse

nan dylik åtgärd. Vad nu sagts gälle ock annan, om det erfordras för vinnande av utredning om brott, varå fängelse kan följa.

Närmare bestämmelser om åtgärd, som här avses, meddelas av regeringen.

Föreslagen lydelse

nan dylik åtgärd. Vad nu sagts gälle ock annan, om det erfordras för vinnande av utredning om brott, varå fängelse kan följa *eller brott som i 24 kap. 7 § andra stycket andra mening- en sägs.*

29 kap.
2 §¹

Över fråga, som hör till rättegången, skall röstas särskilt.

Är fråga om ansvar för flera brott, skall, om det erfordras, först i fråga om varje brott omröstning ske, huruvida den tilltalade är skyldig till brottet, och därefter omröstning angående påföljden *företagas*. Uppkommer fråga, huruvida ett eller flera brott *föreligga*, skall ock därom röstas särskilt.

Förekomma vid omröstning angående påföljden skiljaktiga meningar, huruvida annan påföljd än straff eller sådan påföljd jämte böter eller skyddstillsyn jämte fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken skall ådömas, skall, om det erfordras, särskild omröstning ske om varje mening av nu angiven innebörd, beträffande vilken yrkande *framställs* av någon av de röstande. Vad nu sagts *gälle* ock fråga, huruvida påföljd skall eftergivnas eller huruvida tilltalad skall vara fri från påföljd på den grund att han begått brottet under inflytande av själslig abnormitet. Blir *sådan* mening *ej* gällande, skall särskild omröstning ske om straff.

Är fråga om ansvar för flera brott, skall, om det erfordras, först i fråga om varje brott omröstning ske, huruvida den tilltalade är skyldig till brottet, och därefter omröstning angående påföljden *företas*. Uppkommer fråga, huruvida ett eller flera brott *föreligger*, skall *också* därom röstas särskilt.

Förekommer vid omröstning angående påföljden skiljaktiga meningar, huruvida annan påföljd än straff eller sådan påföljd jämte böter eller skyddstillsyn jämte fängelse enligt 34 kap. 12 § brottsbalken skall ådömas *eller om påföljd skall ersättas med överlämnande till särskild vård*, skall, om det erfordras, särskild omröstning ske om varje mening av nu angiven innebörd, beträffande vilken yrkande *framställs* av någon av de röstande. Vad nu sagts *gäller* *också* fråga, huruvida påföljd skall eftergivnas eller huruvida tilltalad skall vara fri från påföljd på den grund att han begått brottet under inflytande av själslig abnormitet. *Förekommer* vid omröstning både den meningen att skyddstillsyn jämte fängelse enligt 34 kap. 12 § brottsbalken skall ådömas och att påföljden skall bestämmas till ett fängelsestraff skall vid omröstningen, om

¹ Senaste lydelse 1981:214.

Nuvarande lydelse

Föreligga skilda meningar om storleken av böter som *å dömas* jämte annan påföljd än straff, om längden av fängelsestraff som enligt 28 kap. 3 § brottsbalken *å dömes* jämte skyddstillsyn eller om särskilda föreskrifter vid skyddstillsyn, skall, om det erfordras, särskild omröstning därom företagas.

Har någon vid tidigare omröstning varit emot det slut, vari de flesta stannat, vare han skyldig att deltaga i senare omröstning; vid omröstning angående ådömande av straff eller beträffande fråga, huruvida påföljd skall eftergivas eller huruvida tilltalad skall vara fri från påföljd på den grund att han begått brottet under inflytande av själslig abnormitet, skall dock den som tidigare röstat för den tilltalades frikännande anses hava biträtt den för den tilltalade lindrigaste meningen.

Vid omröstning skall den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har erhållit hälften av rösterna och denna är den lindrigaste, skall den meningen gälla. Vid särskild omröstning huruvida rätten skall meddela villkorlig dom eller döma till skyddstillsyn *eller skyddstillsyn jämte* fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken eller meddela förordnande om överlämnande till särskild vård skall *dock* den mening gälla som har erhållit hälften av rösterna, bland dem ordförandens. Detsamma gäller även i andra fall när inte någon mening kan anses som lindrigare.

Föreslagen lydelse

det erfordras, även anges längden på de fängelsestraff som sålunda anses böra å dömas. Blir mening, som innebär att annan påföljd än straff skall å dömas, inte gällande, skall särskild omröstning ske om straff.

Föreligger skilda meningar om storleken av böter som *å döms* jämte annan påföljd än straff *eller jämte överlämnande till vård inom socialtjänsten*, om längden av fängelsestraff som enligt 34 kap. 12 § brottsbalken *å döms* jämte skyddstillsyn eller om särskilda föreskrifter vid skyddstillsyn, skall, om det erfordras, särskild omröstning därom företagas.

3 §¹

Vid omröstning skall den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöterna. Om någon mening har erhållit hälften av rösterna och denna är den lindrigaste, skall den meningen gälla. *Härvid är skyddstillsyn jämte fängelse å dömt enligt 34 kap 12 § brottsbalken att anse som svårare än skyddstillsyn i övrigt och villkorlig dom. Sådan skyddstillsyn är även svårare än ett fängelsestraff på lika lång eller kortare tid än det jämte skyddstillsynen å dömda fängelsestraffet.* Vid särskild omröstning huruvida rätten skall meddela villkorlig dom eller döma till skyddstillsyn *utan* fängelse enligt 34 kap. 12 § brottsbalken *eller i stället för att döma till påföljd* meddela förordnande om överlämnande till särskild vård, skall den mening

¹ Senaste lydelse 1983:370

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

gälla som har erhållit hälften av rösterna, bland dem ordförandens. Detsamma gäller även i andra fall när inte någon mening kan anses som lindrigare.

30 kap.

6 §¹

Har den tilltalade erkänt gärningen och bestäms brottspåföljden till annat än fängelse eller till fängelse i högst sex månader, får domen utfärdas i förenklad form. Dom, varigenom högre rätt fastställer lägre rätts dom, får också utfärdas i förenklad form.

Har den tilltalade erkänt gärningen och bestäms brottspåföljden till annat än fängelse eller till fängelse i högst tre månader, får domen utfärdas i förenklad form. Dom, varigenom högre rätt fastställer lägre rätts dom, får också utfärdas i förenklad form.

Förs i målet talan om enskilt anspråk i anledning av brott, gäller vad som sägs i första stycket första meningen endast om den tilltalade medger anspråket eller om rätten finner saken vara uppenbar.

36 kap.

20 §

Uteblir vittne, som kallats, *dömes* vittnet till böter. Uppskjutes målet till annan dag, *må* vittnet vid vite föreläggas att den dagen komma tillstädes. Uteblir vittnet ånyo, *dömes* vittnet till utgivande av vite eller, om vite ej förelagts, till böter.

Uteblir vittne, som kallats, *döms* vittnet till böter, *högst ettusen kronor*. Uppskjutes målet till annan dag, *får* vittnet vid vite föreläggas att den dagen komma tillstädes. Uteblir vittnet ånyo, *döms* vittnet till utgivande av vite eller, om vite ej förelagts, till böter, *högst ettusen kronor*.

Vittne, som ej är tillstädes, då målet företages till handläggning, må efter rättens beslut hämtas till det rättegångstillfället. Hämtas ej vittnet då och meddelas ej vitesföreläggande, äge rätten förordna, att vittne skall hämtas till senare rättegångstillfälle. Då vittnet hämtats till rätten, skola böter eller vite för hans underlåtenhet att infinna sig vid det rättegångstillfället ej ådömas.

40 kap.

13 §

Uteblir sakkunnig, som kallats till förhör, *dömes* han till böter. Uppskjutes målet till annan dag, må den sakkunnige vid vite föreläggas att den dagen komma tillstädes.

Uteblir sakkunnig, som kallats till förhör, *döms* han till böter, *högst ettusen kronor*. Uppskjutes målet till annan dag, må den sakkunnige vid vite föreläggas att den dagen komma tillstädes.

¹ Senaste lydelse 1981:1093

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

46 kap.

15 §¹

Uteblir den tilltalade från rättegångstillfälle för huvudförhandling eller inställer han sig genom ombud då han har förelagts att infinna sig personligen, skall rätten förelägga nytt vite eller förordna, att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till senare dag.

Kan saken utredas tillfredsställande, får målet avgöras trots att den tilltalade har inställt sig endast genom ombud eller har uteblivit, om

1. det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter, fängelse i högst tre månader, villkorlig dom eller skyddstillsyn eller sådana påföljder i förening, eller

2. den tilltalade, sedan stämning har delgetts honom, har avvikit eller håller sig undan på sådant sätt att han inte kan hämtas till huvudförhandlingen.

I fall som avses i andra stycket 1 får fängelse ådömas endast om den tilltalade tidigare har uteblivit från ett rättegångstillfälle för huvudförhandling i målet eller då har inställt sig endast genom ombud. Har åtalet efter det tidigare rättegångstillfället utvidgats till att avse ytterligare gärning, får fängelse ådömas endast om anledning fanns att döma till fängelse för de gärningar som avtalet avsåg innan det utvidgades.

Med de påföljder som anges i andra stycket 1 skall likställas förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken. Detta gäller dock inte, om i samband med förordnandet villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff skall förklaras förverkad i fråga om en strafftid som överstiger tre månader.

I fall som avses i andra stycket 2 får målet avgöras även om den tilltalade inte har delgetts kallelse till förhandlingen.

Rättegångsfrågor får avgöras trots att den tilltalade har uteblivit.

48 kap.

4 §²

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket ej stadgas svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket stadgas *dagsböter* eller fängelse i högst *sex* månader. Om *dagsböter* skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst etthundra dagsböter.

Strafföreläggande får utfärdas beträffande brott, för vilket ej stadgas svårare straff än böter, dock ej normerade böter, och beträffande brott, för vilket stadgas *böter* eller fängelse i högst *tre* månader. Om *böter* skall användas som påföljd för brottet, får dock strafföreläggande utfärdas endast när brottet ensamt eller tillsammans med annat sådant brott som nu har nämnts förskyller högst etthundra dagsböter.

¹ Senaste lydelse 1982:283

² Senaste lydelse 1982:1123

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

51 kap.

25 §¹

Ej må hovrätten i anledning av den tilltalades talan eller talan, som av åklagare föres till hans förmån, döma till brottspåföljd, som är att anse såsom svårare än den, vartill underrätten dömt. *Har den tilltalade av underrätten dömts till fängelse, äge hovrätten förordna om villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till särskild vård, så ock jämte villkorlig dom, skyddstillsyn eller överlämnande till vård inom socialtjänsten döma till böter ävensom jämte skyddstillsyn döma till fängelse enligt 28 kap. 3 § brottsbalken. Har underrätten meddelat förordnande som nu sagts, äge hovrätten döma till annan påföljd.*

Ej må hovrätten i anledning av den tilltalades talan eller talan, som av åklagare föres till hans förmån, döma till brottspåföljd, som är att anse såsom svårare än den, vartill underrätten dömt. *Härvid är skyddstillsyn jämte fängelse ådömt enligt 34 kap. 12 § brottsbalken att anse som svårare än skyddstillsyn i övrigt och villkorlig dom. Sådan skyddstillsyn är även svårare än ett fängelsestraff på lika lång eller kortare tid än det jämte skyddstillsynen ådömda fängelsestraffet. Har den tilltalade av underrätten dömts till påföljd får påföljd ersättas med förordnande om överlämnande till särskild vård. Har underrätten ersatt påföljd med överlämnande till särskild vård får hovrätten döma till påföljd.*

58 kap.

3 §²

Sedan dom i brottmål vunnit laga kraft, må till men för den tilltalade resning beviljas:

1. om sådant förhållande, som avses i 2 § 1 eller 2, förelegat och detta kan antagas hava medverkat till att den tilltalade frikänts eller brottet hänförts under väsentligt mildare straffbestämmelse än den som bort tillämpas; eller

2. om för brottet är stadgat fängelse i mer än *ett år* samt omständighet eller bevis, som ej tidigare förebragts, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle hava lett till att den tilltalade dömts för brottet eller detta hänförts under väsentligt strängare straffbestämmelse än den som tillämpats.

2. om för brottet är stadgat fängelse i mer än *sex månader* samt omständighet eller bevis, som ej tidigare förebragts, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle hava lett till att den tilltalade dömts för brottet eller detta hänförts under väsentligt strängare straffbestämmelse än den som tillämpats.

Ej må på grund av förhållande, som avses i 2, resning beviljas, med mindre parten gör sannolikt, att han icke vid den rätt, som meddelat domen, eller genom fullföljd från denna kunnat åberopa omständigheten eller beviset eller han eljest haft giltig ursäkt att ej göra det.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1981:228

² Senaste lydelse 1964:166

4 Förslag till Lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 65 och 65 a §§ jordabalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

65 §¹

Uppställer någon uppsåtligen villkor om särskild ersättning för upplåtelse av bostadslägenhet eller för överlåtelse av hyresrätten till sådan lägenhet, skall han dömas till böter eller fängelse i högst *sex* månader. I ringa fall skall dock ej dömas till straff.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *två* år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om det utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller om gärningsmannen eljest i avsevärd mån har missbrukat sin ställning som ägare eller förvaltare av fastighet.

Villkor som avses i första stycket är ogiltiga. Den som har ställt upp villkoret är skyldig att lämna tillbaka vad han tagit emot.

65 a §²

Ingen får ta emot, träffa avtal om eller begära ersättning av hyressökande för anvisning av bostadslägenhet för annat ändamål än fritidsändamål. Sådan ersättning får dock utgå vid yrkesmässig bostadsförmedling enligt grunder som föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Den som uppsåtligen bryter mot första stycket döms till böter eller fängelse i högst *sex* månader. Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *två* år.

Den som har uppburit otillåten ersättning är skyldig att betala tillbaka den.

Den som uppsåtligen bryter mot första stycket döms till böter eller fängelse i högst *tre* månader. Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *ett* år och *sex* månader.

¹ Senaste lydelse 1984:694

² Senaste lydelse 1985:183

Nuvarande lydelse

Saknar hyresgästen, när hyresavtalet avser en bostadslägenhet, rätt till förlängning enligt 45 §, första stycket 1 eller 2 eller andra stycket och begagnar sig hyresvärden uppsåtligen av detta förhållande till att ta ut en hyra som är uppenbart oskäligen med hänsyn till lägenhetens bruksvärde, döms hyresvärden till böter eller fängelse i högst *sex* månader. Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *två* år. Hyresvärden är dessutom skyldig att lämna tillbaka vad han tagit emot i den mån det överstiger skälig hyra för lägenheten jämte ränta på detta belopp. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden från dagen för beloppets mottagande till dess domen vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Föreslagen lydelse

Saknar hyresgästen, när hyresavtalet avser en bostadslägenhet, rätt till förlängning enligt 45 § första stycket 1 eller 2 eller andra stycket och begagnar sig hyresvärden uppsåtligen av detta förhållande till att ta ut en hyra som är uppenbart oskäligen med hänsyn till lägenhetens bruksvärde, döms hyresvärden till böter eller fängelse i högst *tre* månader. Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *ett* år *och sex månader*. Hyresvärden är dessutom skyldig att lämna tillbaka vad han tagit emot i den mån det överstiger skälig hyra för lägenheten jämte ränta på detta belopp. Räntan beräknas enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden från dagen för beloppets mottagande till dess domen vunnit laga kraft och enligt 6 § räntelagen för tiden därefter.

Denna lag träder i kraft den

**5 Förslag till
Lag om ändring i sjölagen (1891:35 s. 1)**

Härigenom föreskrivs att 324 § sjölagen (1891:35 s. 1) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Brister den som på fartyg fullgör uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss i gott sjömanskap till förekommande av sjöolycka, dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst två år.

Föreslagen lydelse

324 §¹

Brister den som på fartyg fullgör uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss i gott sjömanskap till förekommande av sjöolycka, döms till böter.

Är brottet grovt, döms till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år och sex månader.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1967:48

6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1938:274) om rätt till jakt

Härigenom föreskrivs att 28, 29, 29 a, 32 och 33 §§ lagen (1938:274) om rätt till jakt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §¹

Den som olovligen jagar på annans jaktområde, dömes för olovlig jakt till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet att anse som grovt, dömes till fängelse i högst ett år.

Den som olovligen jagar på annans jaktområde, döms för olovlig jakt till böter.

Är brottet att anse som grovt, döms till böter, lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om jakten avsett sällsynt eller värdefullt villebråd eller om den bedrivits vanemässigt eller i större omfattning eller skett med otillåten hjälp av motorfordon eller annat motordrivet fortkaffningsmedel.

29 §²

1 mom. Såsom olovlig jakt å annans jaktområde skall anses om någon överträder det i 5 § 2 mom. stadgade förbudet, så ock om någon olovligt utövar jakt efter älg varom sägs i 7 §.

Har någon å annans jaktområde eller eljest olovligt tillvaratagit fallvilt eller, där djur som avses i 18 § 1 mom. dödats eller fångats, olovligt tillägnat sig djuret, straffes såsom för olovlig jakt enligt vad i 28 § första stycket sägs.

2 mom. Utövar delägare i allmänning eller annan samfällighet, varom sägs i 4 §, å området jakt, som strider mot vad enligt första stycket av nämnda paragraf är tillåtet eller mot beslut som avses i andra stycket första punkten av samma paragraf, straffes med dagsböter.

2 mom. Utövar delägare i allmänning eller annan samfällighet, varom sägs i 4 §, å området jakt, som strider mot vad enligt första stycket av nämnda paragraf är tillåtet eller mot beslut som avses i andra stycket första punkten av samma paragraf, döms till böter.

29 a §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 26 a § dömes, i de fall som särskilt angivas i sålunda meddelad föreskrift, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 26 a § döms, i de fall som särskilt anges i sålunda meddelad föreskrift, till böter.

¹ Senaste lydelse 1967:616

² Senaste lydelse 1980:895

³ Senaste lydelse 1975:175

Nuvarande lydelse

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, *dömes* till fängelse i högst ett år, i de fall som särskilt *angivas* i sålunda meddelad föreskrift.

Begår barn under femton år förseelse mot föreskrift som meddelats med stöd av 26 a § svarar i de fall som särskilt *angivas* i sålunda meddelad föreskrift, den som har vårdnaden om barnet för förseelsen, om det ej kan visas, att den skett utan hans vetskap eller att han gjort vad på honom ankommit för att hindra densamma.

Föreslagen lydelse

Är brott som avses i första stycket att anse som grovt, *döms* till böter, *lägst etthundra dagsböter, eller* fängelse i högst ett år, i de fall som särskilt *anges* i sålunda meddelad föreskrift.

32 §¹

Idkar någon, som är skyldig att erlägga jaktvårdsavgift, jakt utan att hava fullgjort vad sålunda åligger honom, *straffes med dagsböter* och *vare* dessutom pliktig att till jaktvårdsfonden utgiva den jaktvårdsavgift som undandragits fonden.

Den som underlåter att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägrar att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma, *dömes* till böter, högst *femhundra* kronor.

Visar den som blivit angiven för underlåtenhet, varom sägs i nästföregående stycke, sist under tredje dagen från det angivelsen blev honom kunnig hos polismyndighet, att han vid tiden för förseelsen innehade gällande jaktkort, och giva omständigheterna vid handen, att förseelsen haft sin grund i förbiseende, vare fri från ansvar.

Idkar någon, som är skyldig att erlägga jaktvårdsavgift, jakt utan att hava fullgjort vad sålunda åligger honom, *döms han till böter* och *är han* dessutom pliktig att till jaktvårdsfonden utgiva den jaktvårdsavgift som undandragits fonden.

Den som underlåter att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägrar att på anmodan av den det vederbör framvisa detsamma, *döms* till böter, högst *ettusen* kronor.

33 §²

Uraktlåter någon i fall som avses i 16 § att fullgöra där stadgad under rättelseplikt, *dömes* till *dagsböter*.

Den som bryter mot 17 §, *dömes* till böter, högst *femhundra* kronor.

Den som bryter mot 19 § första eller andra stycket eller 20 §, *dömes*, om gärningen ej är att anse såsom olovlig jakt, till böter, högst *femhundra* kronor.

Uraktlåter någon i fall som avses i 16 § att fullgöra där stadgad under rättelseplikt, *döms* till böter.

Den som bryter mot 17 §, *döms* till böter, högst *ettusen* kronor.

Den som bryter mot 19 § första eller andra stycket eller 20 §, *döms*, om gärningen ej är att anse såsom olovlig jakt, till böter, högst *ettusen* kronor.

¹ Senaste lydelse 1972:232

² Senaste lydelse 1967:616

Nuvarande lydelse

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats med stöd av 24 § 3 mom., dömes till böter, högst femhundra kronor.

Föreslagen lydelse

Den som bryter mot föreskrift, som meddelats med stöd av 24 § 3 mom., döms till böter, högst ettusen kronor.

Denna lag träder i kraft den

7 Förslag till Lag om ändring av valutalagen (1939:350)

Härigenom föreskrivs att 7, 9, 10 och 13 §§ valutalagen (1939:350) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §¹

Den som har tagit befattning med något ärende som avses i denna lag får inte obehörigen röja vad han därvid har fått veta om enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

I fall som avses i första stycket skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.	I fall som avses i första stycket skall inte följa ansvar enligt 23 kap. 3 § brottsbalken.
--	--

9 §²

Den som uppsåtligen

1) bryter mot förbud eller villkor som meddelats med stöd av 2 § första stycket 1)–7) eller 5 § 3),

2) använder sig av eller medverkar som bulvan för att kringgå förbud som avses i 1),

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig sådan rätt att förvärva eller avyttra utländska betalningsmedel eller utländska fordringar, som behövs enligt förordnande som meddelas med stöd av 2 § första stycket 2) eller 5 § 3), eller riksbankens tillstånd, i den mån det behövs enligt förordnande som meddelas med stöd av 2 § första stycket eller 5 § 3), eller

4) underlåter att fullgöra uppgiftsskyldighet som föreskrives med stöd av denna lag eller vid fullgörande av sådan skyldighet lämnar oriktig uppgift, dömes till böter eller fängelse i högst ett år, eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.

Har gärning som avses i första stycket begåtts av grov oaktsamhet, dömes till böter.

Om ansvar för överträdelse av utförsel- eller införselförbud som meddelas med stöd av 2 § första stycket 9) finnas bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

¹ Senaste lydelse 1980:164

² Senaste lydelse 1977:354

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §¹

För försök till överträdelse av utförsel- eller införselförbud som meddelas med stöd av 2 § första stycket 4) eller 5) eller 5 § 3) och försök till brott som avses i 9 § första stycket 3) dömes till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Ha flera medverkat till brott som avses i första stycket eller i 9 § första stycket äga 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning.

För försök till överträdelse av utförsel- eller införselförbud som meddelas med stöd av 2 § första stycket 4) eller 5) eller 5 § 3) och försök till brott som avses i 9 § första stycket 3) döms till ansvar enligt 26 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till brott som avses i första stycket eller i 9 § första stycket äger 26 kap. 3 och 4 §§ och 27 kap. 8 § brottsbalken motsvarande tillämpning

13 §²

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § ådömas, om den misstänkte har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år eller, om brottet är grovt, inom tio år från brottet.

Utan hinder av 37 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott som avses i 9 § första och andra styckena samt 10 § ådömas, om den misstänkte har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1977:354

² Senaste lydelse 1977:354

8 Förslag till Lag om ändring i värnpliktslagen (1941:967)

Härigenom föreskrivs att 37 och 39 §§ värnpliktslagen (1941:967) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §¹

Värnpliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 34 eller 35 §, döms till böter, högst ettusen kronor.

Lämnar han vid fullgörandet av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Lämnar han vid fullgörandet av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, döms till böter eller fängelse i högst tre månader.

39 §²

Värnpliktig, som olovligen avviker eller i annat fall än som avses i 38 §, uteblir från tjänstgöring, vägrar eller underlåter att lyda en förmans order eller på annat sätt åsidosätter vad som åligger honom, döms, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för utbildningen eller tjänsten i övrigt, för **värnpliktsbrott** till böter eller fängelse i högst ett år.

Ansvar enligt första stycket inträder inte, om straff för gärningen är föreskrivet i 21 kap. brottsbalken.

Värnpliktig, som olovligen avviker eller i annat fall än som avses i 38 §, uteblir från tjänstgöring, vägrar eller underlåter att lyda en förmans order eller på annat sätt åsidosätter vad som åligger honom, döms, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för utbildningen eller tjänsten i övrigt, för **värnpliktsbrott** till böter eller fängelse i högst sex månader.

Ansvar enligt första stycket inträder inte, om straff för gärningen är föreskrivet i 24 kap. brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1980:1137

² Lydelse enligt prop. 1985/86:9.

9 Förslag till Förordning om ändring i förundersökningskungörelsen (1947:948)

Härigenom föreskrivs att 12 a, 21 och 21 a §§ förundersökningskungörelsen (1947:948) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 a §¹

Har underrättelse till den misstänkte och hans försvarare enligt 23 kap. 18 § första stycket *tredje* punkten rättegångsbalken lämnats muntligen, skall genom tjänsteanteckning av den som lämnat underrättelsen eller på annat sätt framgå att mottagaren fått del av underrättelsen.

Har underrättelse som avses i första stycket lämnats skriftligen, skall genom skriftligt erkännande eller på annat sätt framgå att den misstänkte och hans försvarare fått del av underrättelsen. Underrättelsen må sändas i vanligt brev, om det ej av särskilda skäl kan antagas att adressaten ej skulle erhålla underrättelsen därigenom. Vad som sagts nu gäller ej underrättelse till den misstänkte, om för brottet är stadgat svårare straff än fängelse i *sex* månader.

Har underrättelse till den misstänkte och hans försvarare enligt 23 kap. 18 § första stycket *fjärde* punkten rättegångsbalken lämnats muntligen, skall genom tjänsteanteckning av den som lämnat underrättelsen eller på annat sätt framgå att mottagaren fått del av underrättelsen.

Har underrättelse som avses i första stycket lämnats skriftligen, skall genom skriftligt erkännande eller på annat sätt framgå att den misstänkte och hans försvarare fått del av underrättelsen. Underrättelsen må sändas i vanligt brev, om det ej av särskilda skäl kan antagas att adressaten ej skulle erhålla underrättelsen därigenom. Vad som sagts nu gäller ej underrättelse till den misstänkte, om för brottet är stadgat svårare straff än fängelse i *tre* månader.

21 §²

I protokoll skall antecknas

beträffande vittne: fullständigt namn, personnummer, yrke eller anställning, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – och eventuell telefonadress ävensom upplysning huruvida vittnet är släkt eller bekant med den misstänkte, målsägande eller angivare, uppgifter om vittnets särskilda förutsättningar att iakttaga eller bedöma det, varom vittnet höres, och om övriga förhållanden som kunna vara av betydelse för bedömande av vittnets tillförlitlighet; samt

¹ Senaste lydelse 1969:589

² Senaste lydelse 1979:102

Nuvarande lydelse

beträffande misstänkt: fullständigt namn, personnummer, yrke eller anställning, kyrkobokföringsort, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – eventuell telefonadress och, beträffande den som icke fyllt tjugo år, föräldrarnas namn och adress, om det är lämpligt. Avser misstanken brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än *sex* månader, eller föreligger eljest anledning därtill, skall dessutom antecknas uppgifter om skolgång, tidigare anställningar, arbetsförhet och hälsotillstånd.

Föreslagen lydelse

beträffande misstänkt: fullständigt namn, personnummer, yrke eller anställning, kyrkobokföringsort, bostadsort, postadress, arbetsplats – i förekommande fall uppgift om inskrivning i sjömansregistret – eventuell telefonadress och, beträffande den som icke fyllt tjugo år, föräldrarnas namn och adress, om det är lämpligt. Avser misstanken brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än *tre* månader, eller föreligger eljest anledning därtill, skall dessutom antecknas uppgifter om skolgång, tidigare anställningar, arbetsförhet och hälsotillstånd.

21 a §¹

Avser misstanken brott för vilket är stadgat fängelse i mer än *sex* månader och har den misstänkte ej tidigare dömts till annan påföljd än böter, skall han beredas tillfälle att skriftligen lämna uppgifter rörande familje- och bostadsförhållanden, militärtjänst, samhällsingripanden samt andra omständigheter som kan vara av betydelse.

Avser misstanken brott för vilket är stadgat fängelse i mer än *tre* månader och har den misstänkte ej tidigare dömts till annan påföljd än böter, skall han beredas tillfälle att skriftligen lämna uppgifter rörande familje- och bostadsförhållanden, militärtjänst, samhällsingripanden samt andra omständigheter som kan vara av betydelse.

Denna förordning träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1979:80

10 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

dels att 6 §¹ skall upphöra att gälla,

dels att 1 och 3–5 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Brister vägtrafikant, den som för spårvagn eller den som annorstädes än på väg för motordrivet fordon i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna, och är ej oaktsamheten ringa, dömes för vårdslöshet i trafik till böter.

Där någon vid förande av motordrivet fordon eller spårvagn ådagar lägger grov oaktsamhet eller visar uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, dömes för grov vårdslöshet i trafik till fängelse i högst två år.

Där någon vid förande av motordrivet fordon eller spårvagn ådagar grov oaktsamhet eller visar uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, dömes för grov vårdslöshet i trafik till böter, *lägst etthundra dagsböter, eller fängelse i högst ett år och sex månader.*

3 §³

För någon körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, *må dömas* till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, *dömes* till böter, *lägst femtio dagsböter, eller fängelse i högst tre månader.*

För någon körkortspliktigt fordon med åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter.

Anställer och brukar någon såsom förare av körkortspliktigt fordon den, som icke äger rätt att föra fordonet, eller tillåter någon eljest annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Första, andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, motorredskap eller spårvagn och på den som anställer eller brukar sådan förare eller eljest tillåter någon att föra traktor, motorredskap eller spårvagn.

¹ Senaste lydelse 1980:976

² Senaste lydelse 1975:611

³ Senaste lydelse 1977:478

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 §¹

1 mom.

Den som vid förande av motordriv-
vet fordon eller spårvagn varit så på-
verkad av starka drycker, att det kan
antagas, att han icke på betryggande
sätt kunnat föra fordonet eller spår-
vagnen, dömes för rattfylleri till
fängelse i högst ett år eller, där om-
ständigheterna är mildrande, till bö-
ter, *dock lägst tjugofem dagsböter.*

Den som vid förande av motordri-
vet fordon eller spårvagn varit så på-
verkad av starka drycker, att det kan
antagas, att han icke på betryggande
sätt kunnat föra fordonet eller spår-
vagnen, dömes för rattfylleri till bö-
ter, *lägst etthundra dagsböter, eller*
fängelse i högst ett år eller, där om-
ständigheterna är mildrande, till bö-
ter.

Till samma straff dömes föraren, om han av annat berusningsmedel var så
påverkad som nyss sagts.

Den som fört motordrivnet fordon eller spårvagn efter att ha förtärt starka
drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller
efter färden uppgick till 1,5 promille eller däröver, skall anses ha varit så
påverkad av starka drycker under färden, som i första stycket sägs.

2 mom.

Är det ej styrkt, att förare av mo-
tordrivnet fordon eller spårvagn var
så påverkad, som i 1 mom. första
stycket sägs, men har han fört fordo-
net eller spårvagnen efter att ha för-
tärt starka drycker i sådan mängd att
alkoholkoncentrationen i hans blod
under eller efter färden uppgick till
0,5 men ej till 1,5 promille, dömes
till böter, *dock lägst tio dagsböter,*
eller fängelse i högst sex månader.

Är det ej styrkt, att förare av mo-
tordrivnet fordon eller spårvagn var
så påverkad, som i 1 mom. första
stycket sägs, men har han fört fordo-
net eller spårvagnen efter att ha för-
tärt starka drycker i sådan mängd att
alkoholkoncentrationen i hans blod
under eller efter färden uppgick till
0,5 men ej till 1,5 promille, dömes
till böter eller fängelse i högst *tre*
månader.

3 mom.

Vad som sägs i 1 mom. tredje stycket och 2 mom. gäller ej förare av mo-
tordrivnet fordon, som är avsett att föras av gående.

5 §²

Om vägtrafikanter, som med eller
utan skuld haft del i uppkomsten av
trafikolycka, genom att avlägsna sig

Om vägtrafikanter, som med eller
utan skuld haft del i uppkomsten av
trafikolycka, genom att avlägsna sig

¹ Senaste lydelse av 1-3 mom. 1978:92
4 mom. upph. 1985:195

² Senaste lydelse 1975:611

Nuvarande lydelse

från olycksplatsen undandrager sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder, vartill olyckan skäligen bör föranleda, eller om han undandrager sig att uppgiva namn och hemvist eller lämna upplysningar om händelsen, dömes till fängelse i högst ett år *eller böter*.

Bestämmelserna i första stycket gäller även den som för spårvagn och den som annorstädes än på väg för motordrivet fordon.

Föreslagen lydelse

från olycksplatsen undandrager sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder, vartill olyckan skäligen bör föranleda, eller om han undandrager sig att uppgiva namn och hemvist eller lämna upplysningar om händelsen, dömes till *böter eller* fängelse i högst ett år.

Denna lag träder i kraft den

11 Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 79 och 81 §§ uppbördslagen (1953:272) skall ha följande lydelse.

79 §¹

Skattskyldig som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet till myndighet eller arbetsgivare lämnar oriktig uppgift om förhållande, som har betydelse för hans skyldighet att erlägga skatt, eller underlåter att lämna föreskriven uppgift av sådant slag, dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i *skattebrottslagen*.

Skattskyldig som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet till myndighet eller arbetsgivare lämnar oriktig uppgift om förhållande, som har betydelse för hans skyldighet att erlägga skatt, eller underlåter att lämna föreskriven uppgift av sådant slag, dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i *11 kap. brottsbalken*.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

81 §²

Arbetsgivare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter skyldighet att inbetala skatt som innehållits för annan dömes till böter eller, om gärningen rör betydande belopp eller annan försvårande omständighet föreligger, till fängelse i högst ett år.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket *skattebrottslagen* (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Utan hinder av 37 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 5 § andra stycket *lagen (198×:000) om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebedrägeri och andra skattebrott* tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1971:75

² Senaste lydelse 1985:107

12 Förslag till Lag om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)

Härigenom föreskrivs att 79 och 81 §§ civilförsvarslagen (1960:74) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

79 §¹

1 mom. Den som underlåter att lämna upplysningar i enlighet med 15 § straffes med böter, högst trehundra kronor.

2 mom. Med böter, högst trehundra kronor, straffes civilförsvarspliktig, som utan laga förfall underlåter att efterkomma kallelse jämlikt 18 §, ävensom civilförsvarspliktig, som i sådant fall för sin utevaro har laga förfall men underlåter att anmäla detta så snart ske kan.

3 mom. Den som är civilförsvarspliktig eller eljest inskriven i civilförsvarsorganisationen och som av oaktsamhet, som ej är ringa, underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till tjänstgöring eller eljest olovligen undanhåller sig därifrån straffes med dagsböter. Har han laga förfall för sin utevaro men underlåter han att anmäla detta så snart ske kan, straffes med böter, högst trehundra kronor.

Har civilförsvarspliktig eller den, som eljest är inskriven i civilförsvarsorganisationen, om rekommenderad försändelse mottagit avi, av vilken framgår att försändelsen avsänts av civilförsvarsmyndighet, och underlåter han utan laga förfall att avhämta försändelsen och taga del av dess innehåll eller vägrar han att utkvittera eller mottaga försändelse från civilförsvarsmyndighet, då den tillhandahålles honom, dömes till dagsböter.

1 mom. Den som underlåter att lämna upplysningar i enlighet med 15 § döms till böter, högst ettusen kronor.

2 mom. Till böter, högst ettusen kronor, döms civilförsvarspliktig, som utan laga förfall underlåter att efterkomma kallelse jämlikt 18 §, ävensom civilförsvarspliktig, som i sådant fall för sin utevaro har laga förfall men underlåter att anmäla detta så snart ske kan.

3 mom. Den som är civilförsvarspliktig eller eljest inskriven i civilförsvarsorganisationen och som av oaktsamhet, som ej är ringa, underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till tjänstgöring eller eljest olovligen undanhåller sig därifrån döms till böter. Har han laga förfall för sin utevaro men underlåter han att anmäla detta så snart ske kan, döms till böter, högst ettusen kronor.

Har civilförsvarspliktig eller den, som eljest är inskriven i civilförsvarsorganisationen, om rekommenderad försändelse mottagit avi, av vilken framgår att försändelsen avsänts av civilförsvarsmyndighet, och underlåter han utan laga förfall att avhämta försändelsen och taga del av dess innehåll eller vägrar han att utkvittera eller mottaga försändelse från civilförsvarsmyndighet, då den tillhandahålles honom, döms till böter.

¹ Senaste lydelse 1984:1026

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*4 mom. *Med dagsböter straffes*4 mom. *Till böter döms*

1. den som underlåter att tillhandahålla upplysningar eller handlingar i enlighet med vad som stadgas i 47 § första stycket e); samt

2. den som underlåter att tillhandagå med anskaffning av upplysningar eller att förmedla ålägganden och andra meddelanden efter vad som stadgas i 52 §.

81 §¹

Till böter eller fängelse i högst *ett* år eller, om brottet begåtts under högsta civilförsvarsberedskap och är att anse som grovt, till fängelse i högst *två* år *dömes*.

Till böter eller fängelse i högst *sex månader* eller, om brottet begåtts under högsta civilförsvarsberedskap och är att anse som grovt, till fängelse, *lägst tre månader och högst tre* år *döms*

1. den som är civilförsvarspliktig eller eljest inskriven i civilförsvarsorganisationen och som, i avsikt att undandraga sig sina skyldigheter, underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till civilförsvarstjänstgöring eller eljest olovligen undanhåller sig från tjänstgöring;

2. den som under civilförsvarstjänstgöring vägrar att åtlyda vad vederbörande befäl under tjänsten befallt honom rörande denna eller som eljest under civilförsvarstjänstgöring uppsåtligen eller av oaksamhet, som ej är ringa, åsidosätter vad som åligger honom enligt reglementen, instruktioner eller andra allmänna bestämmelser eller särskilda föreskrifter;

3. den som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift om förhållande, varom han enligt 15 § eller 47 § första stycket e) är pliktig att lämna upplysning;

4. den som i strid mot särskilt meddelat bortflyttningsförbud lämnar sin vistelseort eller som överträder särskilt meddelat inflyttningsförbud;

5. den som uppenbart vanvårdar materiel, utrustning eller annan egendom, som han mottagit av civilförsvarsmyndighet för förvaring;

6. den som utan skäligen anledning vägrar att låta civilförsvarsmyndighet eller kommun besiktiga anläggning eller byggnad efter vad i 65 § sägs;

7. den som vid förfrågan jämlikt 66 § vägrar att lämna upplysning eller som vid sådan förfrågan eller i samband med undersökning eller granskning som avses i nämnda paragraf söker vilseleda myndighet rörande förhållande, som avses i samma paragrafs första stycke;

8. den som med vetskap om att civilförsvarsmyndighet jämlikt 8 kap. beslutat taga i anspråk egendom, som innehaves av honom, vägrar eller försummar att behörigen eller i rätt tid tillhandahålla myndigheten egendomen eller genom att avhända sig egendomen eller på annat sätt omöjliggör egendomens tagande i anspråk; samt

9. den som eljest åsidosätter föreskrift, som meddelats med stöd av bemyndigande i denna lag, eller föreläggande eller liknande beslut, som meddelats enligt lagen eller enligt föreskrift som nyss sades, dock ej om därmed avses åliggande, för vars fullgörande vite kan föreläggas enligt 78 §.

¹ Senaste lydelsen 1984:1026

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Har någon övertygats om gärning, som enligt denna paragraf är belagd med straff, må rätten, i den mån det finnes skäligt, förklara egendom, som undanhållits genom gärningen, förverkad. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Denna lag träder i kraft den

13 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling**

Härigenom föreskrivs att 1–3 och 5, 7 och 8 §§ lagen (1960:418) om straff för varusmuggling skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods; för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligt, för **varusmuggling** till böter eller fängelse i högst *två dr.* Gäller gärningen narkotika som avses i 8 § *narkotikastrafflagen (1968:64)* skall dömas till fängelse i högst tre år.

Den som utan att ge det tillkänna hos vederbörlig myndighet till riket inför eller från riket utför gods, för vilket tull eller annan allmän avgift skall erläggas till statsverket eller som enligt stadgande i lag eller författning ej må införas eller utföras, döms, om gärningen sker uppsåtligt, för **varusmuggling** till böter eller fängelse i högst *sex månader*. Gäller gärningen narkotika som avses i 1 § *lagen (198×:000) om vad som avses med narkotika, m. m.* skall dömas till fängelse i högst tre år.

Första stycket gäller även, när någon genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller medelst annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods uppsåtligt föranleder, att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller att gods införes eller utföres i strid mot förbud.

2 §²

Är varusmuggling som avses i 1 § första stycket med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms till böter, högst ettusen kronor. Gäller gärningen narkotika döms till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

Är varusmuggling som avses i 1 § första stycket med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms till böter, högst ettusen kronor. Gäller gärningen narkotika som avses i 1 §, döms till böter eller fängelse i högst *tre månader*.

3 §³

Är varusmuggling att anse som grov, skall dömas till fängelse, lägst *sex månader* och högst *sex år*. Gäller

Är varusmuggling att anse som grov, skall dömas till fängelse, lägst *tre månader* och högst *fem år*. Gäller

¹ Senaste lydelse 1985:10

² Senaste lydelse 1985:10

³ Senaste lydelse 1983:364

Nuvarande lydelse

gärningen narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64), skall dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om det förövats yrkesmässigt eller avsett gods av betydande myckenhet eller värde eller eljest varit av särskilt farlig art eller, om gärningen har gällt narkotika, den i övrigt utgjort led i en verksamhet av särskilt hänsynslös art.

Föreslagen lydelse

gärningen narkotika som avses i 1 §, skall dömas till fängelse, lägst två och högst tio år.

5 §¹

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i 1 eller 4 § sägs, dömes till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall skall dock ej till straff dömas.

Första stycket gäller även när någon, genom att lämna oriktig uppgift i tulldeklaration eller medelst annat vilseledande i samband med tullbehandling av gods eller prövning som i 4 § 4 avses eller genom underlåtenhet som i 4 § 5 sägs, av grov oaktsamhet föranleder fara för att tull eller annan allmän avgift undandrages statsverket eller för att gods införes eller utföres i strid mot förbud. Vad nu sagts skall dock ej gälla den som frivilligt vidtager åtgärd som leder till att faran ej längre föreligger,

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i 1 eller 4 § sägs, döms till böter eller fängelse i högst ett år. I ringa fall skall dock ej till straff dömas.

7 §

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som icke är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som ej är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, dömes befälhavaren för **bristande tillsyn över transportmedel till dagsböter**, där ej ansvar bör ådömas honom enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, vare han fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat

Påträffas gods undandolt i fartyg, luftfartyg eller tåg på plats, som icke är upplåten till medföljande resandes personliga begagnande, och framgår av omständigheterna, att varusmuggling, som ej är att anse som ringa, är tillämnad eller har ägt rum, dömes befälhavaren för **bristande tillsyn över transportmedel till böter**, där ej ansvar bör ådömas honom enligt annan bestämmelse i denna lag. Har befälhavaren gjort vad på honom skäligen ankommit för att förhindra varusmuggling, vare han fri från ansvar. Vad nu sagts om befälhavare skall, där tillsynen över transportmedlet i det avseende, varom här är fråga, genom skriftlig instruktion eller på annat

¹ Senaste lydelse 1973:672

Nuvarande lydelse

dylikt sätt anförtrotts annan person
av befälsgrad, i stället gälla denne.

Föreslagen lydelse

dylikt sätt anförtrotts annan person
av befälsgrad, i stället gälla denne.

8 §¹

För försök till varusmuggling döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till varusmuggling avseende narkotika samt stämpling till sådan varusmuggling avseende narkotika som inte är ringa.

Har flera medverkat till en i denna lag straffbelagd gärning tillämpas bestämmelserna i 23 kap. brottsbalken. Beträffande varusmuggling, som är ringa, gäller dock vad som nu har sagts endast om gärningen avser narkotika.

För försök till varusmuggling döms till ansvar enligt 26 kap. brottsbalken. Detsamma gäller förberedelse till varusmuggling avseende narkotika samt stämpling till sådan varusmuggling avseende narkotika som inte är ringa.

Har flera medverkat till en i denna lag straffbelagd gärning tillämpas bestämmelserna i 26 kap. brottsbalken. Beträffande varusmuggling, som är ringa, gäller dock vad som nu har sagts endast om gärningen avser narkotika.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1985:10.

14 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat

Härigenom föreskrivs att 11, 12 och 14 §§ lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit, som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i denna *förordning*, så ock den som icke ställer sig till efterrättelse villkor, förbundet med inköps- eller införseltillstånd, *dömes* där han ej är förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, till *dagsböter*.

Den som för obehörigt ändamål använder teknisk sprit, som han inköpt eller till riket infört enligt bestämmelserna i denna *lag*, så ock den som icke ställer sig till efterrättelse villkor, förbundet med inköps- eller införseltillstånd, *döms* där han ej är förfallen till ansvar enligt lagen om straff för varusmuggling, till *böter*.

12 §¹

Bryter någon i annat fall än i 9–11 §§ sägs mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, *dömes* till böter, högst *femhundra* kronor.

Bryter någon i annat fall än i 9–11 §§ sägs mot vad i denna lag är stadgat eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av lagen, *döms* till böter, högst *ettusen* kronor.

14 §²

För försök till brott som avses i 9 och 10 §§ *dömes* till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till gärning som avses i 9 och 10 §§ eller vid försök som avses i första stycket, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat avyttrats eller anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

För försök till brott som avses i 9 och 10 §§ *döms* till ansvar enligt 26 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till gärning som avses i 9 och 10 §§ eller vid försök som avses i första stycket, äger 26 kap. 3 och 4 §§ och 27 kap. 8 § brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken teknisk sprit eller alkoholhaltigt preparat avyttrats eller anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1977:294.

² Senaste lydelse 1977:294.

15 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister**

Härigenom föreskrivs att 2–4, 10 och 11 §§ lagen (1963:197) om allmänt kriminalregister skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 §¹**

Register skall innehålla uppgifter angående dem som av domstol i riket

1. dömts till fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn;

2. överlämnats till sluten *eller öppen* psykiatrisk vård eller till vård i specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda eller, om för brottet är stadgat fängelse, till vård enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall; eller

3. ålagts förvandlingsstraff för böter.

Har brott, för vilket dömts till skyddstillsyn, enligt domen begåtts under inflytande av sådan själslig abnormitet som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken, skall detta särskilt anmärkas i registret.

I registret skall antecknas brottet samt uppgift om verkställd personutredning och om domen eller beslutet.

2. överlämnats till sluten psykiatrisk vård eller till vård i specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda eller, om för brottet är stadgat fängelse, till vård enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall; eller

Har brott, för vilket dömts till skyddstillsyn, enligt domen begåtts under inflytande av sådan själslig abnormitet som avses i 34 kap. 9 § brottsbalken, skall detta särskilt anmärkas i registret.

3 §²

I registret skall anteckning ske

1. om för den som dömts till påföljd av beskaffenhet att skola antecknas i registret prøvotid förlänges eller påföljden förklaras skola avse jämväl annat brott eller undanröjes eller ock påföljd förklaras skola träda i stället för annan påföljd;

2. om villkorligt medgiven frihet förklaras helt eller delvis förverkad; samt

6. om beslut meddelas jämlikt 34 kap. 10 eller 18 § brottsbalken eller jämlikt 19 § andra stycket bötesverkställighetslagen (1979:189).

6. om beslut meddelas jämlikt 36 kap. 10 eller 12 § brottsbalken eller jämlikt 19 § andra stycket bötesverkställighetslagen (1979:189).

¹ Senaste lydelse 1983:354.

² Senaste lydelse 1979:684, 1981:215 och 1983:354.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Registret skall innehålla anteckning om

1. verkställighetens början beträffande den som dömts till fängelse eller ålagts förvandlingsstraff för böter samt frigivning från sådana straff, med angivande vid villkorlig frigivning av prövotiden och den återstående strafftiden; samt

2. förordnande om anstånd med övervakning eller om att vidare verkställighet ej får äga rum beträffande den som har dömts till skyddstillsyn.

10 §²

I registerutdrag enligt 8 § skall, om ej annat följer av vad nedan stadgas, icke medtagas anteckning om

1. villkorlig dom, skyddstillsyn, fängelse som ådömts enligt 28 kap. 3 § brottsbalken eller överlämnande till särskild vård, sedan tio år förflutit från domen eller beslutet; samt

2. fängelse i annat fall än som avses i 1 samt förvandlingsstraff för böter, sedan tio år förflutit från frigivningen.

Har före utgången av tid som nu sagts beträffande samma person ånyo meddelats dom eller beslut, som enligt 2 § skall antecknas i registret, skola både anteckningarna upptagas i registerutdrag, så länge någondera jämlikt första stycket skall medtagas. Förekomma flera anteckningar, skall vad nu sagts äga motsvarande tillämpning. Anteckning om dom eller beslut, som meddelats före den 1 januari 1945, eller om verkställighet av påföljd som bestämts i sådant avgörande medtages dock endast i den utsträckning regeringen bestämmer, om ej begäran om fullständigt utdrag har gjorts.

Skall med tillämpning av vad i denna paragraf stadgas i utdraget ej medtagas någon anteckning om påföljd, skola ej heller medtagas övriga anteckningar, som må förekomma i registret. I utdrag till domstol eller åklagare skall dock alltid medtagas anteckning om verkställd sinnesundersökning eller rättspsykiatrisk undersökning.

Bestämmelserna i denna paragraf skola jämväl äga tillämpning beträffande uppgift som antecknats med stöd av 6 §.

Begränsning som förut angetts i denna paragraf skall ej iakttagas, om för särskilt fall fullständiga uppgifter begäras av justitiekanslern, justitieombudsman eller datainspektionen.

¹ Senaste lydelse 1983:357.

² Senaste lydelse 1983:354.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*11 §¹

I fråga om utdrag jämlikt 9 § skall vad i 10 § stadgas äga motsvarande tillämpning med följande avvikelser:

1. Såvitt avser anteckning om fängelse i högst ett år, villkorlig dom, skyddstillsyn, fängelse som ådömts enligt 28 kap. 3 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter skall i stället för den i 10 § första stycket angivna tiden gälla en tid av fem år.

2. Anteckning om påföljd, vilken ådömts endast för gärning som någon begått innan han fyllt arton år, skall inte i något fall medtas.

3. Föreskrifterna i 10 § andra stycket tredje punkten och tredje stycket andra punkten skall inte gälla.

1. Såvitt avser anteckning om fängelse i högst ett år, villkorlig dom, skyddstillsyn, fängelse som ådömts enligt 34 kap. 12 § brottsbalken eller förvandlingsstraff för böter skall i stället för den i 10 § första stycket angivna tiden gälla en tid av fem år.

1. Denna lag träder i kraft den

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om domar som har meddelats före ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1983:354.

16 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare**

Härigenom föreskrivs att 12 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Mål mot den som ej fyllt tjugooett år skall alltid behandlas skyndsamt.

Väckes allmänt åtal mot den som ej fyllt aderton år för brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än *ett år*, skola, ändå att han ej är häktad, de tidsfrister iakttagas som äro föreskrivna för åtgärd i mål vari den tilltalade är häktad. I stället för den tid av en vecka, som i 45 kap. 14 § rättegångsbalken är föreskriven för hållande av huvudförhandling, skall dock gälla en tid av två veckor.

Väckes allmänt åtal mot den som ej fyllt aderton år för brott, för vilket är stadgat fängelse i mer än *tre månader*, skola, ändå att han ej är häktad, de tidsfrister iakttagas som äro föreskrivna för åtgärd i mål vari den tilltalade är häktad. I stället för den tid av en vecka, som i 45 kap. 14 § rättegångsbalken är föreskriven för hållande av huvudförhandling, skall dock gälla en tid av två veckor.

Denna lag träder i kraft den

17 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål**

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1964:542) om personundersökning i brottmål skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 §¹**

Rätten skall så snart det lämpligen kan ske förordna om personundersökning och uppdraga åt skyddskonsulent att föranstalta om sådan undersökning. Förordnande må dock ej meddelas, med mindre den misstänkte erkänt gärningen eller eljest sannolika skäl föreligga att han begått den.

Erkänner vid förundersökning den misstänkte brott för vilket är stadgat fängelse i *två år* eller däröver, skall åklagaren, om ej särskilda skäl äro däremot, utan dröjsmål göra anmälan därom hos rätten för beslut angående personundersökning.

Erkänner vid förundersökning den misstänkte brott för vilket är stadgat fängelse i *sex månader* eller däröver, skall åklagaren, om ej särskilda skäl äro däremot, utan dröjsmål göra anmälan därom hos rätten för beslut angående personundersökning.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1973:1214

18 Förslag till Lag om ändring i lagen (1966:413) om vapenfri tjänst

Häri genom föreskrivs att 15–17 §§ lagen (1966:413) om vapenfri tjänst skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vapenfri tjänstepliktig, som under tjänsteutövning är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel, att hans förmåga att fullgöra tjänsten måste antagas vara nedsatt, *dömes* till böter eller fängelse i högst *ett* år.

Vapenfri tjänstepliktig, som av försummelse, oförstånd eller oskicklighet åsidosätter vad som åligger honom enligt reglemente, instruktion eller annan allmän bestämmelse, särskild föreskrift eller tjänstens beskaffenhet, *dömes*, om ej gärningen är särskilt belagd med straff, till böter.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst ett år.

Föreslagen lydelse

15 §

Vapenfri tjänstepliktig, som under tjänsteutövning är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel, att hans förmåga att fullgöra tjänsten måste antagas vara nedsatt, *döms* till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

16 §

Vapenfri tjänstepliktig, som av försummelse, oförstånd eller oskicklighet åsidosätter vad som åligger honom enligt reglemente, instruktion eller annan allmän bestämmelse, särskild föreskrift eller tjänstens beskaffenhet, *döms*, om ej gärningen är särskilt belagd med straff, till böter *eller fängelse i högst sex månader*.

17 §¹

Vapenfri tjänstepliktig, som utan laga förfall underlåter att fullgöra skyldighet enligt 9 §, döms till böter högst ettusen kronor.

Lämnar han vid fullgörande av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, döms till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

Lämnar han vid fullgörande av sådan skyldighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet oriktig uppgift, döms till böter eller fängelse i högst *tre månader*.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1980:1139

**19 Förslag till
Förordning om ändring i kriminalregisterkungörelsen (1973:58)**

Härigenom föreskrivs att 3 § kriminalregisterkungörelsen (1973:58) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*3 §¹

Utdrag av kriminalregistret skall inhämtas när framställning om häktning eller anmälan som avses i 3 § andra stycket lagen (1963:542) om personundersökning i brottmål göres samt innan någon

1. döms till fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn,
 2. överlämnas till sluten *eller öppen* psykiatrisk vård eller till vård i specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda eller, om fängelse är stadgat för brottet, till vård enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall, eller
 3. ålägges förvandlingsstraff.
2. överlämnas till sluten psykiatrisk vård eller till vård i specialsjukhus för psykiskt utvecklingsstörda eller, om fängelse är stadgat för brottet, till vård enligt lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall, eller

Denna förordning träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1981:1238

20 Förslag till Lag om ändring i vapenlagen (1973:1176)

Härigenom föreskrivs att 37 och 38 §§ vapenlagen (1973:1176) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 §

Till fängelse i högst *två* år dömes den som uppsåtligen

Till fängelse i högst *ett* år och *sex månader* eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst *tre månader* döms den som uppsåtligen

1. innehar skjutvapen utan att vara berättigad därtill,
2. överlåter eller upplåter skjutvapen till den som ej är berättigad att inneha vapnet.

Har gärningen begåtts av oaktsamhet eller är brottet ringa, dömes till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

Har gärningen begåtts av oaktsamhet döms till böter.

38 §¹

Till böter eller fängelse i högst *sex* månader dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

Till böter eller fängelse i högst *tre* månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. missbrukar rätt att inneha skjutvapen genom att använda det för annat ändamål än han är berättigad till,
2. bryter mot 26 § fjärde stycket eller 28 a § första stycket eller mot föreskrift om förvaring av vapen som meddelats enligt 10, 14, 19 eller 27 §,
3. bryter mot förvaringsbestämmelserna i 26 § i fråga om skjutvapen och ammunition, vilka innehas av sammanslutning, huvudman för museum eller bevakningsföretag som avses i 8 §, eller i fråga om skjutvapen, som innehas av vapenhandlare,
4. förvärvar ammunition utan att vara berättigad därtill eller underlåter att efterkomma anmaning enligt 35 § att avlämna ammunition,
5. överlåter ammunition till den som ej är berättigad att förvärva ammunitionen,
6. idkar handel med skjutvapen utan tillstånd.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1981:1360

21 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.**

Härigenom föreskrivs att 20 och 22 §§ lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*20 §¹

För den som har börjat undergå fängelse på viss tid skall kriminalvårdsstyrelsen så snart det kan ske fastställa dagen för strafftidens slut. *Överstiger strafftiden två månader, skall styrelsen därvid även fastställa tidpunkten för villkorlig frigivning och för prøvotidens utgång eller, om det är fråga om ett sådant fall som avses i 26 kap. 9 § första stycket första meningen brottsbalken, ange den eller de dagar, som är av betydelse för tillämpningen av bestämmelserna om sådan frigivning, samt den strafftid som då återstår.*

För den som har börjat undergå fängelse på viss tid skall kriminalvårdsstyrelsen så snart det kan ske fastställa dagen för strafftidens slut. *Är fråga om sådant fängelsestraff att villkorlig frigivning skall ske skall styrelsen därvid även fastställa tidpunkten för villkorlig frigivning och för utgången av frivårdstiden enligt 29 kap. 7 § brottsbalken och prøvotiden enligt 36 kap. 6 § brottsbalken samt den strafftid som återstår efter villkorlig frigivning.*

Kriminalvårdsstyrelsen får överlåta åt tjänstemän inom kriminalvården att meddela beslut enligt första stycket.

När omständigheterna ger anledning till det, får kriminalvårdsstyrelsen eller, enligt styrelsens bestämmande, tjänstemän inom kriminalvården ändra ett beslut enligt första stycket.

Kriminalvårdsstyrelsen kan ändra vad en tjänsteman inom kriminalvården har beslutat med stöd av andra eller tredje stycket.

22 §

Har domstol enligt 33 kap. 5–7 §§ brottsbalken förordnat att fängelse skall anses verkställt till visst antal dagar, skall först beräknas slutdag utan avseende därpå och avdraget beräknas från den dagen. Detsamma gäller i fråga om tid som enligt 19 § andra stycket skall räknas som tid varunder straffet verkställts.

Har domstol enligt 35 kap. 1–3 §§ brottsbalken förordnat att fängelse skall anses verkställt till visst antal dagar, skall först beräknas slutdag utan avseende därpå och avdraget beräknas från den dagen. Detsamma gäller i fråga om tid som enligt 19 § andra stycket skall räknas som tid varunder straffet verkställts.

Denna lag träder i kraft den _____ men får tillämpas även dessförinnan i den mån det behövs för tillämpningen av brottsbalkens regler om verkställighet av fängelsestraff i den lydelse dessa erhåller genom lagen (198X:000) om ändring i brottsbalken.

¹ Senaste lydelse 1983:242

22 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

dels att 33 §¹ skall upphöra att gälla,

dels att 4, 32, 39, 43, 48 och 54–56 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §²

Kriminalvården i anstalt *skall utformas så att den intagnes anpassning i samhället främjas och skadliga följder av frihetsberövandet motverkas. I den utsträckning det kan ske utan att kravet på samhällsskydd eftersättes* bör verksamheten från början inriktas på åtgärder som förbereder den intagne för tillvaron utanför anstalten. Frigivning skall förberedas i god tid.

Kriminalvården i anstalt bör från början inriktas på åtgärder som förbereder den intagne för tillvaron utanför anstalten. Frigivning skall förberedas i god tid.

32 §³

För att underlätta anpassningen i samhället kan intagen beviljas tillstånd att lämna anstalten för viss kort tid (*kortidspermission*), om ej påtaglig fara för fortsatt brottslig verksamhet eller avsevärd fara för annat missbruk föreligger. Vid bedömningen skall särskilt beaktas om den intagne har nyttjat eller förfarit olagligt med narkotika inom anstalten eller utan giltigt skäl vägrat att lämna urinprov enligt 52 d §.

Kortidspermission får också ges, om annan särskild anledning föreligger än som anges i första stycket.

En intagen som avses i 7 § tredje stycket och som är placerad i sluten rixanstalt får ej beviljas *kortidspermission* med stöd av första stycket och får i övrigt beviljas *sådan per-*

För att underlätta anpassningen i samhället kan intagen beviljas tillstånd att lämna anstalten för viss kort tid (*permission*), om ej påtaglig fara för fortsatt brottslig verksamhet eller avsevärd fara för annat missbruk föreligger. Vid bedömningen skall särskilt beaktas om den intagne har nyttjat eller förfarit olagligt med narkotika inom anstalten eller utan giltigt skäl vägrat att lämna urinprov enligt 52 d §.

Permission får också ges, om annan särskild anledning föreligger än som anges i första stycket.

En intagen som avses i 7 § tredje stycket och som är placerad i sluten rixanstalt får ej beviljas *permission* med stöd av första stycket och får i övrigt beviljas *permission* endast om

¹ Senaste lydelse 1983:243

² Senaste lydelse 1981:213

³ Senaste lydelse 1982:401

Nuvarande lydelse

mission endast om synnerliga skäl föreligger därtill.

För korttidspermission får ställas de villkor som kan anses erforderliga beträffande vistelseort, anmälningsskyldighet eller annat. Är noggrann tillsyn behövlig, kan föreskrivas att den intagne under permissionen skall vara ställd under bevakning. Intagna som avses i tredje stycket skall vara ställda under bevakning, om inte annat krävs för en ändamålsenlig förberedelse av förestående placering i öppen anstalt eller eljest påkallas av synnerliga skäl.

Föreslagen lydelse

synnerliga skäl föreligger därtill.

För permission får ställas de villkor som kan anses erforderliga beträffande vistelseort, anmälningsskyldighet eller annat. Är noggrann tillsyn behövlig, kan föreskrivas att den intagne under permissionen skall vara ställd under bevakning. Intagna som avses i tredje stycket skall vara ställda under bevakning, om inte annat krävs för en ändamålsenlig förberedelse av förestående placering i öppen anstalt eller eljest påkallas av synnerliga skäl.

39 §¹

Tid för vistelse utanför anstalt enligt 11 §, 14 § andra stycket eller 32, 33, 34 eller 37 § eller enligt bestämmelse som avses i 38 § inräknas i verkställighetstiden, om inte särskilda skäl talar mot det.

Tid för vistelse utanför anstalt enligt 11 §, 14 § andra stycket eller 32, 34 eller 37 § eller enligt bestämmelse som avses i 38 § inräknas i verkställighetstiden, om inte särskilda skäl talar mot det.

43 §

Intagen skall inställas vid domstol eller vid nämnd som avses i 37 kap. brottsbalken, om domstolen eller nämnden begär det. Begär annan myndighet att intagen skall inställas inför denna, prövar kriminalvårdsstyrelsen om det skall ske. I anslutning till inställelse varom nu är fråga får intagen tillfälligt placeras i allmänt häkte, om det behövs av säkerhetsskäl.

Tiden för inställelse som avses i första stycket inräknas i verkställighetstiden.

Ätalas intagen, skall han på begäran erhålla den lättnad i verkställigheten som erfordras för utförande av hans talan i målet.

Intagen skall inställas vid domstol eller vid nämnd som avses i 39 kap. brottsbalken, om domstolen eller nämnden begär det. Begär annan myndighet att intagen skall inställas inför denna, prövar kriminalvårdsstyrelsen om det skall ske. I anslutning till inställelse varom nu är fråga får intagen tillfälligt placeras i allmänt häkte, om det behövs av säkerhetsskäl.

¹ Senaste lydelse 1984:395

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*48 §¹

Vid prövning av fråga om disciplinär bestraffning enligt 47 § andra stycket 2 skall beaktas om förseelsen får eller kan bedömas få andra följder för den intagne, särskilt i sådana hänseenden som avses i 11, 32 eller 33 § denna lag.

Vid prövning av fråga om disciplinär bestraffning enligt 47 § andra stycket 2 skall beaktas om förseelsen får eller kan bedömas få andra följder för den intagne, särskilt i sådana hänseenden som avses i 11 eller 32 § denna lag.

54 §²

Frågor som avses i 33 § prövas av kriminalvårdsnämnden. *Detsamma gäller frågor som avses i 34 §*, om den intagne har dömts till fängelse i lägst två år. *Övriga frågor enligt 34 § prövas* av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör.

Frågor som avses i 34 § prövas av kriminalvårdsnämnden, om den intagne dömts till fängelse i lägst två år, *och i övrigt* av den övervakningsnämnd till vars verksamhetsområde anstalten hör.

55 §³

Regeringen kan förordna att tillämpningen av 33 och 34 §§ får överflyttas från kriminalvårdsnämnden till den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör.

Regeringen kan förordna att tillämpningen av 34 § får överflyttas från kriminalvårdsnämnden till den övervakningsnämnd, till vars verksamhetsområde anstalten hör.

56 §⁴

Intagen får hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämndens beslut i frågor som avses i 33 och 34 §§.

Intagen får hos kriminalvårdsnämnden påkalla prövning av övervakningsnämndens beslut i frågor som avses i 34 §.

1. Denna lag träder i kraft den

2. I fråga om intagen som, enligt övergångsbestämmelserna till lagen (198×:000) om ändring i brottsbalken, efter ikraftträdandet skall frigges villkorligt enligt äldre bestämmelser gäller dock fortfarande 33, 39, 48 och 54–56 §§ i deras äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1976:506

² Senaste lydelse 1983:243

³ Senaste lydelse 1981:213

⁴ Senaste lydelse 1981:213

23 Förslag till**Förordning om ändring i kungörelsen (1974:248) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt**

Härigenom föreskrivs i fråga om kungörelsen (1974:248) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt
dels att 12¹ och 14² §§ skall upphöra att gälla,
dels att 10, 11, 33 och 34 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 §³

Beträffande den som är intagen i rixanstalt skall fråga om förflyttning till lokalanstalt prövas så snart omständigheterna föranleder därtill. Undergår den intagne fängelse i mer än ett år, skall frågan dock alltid prövas senast fyra månader före den dag då villkorlig frigivning *tidigast kan ske*.

Beträffande den som är intagen i rixanstalt skall fråga om förflyttning till lokalanstalt prövas så snart omständigheterna föranleder därtill. Undergår den intagne fängelse i mer än ett år, skall frågan dock alltid prövas senast fyra månader före den dag då villkorlig frigivning *skall ske*.

Den som är intagen i lokalanstalt får ej förflyttas till rixanstalt, om ej särskilda skäl föranleder därtill.

11 §⁴

Vid förberedande av villkorlig frigivning från rixanstalt skall, enligt kriminalvårdsstyrelsens närmare föreskrifter, samråd ske med skyddskonsulenten. Erforderligt samråd skall även ske med arbetsförmedling och med de sociala och andra myndigheter eller organisationer samt enskilda personer som kan främja den intagnes anpassning i samhället.

I fråga om den som är intagen i lokalanstalt åligger det skyddskonsulenten att, under iakttagande av bestämmelserna i första stycket, i samverkan med personal vid anstalten och enligt kriminalvårdsstyrelsens närmare föreskrifter förbereda villkorlig frigivning.

Beträffande den som undergår fängelse på *sådan tid att villkorlig frigivning icke kan komma i fråga*, skall vid förberedandet av hans frigivning första och andra styckena tillämpas i den mån det är påkallat med hänsyn till den intagnes personliga förhållanden.

Beträffande den som undergår fängelse på *två månader eller kortare tid eller fängelse från vilket villkorlig frigivning inte får ske* skall vid förberedandet av hans frigivning första och andra styckena tillämpas *endast* i den mån det är påkallat med hänsyn till den intagnes personliga förhållanden.

¹ Senaste lydelse 1983:249² Senaste lydelse 1983:249³ Senaste lydelse 1981:239⁴ Senaste lydelse 1982:406

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*33 §¹

Beslut i fråga om *korttidspermission* enligt 32 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt meddelas

1. beträffande intagen i lokalanstalt av regionchef eller, efter hans bemyndigande, styresmannen och
2. beträffande intagen i riksanstalt av styresmannen.

Utan hinder av bestämmelserna i första stycket beslutar kriminalvårdsstyrelsen i fråga om *korttidspermission* beträffande den som är intagen i slutan stalt och som har dömts till fängelse i lägst två år.

I de fall kriminalvårdsstyrelsen finner lämpligt kan beslut i fråga om *korttidspermission* beträffande intagen som avses i andra stycket meddelas i den ordning som föreskrivs i första stycket. Detta gäller dock inte i fråga om en intagen som avses i 7 § tredje stycket lagen om kriminalvård i anstalt och som är placerad i slutan riksanstalt.

Beslut i fråga om *permission* enligt 32 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt meddelas

1. beträffande intagen i lokalanstalt av regionchef eller, efter hans bemyndigande, styresmannen och
2. beträffande intagen i riksanstalt av styresmannen.

Utan hinder av bestämmelserna i första stycket beslutar kriminalvårdsstyrelsen i fråga om *permission* beträffande den som är intagen i slutan stalt och som har dömts till fängelse i lägst två år.

I de fall kriminalvårdsstyrelsen finner lämpligt kan beslut i fråga om *permission* beträffande intagen som avses i andra stycket meddelas i den ordning som föreskrivs i första stycket. Detta gäller dock inte i fråga om en intagen som avses i 7 § tredje stycket lagen om kriminalvård i anstalt och som är placerad i slutan riksanstalt.

34 §²

Kriminalvårdsnämnden kan beträffande en intagen som har dömts till fängelse i lägst två år när det finns skäl till det bemyndiga

1. *styresmannen vid anstalten att besluta i fråga om frigivningspermission enligt 33 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,*

2. övervakningsnämnd att besluta i fråga om vistelse utanför anstalt enligt 34 § *samma lag.*

Kriminalvårdsnämnden kan beträffande en intagen som har dömts till fängelse i lägst två år när det finns skäl till det bemyndiga övervakningsnämnd att besluta i fråga om vistelse utanför anstalt enligt 34 § *lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.*

1. Denna förordning träder i kraft den

2. I fråga om intagen som, enligt övergångsbestämmelserna till lagen (198×:000) om ändring i brottsbalken, efter ikraftträdandet skall friges villkorligt enligt äldre bestämmelser gäller dock fortfarande 12, 14 och 34 §§ i deras äldre lydelse.

¹ Senaste lydelse 1982:406

² Senaste lydelse 1983:249

24 Förslag till

Förordning om ändring i kungörelsen (1974:286) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m.

Härigenom föreskrivs att 13 och 18 §§ kungörelsen (1974:286) med vissa bestämmelser rörande tillämpningen av lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m. m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

13 §

I fråga om den som dömts till fängelse i högst åtta månader får regionchef, enligt de närmare anvisningar som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen, medge anstånd med inställelse till viss senare dag, om det behövs för att åstadkomma en jämnare beläggning på kriminalvårdsanstalterna. Anstånd med inställelse får medges under högst sex månader räknat från den dag då domen vann laga kraft mot den dömden såvitt gäller den ådömda påföljden. Anstånd får dock ej förekomma, om domen avser brott enligt 21 eller 22 kap. brottsbalken eller våldsbrott av allvarigare slag eller om snar verkställighet finnes påkallad på grund av att fara föreligger för att den dömden fortsätter brottslig verksamhet eller på grund av att han missbrukar alkohol eller narkotika. Utan hinder av att anstånd meddelats får den dömden påkalla verkställighet.

I fråga om den som dömts till fängelse i högst åtta månader får regionchef, enligt de närmare anvisningar som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen, medge anstånd med inställelse till viss senare dag, om det behövs för att åstadkomma en jämnare beläggning på kriminalvårdsanstalterna. Anstånd med inställelse får medges under högst sex månader räknat från den dag då domen vann laga kraft mot den dömden såvitt gäller den ådömda påföljden. Anstånd får dock ej förekomma, om domen avser brott enligt 24 eller 25 kap. brottsbalken eller våldsbrott av allvarigare slag eller om snar verkställighet finnes påkallad på grund av att fara föreligger för att den dömden fortsätter brottslig verksamhet eller på grund av att han missbrukar alkohol eller narkotika. Utan hinder av att anstånd meddelats får den dömden påkalla verkställighet.

Om anstånd medges, skall regionchefen genast underrätta den dömden och kriminalvårdsstyrelsen om detta. I underrättelsen till den dömden skall erinras om att han kan påkalla tidigare verkställighet.

Beslutar kriminalvårdsstyrelsen om anstaltsplaceringen, får styrelsen medge anstånd. Därvid gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i första och andra styckena.

18 §¹

Förklarar övervakningsnämnden villkorligt medgiven frihet helt eller

Förklarar övervakningsnämnden villkorligt medgiven frihet helt eller

¹ Senaste lydelse 1979:704

Nuvarande lydelse

delvis förverkad och är den frigivne omhändertagen enligt 26 kap. 22 § brottsbalken, skall han förpassas till kriminalvårdsanstalt enligt anvisningar som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen. Är den villkorligt frigivne inte omhändertagen, skall bestämmelserna i 4, 5 samt 14–16 §§ tillämpas.

Föreslagen lydelse

delvis förverkad och är den frigivne omhändertagen enligt 29 kap. 19 § brottsbalken, skall han förpassas till kriminalvårdsanstalt enligt anvisningar som meddelas av kriminalvårdsstyrelsen. Är den villkorligt frigivne inte omhändertagen, skall bestämmelserna i 4, 5 samt 14–16 §§ tillämpas.

Denna förordning träder i kraft den

**25 Förslag till
Lag om ändring i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad
egendom och hittegods m. m.**

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m. m. skall införas en ny paragraf, 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Har beslag skett av narkotika eller av egendom som avses i 38 kap. 5 § brottsbalken skall, om egendomen kan antagas vara förverkad enligt 38 kap. brottsbalken eller 4 § lagen (198X:000) om vad som avses med narkotika, m. m., bestämmelserna i 2 § 1 och 3 samt 3 § lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m. tillämpas på motsvarande sätt. Tiden för att anmäla missnöje skall dock räknas från dagen för förordnandet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om förfarandet med narkotika som tagits i beslag.

Denna lag träder i kraft den

26 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m.**

Härigenom föreskrivs att 27, 28, 30, 31, 33 och 34 §§ lagen (1977:292) om tillverkning av drycker, m. m. skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*27 §¹

Den som

1. olovligen tillverkar sprit,
2. bereder mäsik i uppenbart syfte att olovligen tillverka sprit eller
3. forslar, döljer eller förvarar sprit, som uppenbarligen är olovlig tillverkad, eller mäsik, som uppenbarligen är avsedd för olovlig tillverkning av sprit, döms till böter eller fängelse i högst två år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömande om brottet är grovt skall särskilt beaktas, om sprittillverkningen eller mäsikberedningen har skett i större omfattning eller i syfte att sälja varan.

3. forslar, döljer eller förvarar sprit, som uppenbarligen är olovlig tillverkad, eller mäsik, som uppenbarligen är avsedd för olovlig tillverkning av sprit, döms till böter eller fängelse i högst tre månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst tre år.

28 §

Den som olovligen tillverkar vin, starköl, eller öl döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som olovligen tillverkar vin, starköl eller öl döms till böter eller fängelse i högst tre månader.

30 §

Den som utan att vara berättigad därtill tillverkar, överlåter eller inehar destillationsapparat eller apparatdel döms till böter eller fängelse i högst ett år. Om ansvar för olovlig införsel av destillationsapparat eller apparatdel finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Den som utan att vara berättigad därtill tillverkar, överlåter eller inehar destillationsapparat eller apparatdel döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Om ansvar för olovlig införsel av destillationsapparat eller apparatdel finns bestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

31 §

Den som bryter mot 19 § döms till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som bryter mot 19 § döms till böter eller fängelse i högst tre månader.

¹ Senaste lydelse 1981:397

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

33 §

Den som ej *iakttager* i 15 eller 16 § föreskriven anmälningsskyldighet dömes till böter, högst *femhundra* kronor.

Den som ej *iakttar* i 15 eller 16 § föreskriven anmälningsskyldighet döms till böter, högst *ettusen* kronor.

34 §

Har flera medverkat till gärning som avses i 27, 28, 30 och 31 §§, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken vara som avses i 27 och 28 §§ har sålts eller annars anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

Har flera medverkat till gärning som avses i 27, 28, 30 och 31 §§, äger 26 kap. 3 och 4 §§ *samt 27 kap. 8 §* brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken vara som avses i 27 och 28 §§ har sålts eller annars anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

Denna lag träder i kraft den

27 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977:293) om handel med drycker

Härigenom föreskrivs att 72 och 75–78 §§ lagen (1977:293) om handel med drycker skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

72 §¹

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. säljer alkoholdrycker utan tillstånd eller om tillstånd ej behövs, utan rätt enligt denna lag,

2. serverar spritdrycker, vin eller starköl som har anskaffats på annat sätt än som sägs i 49 §, döms för **olovlig försäljning av alkoholdrycker** till böter eller fängelse i högst *två* år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *fyra* år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om försäljningen har utgjort led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning.

2. serverar spritdrycker, vin eller starköl som har anskaffats på annat sätt än som sägs i 49 §, döms för **olovlig försäljning av alkoholdrycker** till böter eller fängelse i högst *tre månader*.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst *tre* år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om försäljningen har utgjort led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning.

75 §²

Den som innehar alkoholdrycker i uppenbart syfte att olovligen sälja dem döms för **olovligt innehav av alkoholdrycker** till böter eller fängelse i högst *ett* år.

Den som innehar alkoholdrycker i uppenbart syfte att olovligen sälja dem döms för **olovligt innehav av alkoholdrycker** till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

76 §³

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller utlämnar alkoholdrycker i strid mot 11 § till någon som kan antas inte ha uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt föreskrivs i 24 § första stycket förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja varan, döms för **olovlig dryckeshante-**

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller utlämnar alkoholdrycker i strid mot 11 § till någon som kan antas inte ha uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt föreskrivs i 24 § första stycket förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja varan, döms för **olovlig dryckeshante-**

¹ Senaste lydelse 1981:398

² Senaste lydelse 1981:398

³ Senaste lydelse 1981:398

Nuvarande lydelse

ring till böter eller fängelse i högst *sex* månader.

För olovlig dryckeshantering dömes också den som försäljer alkoholfria drycker i strid mot förbud som meddelats enligt 65 §, förvarar drycker i strid mot 55 § eller tillåter alkoholförtäring eller förvaring av alkoholdrycker i strid mot 56 §.

Föreslagen lydelse

ring till böter eller fängelse i högst *tre* månader.

77 §

Bryter gäst på serveringsställe mot 54 eller 56 § *dömes* till böter, högst *femhundra* kronor.

Bryter gäst på serveringsställe mot 54 eller 56 § *döms* till böter, högst *ettusen* kronor.

78 §

I ringa fall skall ej dömas till straff för gärning som avses i 72 och 74–76 §§.

För försök till brott som avses i 72 och 74 §§ *dömes* till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till gärning som avses i 72, 74–76 §§ eller vid försök som avses i andra stycket, äger 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken alkoholdrycker har sålts eller annars har anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

För försök till brott som avses i 72 och 74 §§ *döms* till ansvar enligt 26 kap. brottsbalken.

Har flera medverkat till gärning som avses i 72, 74–76 §§ eller vid försök som avses i andra stycket, äger 26 kap. 3 och 4 §§ och 27 kap. 8 § brottsbalken motsvarande tillämpning. Den till vilken alkoholdrycker har sålts eller annars har anskaffats för personligt bruk skall dock vara fri från ansvar.

Denna lag träder i kraft den

28 Förslag till Lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189)

Härigenom föreskrivs att 22 § bötesverkställighetslagen (1979:189) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Förvandling får ej ske av

1. böter, som har ådömts med stöd av 33 kap. 2 § brottsbalken,	1. böter, som har ådömts med stöd av 34 kap. 9 § brottsbalken,
2. vite, som har utdömts för underlåtenhet att fullgöra dom eller beslut rörande saken i mål som har handlagts enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.	

Om hinder i andra fall mot förvandling av böter eller viten finns särskilda bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den

**29 Förslag till
Förordning om ändring i förordningen (1979:572) med tingsrätts-
instruktion**

Härigenom föreskrivs att 19 § förordningen (1979:572) med tingsrättsinstruktion skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Tingsrätten får förordna tingsnotarier att på eget ansvar utföra domargöromål enligt följande.

Minsta tjänstgöringstid för förordnande	Göromål
--	---------

Sex månader

1. handlägga inskrivningsärenden, göra upplägg i fastighetsboken för nybildade fastigheter och vidta de åtgärder som enligt lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter ankommer på en inskrivningsmyndighet. Tingsnotarien får dock inte handlägga inskrivningsärenden som rör lagfartssammanträden, lagfarter på grundval av protokoll från sådana sammanträden, rättelser enligt 19 kap. 17 § jordabalken eller utdömande av vite,
2. handlägga ärenden som hör till bouppteckningsprotokollet,
3. handlägga ärenden som hör till avhandlingsprotokollet,
4. handlägga förmynderskapsärenden som kan avgöras av en lagfaren domare,
5. handlägga ärenden som rör vittnesförhör om tillkomsten av skriftliga testamenten,
6. handlägga mål om boskillnad som inte är tvistiga,
7. handlägga mål om betalningsföreläggande,

¹ Senaste lydelse 1984:489

Minsta tjänstgöringstid
för förordnande

Göromål

Nuvarande lydelse

ett år

10. handlägga mål som endast rör brott för vilket inte är stadgat svårare straff än böter, dock inte mål om något annat i brottsbalken upptaget brott än förargelseväckande beteende och inte heller militära mål, mål om vårdslöshet i trafik och mål om förvandling av böter,

Ett år och sex månader

Föreslagen lydelse

8. handlägga mål om lagsökning,

9. avge sådana yttranden som avses i 12 kap. 10 § fastighetsbildningslagen (1970:988),

10. handlägga mål som endast rör brott för vilket inte är stadgat svårare straff än böter, dock inte mål om något annat i brottsbalken upptaget brott än förargelseväckande beteende och inte heller militära mål, mål om vårdslöshet i trafik, (1 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott), olovlig jakt (28 § lagen (1938:274) om rätt till jakt), olaga jakt (29 a § lagen (1938:274) om rätt till jakt), brott enligt 37 § andra stycket vapenlagen (1973:1176) och brott enligt 324 § sjölagen (1891:35 s. 1) eller mål om förvandling av böter,

11. handlägga mål om avhysning enligt handräckningslagen (1981:847),

12. i övrigt handlägga mål om handräckning enligt handräckningslagen (1981:847); tingsnotarien får dock meddela utslag i målet endast om ansökningen har lämnats obestridd,

13. tjänstgöra som kunkursdomare vid handläggning av mindre konkurser och av ackordsärenden enligt ackordslagen (1970:847). Tingsnotarien får dock inte pröva utdelningsförslag i mindre konkurser,

14. handlägga sådana mål om äktenskapsskillnad och därmed sammanhängande frågor samt sådana mål rörande vårdnad om barn som har anhängiggjorts genom gemensam ansökan, dock inte sådana mål

Minsta tjänstgöringstid
för förordnande

Göromål

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

som har blivit tvistiga sedan ansökan gavs in,

15. handlägga ärenden enligt lagen (1976:206) om felparkeringsavgift,

16. även i andra fall än som har nämnts förut handlägga sådana ärenden som enligt lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden kan avgöras av en lagfaren domare,

17. handlägga mål om penningfordran vid förberedelse och vid huvudförhandling som hålls i förenklad form.

Förordnanden enligt första stycket får inte avse mål eller ärenden som är vidlyftiga eller svåra eller som av någon annan orsak kräver särskild erfarenhet.

När en tingsnotarie handlägger brottmål skall nämndemän alltid delta i avgörandet.

Förordnanden enligt första stycket 10 medför inte behörighet att handlägga mål vid vars avgörande nämndemän skall delta enligt 38 kap. 6 § brottsbalken.

Förordnanden enligt första stycket 10 medför inte behörighet att handlägga mål vid vars avgörande nämndemän skall delta enligt 40 kap. 6 § brottsbalken.

Denna förordning träder i kraft den

30 Förslag till Lag om ändring i utlänningslagen (1980:376)

Härigenom föreskrivs att 40 och 95–97 §§ utlänningslagen (1980:376) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §

En utlänning får utvisas ur riket,

1. om utlänningen döms för ett brott, på vilket kan följa fängelse i mer än *ett år*, eller om domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till för ett sådant brott, eller

1. om utlänningen döms för ett brott, på vilket kan följa fängelse i mer än *tre månader*, eller om domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till för ett sådant brott, eller

2. om utlänningen har begått ett brott, på vilket kan följa fängelse enligt denna lag eller enligt författningar som har utfärdats med stöd av lagen, samt omständigheterna vid brottet är försvårande eller utlänningen under de senaste två åren före brottet har begått brott av samma slag.

Utlänningen får dock utvisas endast om det på grund av gärningens beskaffenhet och övriga omständigheter kan befaras att han kommer att fortsätta med brottslig verksamhet här i riket eller om brottet är sådant att han inte bör få stanna kvar.

Utvisning på grund av brott beslutas av den domstol som handlägger brottmålet.

Utvisas en utlänning, skall det men som han därigenom åsamkas beaktas när påföljden för brottet bestäms. När en domstol enligt 34 kap. brottsbalken beslutar att förändra en påföljd, som en utlänning har dömts till jämte utvisning, får domstolen även meddela det beslut beträffande utvisningen, som förändringen av påföljd ger anledning till.

När en domstol enligt 36 kap. brottsbalken beslutar att förändra en påföljd, som en utlänning har dömts till jämte utvisning, får domstolen även meddela det beslut beträffande utvisningen, som förändringen av påföljd ger anledning till.

95 §¹

Till böter döms

1. en utlänning som uppehåller sig i Sverige utan föreskrivet tillstånd och utan att inom föreskriven tid ha ansökt om ett sådant tillstånd, eller

2. en utlänning som har anställning eller bedriver verksamhet, som kräver arbetstillstånd, utan att han har ett sådant tillstånd.

Den som har en utlänning i sin tjänst, fastän utlänningen inte har föreskrivet arbets- eller anställningstillstånd, döms till böter eller,

Den som har en utlänning i sin tjänst, fastän utlänningen inte har föreskrivet arbets- eller anställningstillstånd, döms till böter eller,

¹ Senaste lydelse 1982:1111

Nuvarande lydelse

när omständigheterna är försvårande, till fängelse i högst *ett år*. I fråga om påförande av en särskild avgift gäller 99 a–b §§.

Föreslagen lydelse

när omständigheterna är försvårande, till fängelse i högst *sex månader*. I fråga om påförande av en särskild avgift gäller 99 a–b §§.

96 §¹

Till böter eller, när omständigheterna är försvårande, till fängelse i högst *sex månader* döms

Till böter eller, när omständigheterna är försvårande, till fängelse i högst *tre månader* döms

1. den som inte gör en sådan anmälan som föreskrivs i en författning som har utfärdats med stöd av denna lag,

2. den som i en sådan anmälan eller i ett ansökningsärende enligt denna lag eller enligt en författning, som har utfärdats med stöd av denna lag, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift eller medvetet underlåter att tala om något förhållande av betydelse,

3. den som hjälper en utlänning att komma in i Sverige i strid mot föreskrifter i denna lag eller i en författning som har utfärdats med stöd av lagen, eller

4. en utlänning som, i annat hänseende än beträffande skyldighet att ha pass, visering, uppehållstillstånd eller arbetstillstånd, överträder bestämmelserna i denna lag eller vad som har föreskrivits med stöd av lagen.

Till fängelse i högst ett år eller, när omständigheterna är mildrande, till böter döms, utan hinder av första stycket,

1. den som hjälper en sådan utlänning som avses i 30 § första och andra styckena att komma in i Sverige,

2. den som försöker hindra verkställighet av beslut om avvisning enligt 30 § eller utvisning enligt 47 eller 48 §,

3. den som genom att dölja en utlänning eller genom annan sådan åtgärd försöker hindra verkställighet av beslut om avvisning enligt 28 eller 29 § eller utvisning enligt 38, 40 eller 43 §, såvida gärningen har förövats i vinningssyfte, eller

4. den som i vinningssyfte planlägger eller organiserar verksamhet som är inriktad på att främja att utlänningar reser till Sverige utan pass eller tillstånd till inresa i riket.

För försök eller förberedelse till brott som avses i första stycket 3 eller andra stycket 1 döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Ersättning som har utgått till den som har begått brott som avses i andra stycket 3 och 4 skall förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt.

För försök eller förberedelse till brott som avses i första stycket 3 eller andra stycket 1 döms till ansvar enligt 26 kap. brottsbalken. Ersättning som har utgått till den som har begått brott som avses i andra stycket 3 och 4 skall förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt.

¹ Senaste lydelse 1984:595

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

97 §

Till fängelse i högst *ett år* eller, Till fängelse i högst *sex månader*
när omständigheterna är mildrande, eller, när omständigheterna är mild-
till böter döms rande, till böter döms

1. en utlänning som överträder föreskrifter som har meddelats med stöd
av denna lag och som innehåller förbud för utlänningen att uppehålla sig
utanför en viss ort eller kommun eller ett visst polisdistrikt, eller

2. en utlänning som överträder en sådan föreskrift som har meddelats en-
ligt 74 § andra stycket.

Denna lag träder i kraft den

31 Förslag till Förordning om ändring i frivårdsförordningen (1983:250)

Härigenom föreskrivs att 1, 10, 11, 13, 15–17, 20, 25, 26, 29 och 34–36 §§ frivårdsförordningen (1983:250) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Nöjdförklaring enligt 38 kap. 1 § brottsbalken avges inför den domstol som har meddelat domen, styresman vid kriminalvårdsanstalt eller föreståndare för allmänt häkte. Den som fullgör militärtjänstgöring får avge nöjdförklaring inför befattningshavare vid försvarsmakten, som har bestraffningsrätt över honom i disciplinmål. Förklaring inför annan än den domstol som har meddelat domen får ej avges utan att domen eller domsbevis finns att tillgå för den som tar emot förklaringen. Innan förklaring lämnas, skall den dömde upplysas om innebörden av förklaringen.

Anteckning om nöjdförklaring skall göras i protokollet eller upptas på annat sätt i akten i målet. Avges förklaring inför annan än den domstol som har meddelat domen, skall den som tar emot förklaringen genast underrätta domstolen om förklaringen.

1 §

Föreslagen lydelse

Nöjdförklaring enligt 40 kap. 1 § brottsbalken avges inför den domstol som har meddelat domen, styresman vid kriminalvårdsanstalt eller föreståndare för allmänt häkte. Den som fullgör militärtjänstgöring får avge nöjdförklaring inför befattningshavare vid försvarsmakten, som har bestraffningsrätt över honom i disciplinmål. Förklaring inför annan än den domstol som har meddelat domen får ej avges utan att domen eller domsbevis finns att tillgå för den som tar emot förklaringen. Innan förklaring lämnas, skall den dömde upplysas om innebörden av förklaringen.

10 §

Meddelas beslut att den dömde skall omhändertas enligt 28 kap. 11 § brottsbalken genom polisens försorg, skall beslutet sändas till polisstyrelsen i den ort, där den dömde vistas eller senast har vistats eller har sin hemort. Beslutet bör innehålla anmaning till polisstyrelsen att efterlysa den dömde, om han ej kan anträffas på annat sätt, samt att omedelbart underrätta beslutsmyndigheten och skyddskonsulenten så snart den dömde har omhändertagits. I beslutet bör även erinras om att den dömde ej får hållas kvar längre än en vecka på grund av beslutet.

Meddelas beslut att den dömde skall omhändertas enligt 31 kap. 8 § brottsbalken genom polisens försorg, skall beslutet sändas till polisstyrelsen i den ort, där den dömde vistas eller senast har vistats eller har sin hemort. Beslutet bör innehålla anmaning till polisstyrelsen att efterlysa den dömde, om han ej kan anträffas på annat sätt, samt att omedelbart underrätta beslutsmyndigheten och skyddskonsulenten så snart den dömde har omhändertagits. I beslutet bör även erinras om att den dömde ej får hållas kvar längre än en vecka på grund av beslutet.

Nuvarande lydelse

Har den dömde omhändertagits enligt 28 kap. 11 § brottsbalken, skall skyddskonsulenten själv eller genom annan skyddskonsulent skyndsamt göra den utredning om den dömde som behövs och till beslutsmyndigheten inkomma med förslag till lämpliga åtgärder.

Beslutar *kriminalvårdsnämnden* eller en övervakningsnämnd om övervakning av villkorligt frigiven, skall i beslutet anges vilken skyddskonsulent som skall ansvara för övervakningen. I annat fall ansvarar den skyddskonsulent som har beslutat om övervakning för denna, så länge ansvaret inte har flyttats till annan konsulent.

Om den som villkorligt frigives skall stå under övervakning under *prövotiden*, skall skyddskonsulenten, om möjligt före frigivningen, tillställa övervakaren och den dömde övervakningsmeddelande.

Har villkorligt frigiven ej ställts under övervakning vid frigivningen, är skyddskonsulenten i den ort där den frigivne uppehåller sig mera varaktigt behörig att med stöd av 26 kap. 11 § brottsbalken senare förordna om övervakning *för tiden in till dess att ett år av prövotiden har förflutit*, om det bedöms som påkallat. Åtgärd enligt 26 kap. 18 § brottsbalken beträffande villkorligt frigiven som ej ställts under övervakning beslutas av övervakningsnämnden i den ort som har angetts nyss. Beslutar skyddskonsulenten eller nämnden att han skall ställas under övervakning, tillämpas 13 §.

Föreslagen lydelse

Har den dömde omhändertagits enligt 31 kap. 8 § brottsbalken, skall skyddskonsulenten själv eller genom annan skyddskonsulent skyndsamt göra den utredning om den dömde som behövs och till beslutsmyndigheten inkomma med förslag till lämpliga åtgärder.

11 §

Beslutar en övervakningsnämnd om övervakning av villkorligt frigiven *under frivårdstiden*, skall i beslutet anges vilken skyddskonsulent som skall ansvara för övervakningen. I annat fall ansvarar den skyddskonsulent som har beslutat om övervakning för denna, så länge ansvaret inte har flyttats till annan konsulent.

13 §

Om den som villkorligt frigives skall stå under övervakning under *frivårdstiden*, skall skyddskonsulenten, om möjligt före frigivningen, tillställa övervakaren och den dömde övervakningsmeddelande.

15 §

Har villkorligt frigiven, *som undergår fängelse på mer än två månader*, ej ställts under övervakning vid frigivningen, är skyddskonsulenten i den ort där den frigivne uppehåller sig mera varaktigt behörig att med stöd av 29 kap. 8 § brottsbalken senare förordna om övervakning *under frivårdstiden*, om det bedöms som påkallat. Åtgärd enligt 29 kap. 15 § brottsbalken beträffande villkorligt frigiven som ej ställts under övervakning beslutas av övervakningsnämnden i den ort som har angetts nyss. Beslutar skyddskonsulenten eller nämnden att han skall ställas under övervakning, tillämpas 13 §.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

16 §

Förklarar en övervakningsnämnd villkorligt medgiven frihet helt eller delvis förverkad, skall nämnden genast sända beslutet till kriminalvårdsstyrelsen. Är den frigivne omhändertagen enligt 26 kap. 22 § brottsbalken, skall beslutet i stället sändas till den polisstyrelse hos vilken han hålls i förvar eller till förståndaren för det häkte där han förvaras.

Förklarar en övervakningsnämnd villkorligt medgiven frihet helt eller delvis förverkad, skall nämnden genast sända beslutet till kriminalvårdsstyrelsen. Är den frigivne omhändertagen enligt 29 kap. 19 § brottsbalken, skall beslutet i stället sändas till den polisstyrelse hos vilken han hålls i förvar eller till förståndaren för det häkte där han förvaras.

17 §

Bestämmelserna i 6–9 §§ tillämpas också i fråga om den som har villkorligt frigivits.

Bestämmelserna i 6–9 §§ tillämpas också i fråga om den som har villkorligt frigivits *från fängelsestraff på mer än två månader*.

Bestämmelserna i 10 § gäller även när omhändertagande har beslutats enligt 26 kap. 22 § brottsbalken.

Bestämmelserna i 10 § gäller även när omhändertagande har beslutats enligt 29 kap. 19 § brottsbalken.

20 §

I samband med att en övervakning börjar skall skyddskonsulenten så snart som möjligt och senast inom en månad sammanträffa med den dömda och övervakaren. Därvid bör bestämmas på vilket sätt och i vilken omfattning den dömda skall hålla kontakt med övervakaren, konsulenten eller annan person samt vad den dömda i övrigt skall ha att iaktta till följd av domen.

Vidare skall särskilt undersökas i vilken utsträckning skyddskonsulentens medverkan erfordras för förmedling av stöd och hjälp enligt 26 kap. 14 § brottsbalken.

Vidare skall särskilt undersökas i vilken utsträckning skyddskonsulentens medverkan erfordras för förmedling av stöd och hjälp enligt 29 kap. 11 § brottsbalken.

Vid sammanträffandet skall upprättas en plan för övervakningen som anger vilka åtgärder som skall vidtas. Planen skall omprövas så ofta det finns anledning till det.

25 §

Skyddskonsulenten skall efter samråd med övervakaren avge yttrande om den dömdes förhållanden under övervakningstiden, när sådant yttrande begärs av domstol, nämnd som avses i 37 kap. brottsbalken, åklagarmyndighet, länsstyrelse eller polisstyrelse till underlag för

Skyddskonsulenten skall efter samråd med övervakaren avge yttrande om den dömdes förhållanden under övervakningstiden, när sådant yttrande begärs av domstol, nämnd som avses i 39 kap. brottsbalken, åklagarmyndighet, länsstyrelse eller polisstyrelse till underlag för

Nuvarande lydelse

prövning av mål eller ärende som handläggs av domstolen eller myndigheten. Sådant yttrande skall också på begäran avges till justitiedepartementet, när det behövs för beredningen av nådeärende.

Föreslagen lydelse

prövning av mål eller ärende som handläggs av domstolen eller myndigheten. Sådant yttrande skall också på begäran avges till justitiedepartementet, när det behövs för beredningen av nådeärende.

26 §

I fall där den som undergår skyddstillsyn *eller är villkorligt frigiven* ej står under övervakning efter det att ett år av prövotiden har förflutit, skall skyddskonsulenten göra anmälan till övervakningsnämnden, om sådana omständigheter har förekommit som kan föranleda att den dömda bör ställas under övervakning. Detsamma gäller när det före ettårstidens utgång har förekommit omständigheter som medför att beslut bör fattas om övervakning för längre tid. Anmälan skall göras av den skyddskonsulent som har eller senast haft ansvaret för övervakningen eller, om den dömda inte har stått under övervakning, av skyddskonsulenten i den ort där den dömda uppehåller sig mera varaktigt.

I fall där den som undergår skyddstillsyn ej står under övervakning efter det att ett år av prövotiden har förflutit, skall skyddskonsulenten göra anmälan till övervakningsnämnden, om sådana omständigheter har förekommit som kan föranleda att den dömda bör ställas under övervakning. Detsamma gäller när det före ettårstidens utgång har förekommit omständigheter som medför att beslut bör fattas om övervakning för längre tid. Anmälan skall göras av den skyddskonsulent som har eller senast haft ansvaret för övervakningen eller, om den dömda inte har stått under övervakning, av skyddskonsulenten i den ort där den dömda uppehåller sig mera varaktigt.

29 §

Om befogenhet för övervakaren att meddela anvisningar, medge lättnader och vidta jämkningar beträffande föreskrifter finns bestämmelser i 26 kap. 17 § och 28 kap. 6 § brottsbalken. Innan övervakaren vidtar sådan åtgärd bör han samråda med den dömda, om det lämpligen kan ske.

Om befogenhet för övervakaren att meddela anvisningar, medge lättnader och vidta jämkningar beträffande föreskrifter finns bestämmelser i 29 kap. 14 § och 31 kap. 3 § brottsbalken. Innan övervakaren vidtar sådan åtgärd bör han samråda med den dömda, om det lämpligen kan ske.

Övervakaren skall till skyddskonsulenten anmäla den åtgärd som han vidtagit om den ej är av ringa betydelse.

34 §

Uppgifter som enligt brottsbalken ankommer på skyddskonsulenten får denne överlåta åt inspektör eller handläggande assistent inom

Uppgifter som enligt brottsbalken ankommer på skyddskonsulenten får denne överlåta åt inspektör eller handläggande assistent inom

Nuvarande lydelse

skyddskonsulentdistriktet. Vad som har sagts nu gäller dock inte uppgifter som avses i 26 kap. 11 §, 12 § första och, såvitt gäller förordnande av biträdande övervakare, andra meningen, 16 § första stycket andra meningen eller 38 kap. 12 §.

Med de begränsningar som följer av första stycket får skyddskonsulenten åt tjänsteman som där har angetts överlåta även uppgifter som enligt denna förordning ankommer på konsulenten. Vad som har sagts nu gäller ej skyddskonsulentens uppgifter enligt 6 § första stycket, 18 § första stycket eller 25 §. Uppgifter enligt 25 § får dock, om regionchefen godkänner det, överlåtas åt inspektör inom skyddskonsulentdistriktet.

Föreslagen lydelse

skyddskonsulentdistriktet. Vad som har sagts nu gäller dock inte uppgifter som avses i 29 kap. 8 §, 9 § första och, såvitt gäller förordnande av biträdande övervakare, andra meningen, 13 § första stycket andra meningen eller 40 kap. 10 §.

35 §

Handräckning av polismyndighet enligt 38 kap. 12 § brottsbalken för att den dömda skall inställas hos skyddskonsulenten bör begäras endast när syftet med en sådan begäran inte kan nås på något annat sätt.

Handräckning av polismyndighet enligt 40 kap. 10 § brottsbalken för att den dömda skall inställas hos skyddskonsulenten bör begäras endast när syftet med en sådan begäran inte kan nås på något annat sätt.

36 §

Vad som föreskrivs om övervakare i denna förordning gäller, med undantag av 29 §, i tillämpliga delar också den som med stöd av 26 kap. 12 § brottsbalken har förordnats att biträda vid övervakningen (biträdande övervakare).

Vad som föreskrivs om övervakare i denna förordning gäller, med undantag av 29 §, i tillämpliga delar också den som med stöd av 29 kap. 9 § brottsbalken har förordnats att biträda vid övervakningen (biträdande övervakare).

Denna förordning träder i kraft den

32 Förslag till

Lag om tillämpningen av brottsbalkens bestämmelser om skattebeträckeri och andra skattebrott

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Straffbestämmelserna i 11 kap. brottsbalken gäller i fråga om skatt eller avgift enligt

1. lagen (1908:128) om bevilningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar, kommunalskattelagen (1928:370), förordningen (1933:395) om ersättningsskatt, lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, lagen (1946:324) om skogsvårdsavgift, lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt, lagen (1958:295) om sjömansskatt, lagen (1983:219) om tillfällig vinstskatt, lagen (1983:1086) om vinstdelningsskatt, lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt,

2. lagen (1928:376) om skatt på lotterivinster, lagen (1941:251) om särskild varuskatt, lagen (1957:262) om allmän energiskatt, lagen (1961:372) om bensinskatt, lagen (1961:394) om tobaksskatt, stämpelskattelagen (1964:308), lagen (1968:430) om mervärdeskatt, lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam, lagen (1972:820) om skatt på spel, lagen (1973:37) om avgift på vissa dryckesförpackningar, vägtrafikskattelagen (1973:601), lagen (1973:1216) om särskild avgift för oljeprodukter och kol, bilskrotningsslagen (1975:343), lagen (1976:338) om vägtrafikskatt på vissa fordon, som icke är registrerade i riket, lagen (1977:306) om dryckesskatt, lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon, lagen (1978:144) om skatt på vissa resor, lagen (1982:691) om skatt på vissa kassetband, lagen (1982:1200) om skatt på videobandspelare, lagen (1982:1201) om skatt på viss elektrisk kraft, lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper, lagen (1983:1104) om särskild avgift för elektrisk kraft från kärnkraftverk, lagen (1984:351) om totalisatorskatt, lagen (1984:355) om skatt på vissa dryckesförpackningar, lagen (1984:404) om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, lagen (1984:405) om stämpelskatt på aktier, lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel, lagen (1984:410) om avgift på bekämpningsmedel, lagen (1984:852) om lagerskatt på viss bensin,

3. lagen (1981:691) om socialavgifter.

Straffbestämmelserna gäller även preliminär skatt, kvarstående skatt och tillkommande skatt som avses i uppbördslagen (1953:272).

Straffbestämmelserna tillämpas inte om skatten eller avgiften fastställs eller uppbärs i den ordning som gäller för tull och inte heller beträffande restavgift, skattetillägg eller liknande avgift.

2 § Har ett mål om brott enligt 11 kap. brottsbalken samband med en fråga om skatt eller avgift som är anhängig vid en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet, får handläggningen av brottmålet vila i avvaktan på utgången i skatte- eller avgiftsfrågan endast om det är av avgörande betydelse för prövningen av målet att den frågan avgörs först.

I mål som avses i första stycket skall rätten samråda med förvaltningsdomstolen eller förvaltningsmyndigheten rörande målets handläggning, om det inte är obehövt.

3 § En fråga om skatt eller avgift som är anhängig vid en förvaltningsdomstol eller en förvaltningsmyndighet skall där handläggas med förtur, om handläggningens resultat är av väsentlig betydelse för en förundersökning angående brott enligt 11 kap. brottsbalken eller ett åtal för sådant brott.

Åklagaren skall se till att den domstol eller myndighet som avses i första stycket underrättas om sådana omständigheter som kan vara av betydelse för frågan om förtursbehandling.

4 § Förvaltningsmyndigheter som handlägger frågor om skatter eller avgifter skall göra anmälan till åklagaren så snart det finns anledning att anta att brott enligt 11 kap. brottsbalken har begåtts. Detta gäller dock inte om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd enligt nämnda kapitel i brottsbalken eller om anmälan av annat skäl inte behövs.

Har i lag eller förordning meddelats bestämmelse som avviker från föreskrifterna i första stycket gäller den bestämmelsen.

5 § Utöver vad som stadgas i 37 kap. brottsbalken om bortfallande av påföljd gäller för brotten i 11 kap. brottsbalken följande.

Påföljd för ådömas utan hinder av att den misstänkte inte erhållit del av åtal för brottet inom den tid som anges i 37 kap. 1 § brottsbalken, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen skall ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den skall ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivningen skall ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avvisas eller avskrivs mål mot någon om brott som han delgetts misstanke om enligt detta stycke skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om delgivning av underrättelsen inte skett.

6 § För brott enligt 11 kap. 2 eller 4 § brottsbalken och för försök till sådant brott får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 37 kap. 1 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller underrättelse enligt 5 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han

1. har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig samt det kan antas att han hållit sig undan eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden skall bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning skall kunna ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. Visar det sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

7 § En ansökan enligt 6 § skall ha kommit in till tingsrätten före utgången av den tid som begärs förlängd.

Har ansökningen getts in i rätt tid, bortfaller möjligheten att ådöma påföljd för brottet tidigast när beslut på grund av ansökningen föreligger. Om ansökningen inte bifalls, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om någon ansökan inte har gjorts.

8 § Tingsrättens handläggning av mål enligt 6 § är skriftlig. I handläggningen får ingå muntlig förhandling när det kan antas vara till fördel för utredningen. Den misstänkte och hans försvarare skall beredas tillfälle att yttra sig över åklagarens ansökan om så kan ske.

Beslut varigenom en domstol lämnat en ansökan enligt 6 § utan bifall får inte överklagas. Beslut av tingsrätten att medge förlängning enligt 6 § får överklagas genom besvär. Besvärslagan skall ha kommit in inom två veckor från den dag då den misstänkte, på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål, delgavs beslutet.

I övrigt skall vad som är föreskrivet i rättegångsbalken rörande brottmål gälla i tillämpliga delar.

Denna lag träder i kraft den

33 Förslag till**Lag om vad som avses med narkotika, m m.**

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med narkotika förstås läkemedel eller hälsofarliga varor med starkt vänebildande egenskaper eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper och som på sådan grund

1. är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt eller

2. av regeringen har förklarats skola anses som narkotika.

2 § Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om innehav av och annan befattning med narkotika för medicinskt eller vetenskapligt ändamål. Härvid kan som villkor för sådan befattning föreskrivas att särskilt tillstånd lämnas.

3 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms, om gärningen inte är belagd med straff enligt 16 kap. brottsbalken eller enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling, den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. åsidosätter föreskrift som meddelats med stöd av 2 § eller

2. lämnar oriktig uppgift i ärende om sådant tillstånd som avses i 2 §.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

4 § Narkotika som varit föremål för brott enligt denna lag eller värdet därav samt vinning av sådant brott skall förklaras förverkat, om det ej är uppenbart obilligt. Detsamma gäller förlag för sådant brott eller dess värde, om förlaget mottagits och mottagandet utgör brott enligt denna lag.

Egendom som använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag eller egendomens värde får förklaras förverkat, om det är påkallat till förebyggande av brott eller annars särskilda skäl föreligger. Detsamma gäller egendom med vilken har tagits befattning som utgör brott enligt denna lag.

Påträffas injektionssprutor eller kanyler, som kan användas för insprutning i människokroppen, eller andra föremål, som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika, hos någon som har begått brott enligt denna lag eller i ett utrymme som disponeras av honom eller i förbindelse med narkotika som har varit föremål för brott enligt denna lag, skall föremålen, oavsett vem de tillhör, förklaras förverkade, om det ej är uppenbart obilligt.

Denna lag träder i kraft den

Statens offentliga utredningar 1986

Kronologisk förteckning

1. Översyn av rättegångsbalken 2. Högsta domstolen och rättsbildningen. JU.
2. En treårig yrkesutbildning – riktlinjer. U.
3. En treårig yrkesutbildning – beskrivningar, förslag. U.
4. Bostadskommitténs slutbetänkande. Sammanfattning. Bo.
5. Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 1. Bo.
6. Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 2. Bo.
7. Militära skyddsområden. Fö.
8. Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten. Fi.
9. Ny lönegarantilag. A.
10. Enklare skolförfattningar. Del 1. Sammanfattning, författningsförslag. U.
11. Enklare skolförfattningar. Del 2. Motiv m.m. U.
12. Datorer, sårbarhet, säkerhet. Fö.
13. Påföljd för brott 1 Lagtext och sammanfattning. Ju.

Statens offentliga utredningar 1986

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Översyn av rättegångsbalken 2. Högsta domstolen och rättsbild-

ningen. [1]

Påföljd för brott 1 Lagtext och sammanfattning [13]

Försvardepartementet

Militära skyddsområden. [7]

Datorer, sårbarhet, säkerhet [12]

Finansdepartementet

Soliditet och skälighet i försäkringsverksamheten. [8]

Utbildningsdepartementet

En treårig yrkesutbildning – riktlinjer. [2]

En treårig yrkesutbildning – beskrivningar, förslag. [3]

Enklare skolförfattningar. Del 1. Sammanfattning, författnings-
förslag. [10]

Arbetsmarknadsdepartementet

Ny lönegarantilag. [9]

Bostadsdepartementet

Bostadskommitténs slutbetänkande. Sammanfattning. [4]

Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 1. [5]

Bostadskommitténs slutbetänkande. Del 2. [6]

